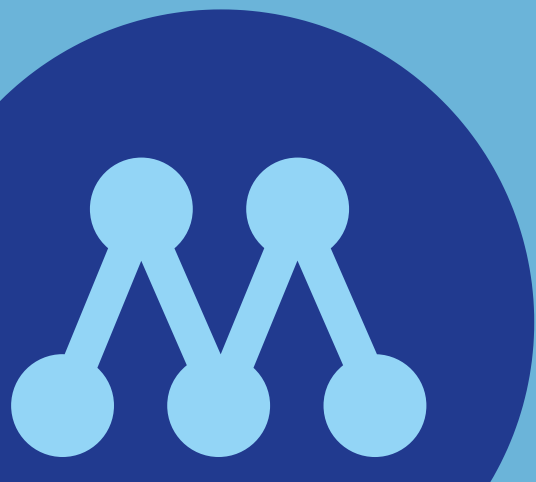

Verksamhetsplan och budget 2025 för Region Örebro län samt ekonomisk plan 2026-2027

**Fokus på kärnuppdraget -
patienten i centrum**

Moderaterna i Region Örebro län

Förslag till beslut

Regionstyrelsen föreslår Regionfullmäktige besluta

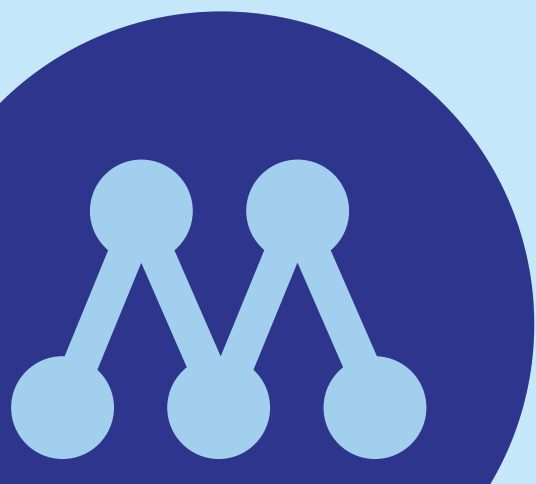
att anta Moderaternas förslag till verksamhetsplan med budget 2025 och planeringsförutsättningar 2026-2027,

att fastställa budgetramar för 2025 för styrelsen och nämnderna i enlighet med driftbudgeten,

att fastställa skattesatsen för 2025 till 12,30 kr

Innehåll

<u>Region Örebro län – En Region för framtiden!</u>	s. 4
<u>Fokus på kärnuppdraget - Patienten i centrum</u>	s. 5
<u>Mer vård för varje skattekrona</u>	s. 6
<u>Ledarskap är grunden för en välfungerande verksamhet</u>	s. 7
<u>Infrastruktur anpassad till framtiden</u>	s. 8
<u>Tillväxt och entreprenörskap som gynnar hela länet</u>	s. 9
<u>Regionstyrelsen</u>	s. 10
<u>Digitalisering</u>	s. 17
<u>Hälso- och sjukvårdsnämnd</u>	s. 21
<u>Folktandvårdsnämnd</u>	s. 43
<u>Kollektivtrafiknämnd</u>	s. 50
<u>Servicenämnd</u>	s. 56
<u>Regional tillväxtnämnd</u>	s. 62
<u>Gemensam nämnd för företagshälsovård samt tolk- och översättarservice</u>	s. 72
<u>Patientnämnd</u>	s. 74
<u>Ekonomi</u>	s. 76
Bilagor:	
Budgetkalkyl	
Investeringsbudget	
Bolagsdirektiv	
Riktlinjer för ekonomisk styrning	

Region Örebro län

- en region för framtiden!

Moderaterna presenterar en budget som fokuserar på Regionens kärnuppdrag, hälso- och sjukvården. Hälso- och sjukvården ska vara fri från väntetider och köer och ha hög effektivitet samtidigt som kostnaderna behöver sänkas. Moderaterna ser också behovet av att vårdens medarbetare får ägna mer tid åt patienter och mindre tid åt administration och byråkrati. Moderaterna ser ett antal stora och övergripande utmaningar, både kortsiktiga och långsiktiga. Dock ser vi också att dessa utmaningar går att hantera. Då behövs ordning och reda i ekonomin, en tydlig styrning, struktur, långsiktighet och rätt prioriteringar. Framförallt behövs ett större fokus på kärnverksamheten - där kommer vi Moderater att lägga våra prioriteringar.

**Sebastian Cehlin, Regionråd
Gruppledare**

**Anna Nordqvist, Regionråd
Vice gruppledare**

Fokus på kärnuppdraget - Patienten i centrum

Kortsiktiga och långsiktiga utmaningar

- Bättre tillgänglighet inom primärvården
- Långa vårdköer till besök, operation och behandling
- Kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården
- Mer tid för patienter - mindre tid på administration

Kärnuppdraget måste prioriteras

Region Örebro läns hälso- och sjukvård ska vara personcentrerad och prioritera patientens bästa, med fokus på trygghet och närhet till vård. Patienter ska bemötas med respekt och värdighet, och vården ska anpassas efter varje patients unika situation. För att förbättra tillgängligheten och kvalitén omfördelas resurser från sjukhus till primärvård och närvård, samt en ökad digitalisering av vårdtjänster. Vårdutbildade medarbetare ska ägna merparten av sin tid till patientnära arbete. Arbetsuppgifter som inte förutsätter vårdkompetens kan utföras av medarbetare som inte är vårdutbildade.

Primärvården genomgår en organisationsförändring som riskerar att minska tillgängligheten och kvaliteten på vissa vårdcentraler. Det finns ett behov av att förenkla regelverket för att säkerställa god vård även i glesbygdsområden. Vårdcentralerna ska ha varierade öppettider, erbjuda digitala tjänster och drop-in mottagningar för att avlasta sjukhusens akutmottagningar.

För att upprätthålla kontinuitet och kvalitet ska alla vårdcentraler ha fasta läkare. Rekryteringsproblem, särskilt på landsbygden, behöver lösas. Förbättrad arbetsmiljö, utvecklade IT-system och stöd för personal är avgörande för konkurrenskraftiga vårdcentraler. Vårdgarantin garanterar snabb vårdkontakt men uppfylls långt ifrån alltid i Regionen, vilket leder till långa vårdköer.

En vårdgarantienhet föreslås för att öka tillgängligheten och korta köerna. Regionens tre akutsjukhus spelar en viktig roll för specialiserad vård och beredskap. Ett starkt universitetssjukhus är centralt för medicinsk utveckling och ekonomisk hållbarhet. Slutligen måste arbetsmiljö och löneutveckling förbättras för att behålla och rekrytera vårdpersonal, vilket är nödvändigt för en stabil och effektiv vårdorganisation.

Mer vård för varje skattekrona

Kortsiktiga och långsiktiga utmaningar

- Bristande effektivitet inom organisation, styrning och ledning
- Bristande resursanvändning inom hälso- och sjukvården
- Omoderna IT-system som ger medarbetarna dåligt stöd i arbetet
- Ökande andel äldre, många med stort behov av hälso- och sjukvård
- Bristande patientsäkerhet

Stort behov av ökad produktivitet och effektivitet

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen i Region Örebro län står inför stora ekonomiska och kompetensrelaterade utmaningar som kräver omfattande förändringar i arbetssätt och struktur. Regionen har haft betydande budgetunderskott, med en avvikelse på 1,2 miljarder kronor för 2023. Problemet förvärras av ett ineffektivt ekonomisystem och felaktiga budgetprioriteringar.

En utvecklingsplan för hälso- och sjukvården har skapats, som inkluderar nära vård, psykiatrisk vård, habilitering och specialiserad vård. Planen ska konkretiseras i flera färdplaner för att möta ett kostnadsreduceringskrav på 414 miljoner kronor enligt 2024 års budgetbeslut.

Effektiv ekonomistyrning och utbildning för ledare är nödvändiga åtgärder. Dessutom måste den administrativa bördan minskas genom att eliminera onödiga processer, standardisera dokumentation och införa effektivare tekniska lösningar. En minskning av antalet administrativa tjänster och omvärdering av roller och ansvarsområden krävs för att förbättra effektiviteten utan att kompromissa med vårdkvaliteten och tillgängligheten.

Ledarskap är grunden för en välfungerande verksamhet

Kortsiktiga och långsiktiga utmaningar

- Utveckling av det lokala ledarskapet
- Regionen som attraktiv arbetsgivare
- Rätt fokus och prioriteringar
- Handledare till blivande vårdmedarbetare

Ett bra och tydligt ledarskap är nödvändigt för verksamheterna

I Region Örebro län är ett starkt lokalt ledarskap avgörande för sjukvårdens funktion. Det är viktigt att stöd och utveckling av det lokala ledarskapet och första linjens chefer prioriteras. Ökat fokus måste också ligga på att prioritera ekonomisk uppföljning och resurseffektiv produktionsplanering.

Utvecklingen av verksamheterna ska drivas framåt genom att använda egna interna goda exempel som en grund för hur andra delar av organisationen kan bli ännu effektivare. Det skapar engagemang hos medarbetarna och främjar ett inspirerande ledarskap.

Vårdutbildade medarbetare ska ägna merparten av sin tid till patientnära arbete. Arbetsuppgifter som inte förutsätter vårdkompetens kan utföras av medarbetare som inte är vårdutbildade. Produktiviteten måste öka om Regionen ska klara de utmaningar som verksamheterna står inför. Det är viktigt att minska den administrativa bördan för vårdens medarbetare för att öka andelen tid som ägnas åt patientarbete. En avgörande pusselbit för detta är ett nära ledarskap som prioriterar produktivitet. Det behövs ett systematiskt och övergripande arbete för att höja produktivitet och effektivitet vilket ger mer vård med oförändrade resurser.

Den administrativa bördan inom sjukvården måste minskas för att förbättra vårdkvaliteten och effektiviteten. Detta inkluderar att förenkla rapporteringskrav, standardisera dokumentation och införa tekniska lösningar. Samtidigt bör antalet administrativa tjänster reduceras utan att äventyra vårdens kvalitet.

Handledarskap är viktigt för att utbilda vårdpersonal, och erfarna medarbetare bör uppmuntras att ta handledarroller för att överföra sin kompetens till nyutbildade och nyanlända medarbetare.

Infrastruktur anpassad till framtiden

Kortsiktiga och långsiktiga utmaningar

- Strategiska kommunikationsmöjligheter för tillväxt i hela länet
- Kollektivtrafikens självfinansieringsgrad
- Budget i balans

Infrastruktur anpassad efter nuvarande och framtida behov

Kollektivtrafikens budget är inte i balans, vilket hindrar investeringar och utveckling. För att lösa detta behöver självfinansieringsgraden öka och dubbeltrafiken minska. Det är också viktigt att se över indexuppräknningen av biljettpriser för att hålla jämna steg med kostnadsutvecklingen.

För att kollektivtrafiken ska bli mer attraktiv måste den erbjuda fördelar som snabba och smidiga resor, internetåtkomst, laddmöjligheter och bekväma sittplatser. Tryggheten för resenärerna måste förbättras med bättre belysning och kameraövervakning vid hållplatser och perronger och genom fler uniformerade och civila kontrollanter.

En bättre balans i belastningen under dagen kan uppnås genom att resenärerna erbjuds olika typer av biljetter beroende på när under dygnet de reser. Det påverkar fordonsflottan och behovet av fordon och kan leda till sänka kostnaderna.

Ett bredare samarbete inom Stockholm-Mälardalenregionen och satsningar som tågförbindelsen Oslo-Stockholm 2.55 är viktiga för att förbättra infrastrukturen och kollektivtrafiken, vilket i sin tur främjar regional tillväxt och hållbarhet.

Tillväxt och entreprenörskap som gynnar hela länet

Kortsiktiga och långsiktiga utmaningar

- Tillväxt i länets samtliga kommuner
- Mer nyföretagande och fler entreprenörer behövs
- Utbildning och kompetensutveckling anpassat till marknadens behov

Entreprenörskap och tillväxt gynnar hela länet

Företagande och entreprenörskap är nycklar till ekonomisk tillväxt och välfärd. Samverkan mellan akademi, näringsliv och offentliga sektorn är viktig för att främja innovationer och entreprenörskap.

Nyföretagande är ett viktigt område för fortsatt tillväxt i länet. Stödet för företag i tidiga stadier måste utvecklas. Ung Företagsamhet i skolor ökar ungas entreprenörskap och anställningsbarhet. Business Region Örebro är en plattform för regionalt näringslivssamarbete. ALMI, Inkubera och Örebro universitet Holding AB är viktiga aktörer för företagsväxt och innovation.

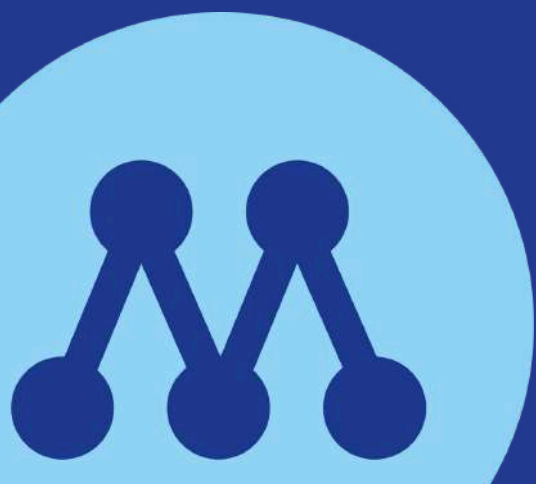
Regionen måste satsa på forskning och innovationer, särskilt inom IT, tillverkning och försvarsindustri. Internationellt samarbete och konkurrenskraft är viktigt, och Regionen ska delta i EU-program och internationella nätverk för att dra nytta av finansieringsmöjligheter och kunskapsutbyte.

Inom livsmedelssektorn ska fokus ligga på att öka självförsörjning och hållbarhet genom upphandlingar och stöd till lokala producenter. Skogsnäringen bidrar till den gröna omställningen genom förnybara bränslen och restprodukter.

Utbildning och kompetensutveckling är avgörande för länets framtida arbetsmarknad, särskilt för utlandsfödda och personer långt från arbetsmarknaden. Samverkan mellan utbildningsinstitut, arbetsmarknadsutbildningar och näringslivet ska förbättras. Social ekonomi och innovationer är viktiga faktorer för att motverka socialt utanförskap och främja egenförsörjning.

Upplevelseindustrin och turismen, baserad på regionens natur- och kulturmiljöer, är viktiga för länets ekonomiska utveckling. En regional strategi för besöksnäringen ska tas fram.

Regionstyrelsen

Budget 2025 med plan 2026-2027 Region Örebro Län

Regionstyrelsen

Region Örebro län är en av länets största arbetsgivare med ansvar för drygt 11 000 medarbetares arbetsmiljö och trivsel. En av Regionens största utmaningar är kompetensförsörjningen. Brist på rätt personal har inneburit ökad arbetsbelastning och stressnivå hos flera yrkeskategorier. RÖL ska vara en attraktiv arbetsgivare där medarbetare trivs, kan utvecklas och mår bra.

Vårdutbildade medarbetare ska arbeta med patienter

Mål: Samtliga medarbetare ska arbeta på toppen av sin kompetens

Vårdutbildade medarbetare ska ägna merparten av sin tid till patientnära arbete. Arbetsuppgifter som inte förutsätter vårdkompetens kan utföras av medarbetare som inte är vårdutbildade. Produktiviteten måste öka om Regionen ska klara de utmaningar som verksamheterna står inför. Det är viktigt att minska den administrativa bördan för vårdens medarbetare för att öka andelen tid som ägnas åt patientarbete. En avgörande pusselbit för detta är ett nära ledarskap som prioriterar produktivitet. Det behövs ett systematiskt och övergripande arbete för att höja produktivitet och effektivitet vilket ger mer vård med oförändrade resurser.

Det är viktigt att ständigt arbeta med effektivisering av administration, planering och dokumentation. Bättre, mer anpassade stödsystem och stödverktyg är avgörande för en bättre tillgänglighet. Vården ska ha IT-system som underlättar vardagen och stärker patientsäkerheten samtidigt. Sådana system gör det också möjligt att arbeta med varningssignaler och påminnelser, vilket minskar risken för skador och fel.

Ledarskap

Ett tydligt och utvecklande lokalt ledarskap är nyckeln till en väl fungerande arbetsplats. Att satsa på och stötta första linjens chefer i sjukvården är avgörande för att säkerställa effektivt ledarskap och högkvalitativ vård. Dessa chefer är ryggraden i organisationen, och deras förmåga att hantera och stödja sin personal har en direkt inverkan på vårdens kvalitet, effektivitet och patientsäkerhet.

Första linjens chefer spelar en nyckelroll i att översätta organisationens vision och mål till konkreta åtgärder på golvet. Därför är det avgörande att dessa chefer har rätt kompetens och stöd för att kunna utföra sitt arbete på bästa möjliga sätt.

Att investera i utbildning och utveckling för första linjens chefer är en viktig del av att stödja dem i deras roll. Detta kan innebära att erbjuda ledarskapskurser, konflikthanteringssträning, kommunikationsfärdigheter och andra relevanta kompetenser som behövs för att effektivt hantera verksamheter inom sjukvården. Genom att rusta cheferna med verktygen och kunskapen de behöver kan de bättre möta de utmaningar som uppstår i samband med chefsrollen.

Det är också viktigt att erbjuda stöd och mentorskap till första linjens chefer. Att ha tillgång till erfarna ledare eller mentorer som kan ge råd och vägledning kan vara ovärderligt för cheferna när de navigerar genom komplexa situationer eller tar sig an nya utmaningar. Detta stöd kan också bidra till att minska risken för utbrändhet och öka arbetsnöjdheten bland cheferna.

Att erkänna och belöna första linjens chefer för deras insatser är också viktigt. Genom att uppmärksamma och belöna framgångsrika prestationer kan organisationen visa sitt stöd och uppskattning för chefernas arbete, vilket i sin tur kan öka deras motivation och engagemang för att fortsätta leverera högkvalitativ vård.

Regionstyrelsen får i uppdrag:

- att införa ett utbildnings- och utvecklingsprogram för första linjens chefer inom sjukvården.
- att införa ett mentorskaps- och coachningsprogram där erfarna ledare inom sjukvården stöder och vägleder första linjens chefer. Detta kan inkludera ekonomiskt stöd för att implementera och upprätthålla sådana program.
- att införa en incitamentsstruktur för första linjens chefer kopplat till deras insatser och prestationer inom sjukvården. Det kan inkludera finansiella incitament, utmärkelser eller andra former av erkännande för framstående ledarskap och bidrag till vårdkvaliteten.
- att säkerställa chefers arbetsvillkor samt att särskilt beakta att första linjens chefer har rimliga arbetsvillkor och resurser för att utföra sina uppgifter effektivt.
- att vidta åtgärder för att minska den administrativa bördan för första linjens chefer.

Rekrytera och behåll personal

Region Örebro län behöver behålla och rekrytera fler läkare, sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor i hälso- och sjukvården samt fler medarbetare inom tandvården så att luckorna kan fyllas där kompetens saknas.

I en tid då vården står inför stora utmaningar, är det av yttersta vikt att vi värderar och premierar den erfarna vårdpersonalen som utgör ryggraden i vårt hälso- och sjukvårdssystem. Dessa individer, med årtal av kunskap och praktisk erfarenhet, är oumbärliga för att säkerställa en hög kvalitet på vården och för att hantera de komplexa och ofta akuta behov som patienter har. Det är nödvändigt att erkänna och belöna deras insatser för att både behålla dem inom yrket och attrahera nya.

Erfaren vårdpersonal besitter en djup förståelse för medicinska rutiner och en förmåga att snabbt anpassa sig till olika situationer. Den helhetssyn erfaren personal besitter är avgörande för att kunna ge patientcentrerad vård. Genom att premiera erfarna medarbetare skapar vi incitament för yngre vårdpersonal att stanna kvar och utvecklas inom yrket, vilket långsiktigt stärker hela vårdssystemet. Många erfarna vårdanställda arbetar under högt tryck och med stor arbetsbörda. Genom att erbjuda bättre arbetsvillkor, högre lön och fler karriärutvecklingsmöjligheter kan vi minska risken för arbetsmiljöproblem. En stabil och erfaren arbetskraft inom vården leder till bättre kontinuitet i vården och högre patientnöjdhet.

För att säkerställa att den erfarna vårdpersonalen stannar kvar inom vår organisation föreslår vi att införa en erfarenhetsbonus. Det skulle ge ekonomiska incitament för vårdpersonal med lång erfarenhet att stanna kvar och fortsätta arbeta i vår organisation. Det skulle exempelvis kunna vara genom årliga bonusar eller någon liknande ekonomisk modell.

För att få pensionsmässig personal att stanna kvar skulle RÖL också kunna erbjuda ett extra pensionstillägg för vårdpersonal som fortsätter arbeta efter pensionsåldern. Genom att implementera dessa åtgärder kan vi säkerställa att vården inte bara behåller sin värdefulla erfarenhet utan också attraherar nya talanger, vilket långsiktigt stärker hela vårdssystemet.

Regionstyrelsen och Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- att ta fram ett bonussystem för vårdpersonal som arbetar patientnära. Bonussystemet ska baseras på erfarenhet inom RÖL.

Mindre administrationen för effektivare resursanvändning

Mål: Minska den administrativa bördan inom sjukvården och minska antalet administrativa tjänster inom RÖL.

Den administrativa bördan inom sjukvården är ett växande problem som kräver åtgärder. För att effektivt hantera behoven hos patienter och optimera vårdkvaliteten är det avgörande att minska den onödiga administrativa börda som tynger sjukvården. Ökad administration medför flera negativa konsekvenser.

Bland annat ökade kostnader och resursslöseri, eftersom resurser som skulle kunna användas för att förbättra patientvården i stället går till administrativa ändamål.

Dessutom kan det leda till förseningar i vården vilket kan ge negativa konsekvenser för patienterna. För att minska den administrativa bördan inom sjukvården är det viktigt att identifiera och eliminera onödiga administrativa processer och krav. Det kan innebära förenklade rapporteringskrav, standardiserad dokumentation och införa tekniska lösningar som automatiserar administrativa uppgifter. Dessutom är det viktigt att se över organisationens struktur och säkerställa att administrativa resurser används effektivt.

I kombination med att minska den administrativa bördan behöver RÖL också minska antalet administrativa tjänster. Det är viktigt att göra det på ett sätt som inte äventyrar vårdens kvalitet och tillgänglighet. Roller så väl som ansvarsområden behöver omvärderas. Man behöver också effektivisera arbetsflöden och investerar i utbildning för att säkerställa att personalen är rustad att hantera sina uppgifter på ett effektivt sätt.

Regionstyrelsen och Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- att utreda och ge förslag på hur andelen patientnära tid kan öka genom att effektivisera administration, dokumentation och stödsystem.

Regionstyrelsen får i uppdrag:

- att minska andelen administrativa tjänster som inte är kopplade till det vårdnära arbetet med 10%.

Bättre och effektivare schemaläggning

Hög och stigande sjukfrånvaro samt svårigheter att rekrytera både läkare, sjuksköterskor och andra grupper av medarbetare innebär en ökad belastning på RÖLs medarbetare. Ett problem är att arbetstiderna ofta är svåra att kombinera med familjeliv och möjlighet till återhämtning efter arbetsdagens slut.

Det är viktigt att utveckla arbetsvillkoren inom sjukvården. Olika verksamheter i sjukvården har olika behov. Därför behöver de enheter som vill, tillåtas pröva annan schema- och skiftläggning. Det är också viktigt att ge verksamheterna tid att följa och utvärdera en sådan försöksverksamhet. Ibland kan det handla om flera år. Schemaläggning ska tillämpas så att de resurser som finns nyttjas på bästa möjliga vis avseende både effektivitet, produktivitet och ett hållbart arbetsliv.

Regionstyrelsen och Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- **att arbeta med individuell och lokalt verksamhetsanpassad schemaläggning för ett mer hållbart arbetsliv för vårdens medarbetare.**

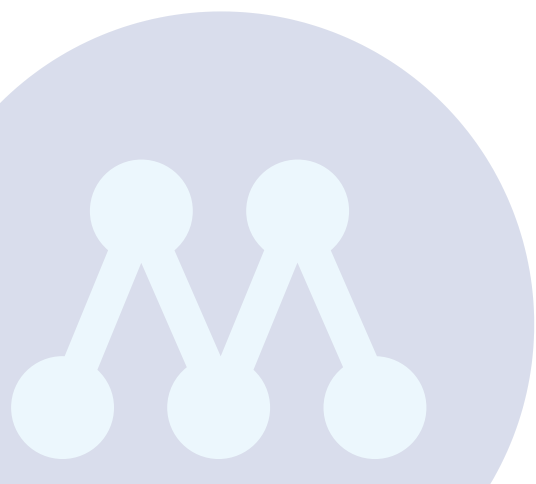
Öka antalet specialistsjuksköterskor

Vi behöver möta rekryteringsbehovet av specialistsjuksköterskor som finns inom såväl sjukhusvården som den nära vården. Genom att öka möjligheten för sjuksköterskor att vidareutbilda sig i Örebro län ser vi till att fler tar steget och blir specialistutbildade sjuksköterskor. Inte minst inom Regionens intensivvård har det under de senaste åren blivit allt mer uppenbart att det finns stora problem med rekrytering av specialistsjuksköterskor. Därför är det glädjande att Regionfullmäktige antog Moderaternas motion om att starta en sådan intensivvårdsutbildning i Örebro län senast år 2026.

RÖL behöver ständigt arbeta för att öka antalet utbildningsplatser i vår Region inom flera specialistområden så att fler grundutbildade sjuksköterskor tar steget och vidareutbildar sig. RÖL ska också erbjuda utbildningstjänster som ett steg för den framtida kompetensförsörjningen inom bland annat psykiatri, geriatrik och anestesi.

Regionstyrelsen och Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- **att verkställa regionfullmäktiges beslut att arbeta med att starta upp en specialistsjuksköterskeutbildning med inriktning intensivvård.**

Karriärtjänster för specialistsjuksköterskor

För att uppvärdera utbildning och premiera de skickligaste specialistsjuksköterskorna ska RÖL införa karriärtjänster. En karriärtjänst ska ha specifika kriterier, som exempelvis att hålla sig uppdaterad kring aktuell forskning, vara drivande i utvecklingsarbete på arbetsplatsen och stötta kollegor i utvecklingsarbetet. En sådan tjänst ska också innebära ett extra löneyft utöver ordinarie löneöversyn.

Regionstyrelsen och Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- att införa karriärtjänster för specialistsjuksköterskor.

Kompetensöverföring och mentorskap i vården

Att handleda studenter under utbildning är en viktig uppgift för vården och vårdens medarbetare. De kliniska färdigheterna som vårddyrket kräver kan medarbetaren endast tillskansa sig genom praktisk övning. Ett gott handledarskap har betydelse för såväl studenternas utbildningsresultat som deras framtida professionsutövande. Handledarskap och mentorer krävs också för att ge nyutbildad vårdpersonal och nyanlända med vårdutbildning en god introduktion. En grupp som särskilt bör uppmuntras att ta sig an handledaruppdraget är medarbetare som börjar närma sig slutet av yrkeskarriären. Handledarskapet kan vara både ett sätt att utveckla yrkesrollen och att överföra värdefull kompetens till nya medarbetare.

Regionstyrelsen får i uppdrag:

- att utveckla handledarskap och mentorskap inom vården.

Ökad valfrihet i hälso- och sjukvården

Mål: Fler privata vårdgivare ska etablera sig i länet

För att kunna erbjuda alla länets patienter en bra hälso- och sjukvård som är fri från väntetider ska sjukvården vara öppen för nya lösningar. Det ska bli lättare för vårdgivare att etablera sig i länet, såväl inom primärvården som i den öppna specialistvården. Det avser bland annat specialiteter som gynekologi, internmedicin, geriatrik, psykiatri, rehabilitering, logopedi och fysioterapi.

Förändrad politisk attityd och utveckling av vårdvalssystemet krävs för att vårdgivare ska vilja etablera sig i länet. Primärvårdens uppdrag kan delas av fler genom att möjliggöra för drift av mindre enheter. Kravet på kvalitet och kompetens ska vara desamma oavsett vårdgivare och ersättningarna ska vara av sådan storlek att verksamheterna klarar av sina uppdrag.

Regionstyrelsen får i uppdrag:

- att ta fram regelverk för lämpliga verksamhetsområden inom specialistvården som kan omfattas av lagen om valfrihetssystem (LOV).
- att reformera regelverket och ersättningssystemet i krav- och kvalitetsboken i syfte att göra det möjligt att etablera mindre enheter inom primärvården.

Medarbetare som forskar

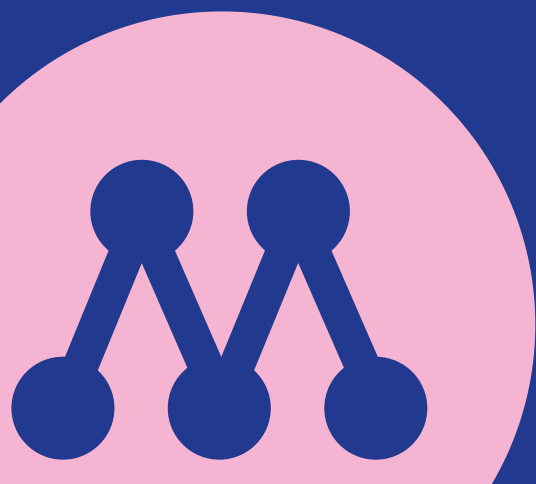
Det ska finnas goda möjligheter för både kvinnor och män att kombinera sin tjänst med studier och forskning. Universitetssjukvård kräver att hög kompetensnivå upprätthålls. RÖL har ett strategiskt ansvar att ta för att säkra tillgången på kompetens så att fler sjuksköterskor väljer att vidareutbilda sig. Det är avgörande att läkarstudenter väljer Örebro som studieort och erbjuds en bra AT- och ST-tjänstgöring i RÖL. Det ger en god grund för det framtida rekryteringsbehovet. Det behöver också skapas ett mer attraktivt klimat för specialistutbildning och forskning med bättre och tryggare anställningsförutsättningar och tydliga lönepåslag.

Ytterligare satsningar för att tillsätta forskartjänster inom närsjukvården är nödvändiga för att höja statusen på våra vårdcentraler. Forskningen har ett egenvärde men den är också avgörande för bemanning och rekrytering av sjukvårdspersonal. Verksamheten måste i större utsträckning efterfråga disputerad personal. Det handlar om läkare såväl som om kuratorer, sjuksköterskor och sjukgymnaster och andra som disputerat och vill forska. Det är nödvändigt för att upprätthålla vårdcentraler som uppfyller kriterierna för universitetssjukvård, för att behålla läkarutbildningen.

Digitalisering

Digitalisering

Digitaliseringen och ny teknik har stor betydelse för vårdens utveckling. Rätt genomfört ska en sådan verksamhetsutveckling bidra till effektivare arbetssätt, effektivare vård och smartare tjänster både för patienter och för medarbetare inom vården. I det privata näringslivet utvecklas ny teknik snabbt och digitaliseringen ligger i framkant. Medborgarna har idag höga förväntningar även på den offentliga förvaltningen när det kommer till ny teknik och digitalisering. Användandet av ny teknik och möjligheten till digital vård ger en mer patientcentrerad, effektiv och tillgänglig hälso- och sjukvård. Patienten ges ökad delaktighet i den egna behandlingen, enklare tillgång till sin journal och digitala verktyg för att kommunicera med och möta vården.

Digital vård ställer höga krav på säkerhet som klarar av informationsdelningen mellan vårdens olika delar och med patienten. Vårdens medarbetare kan, via olika e-hälsolösningar ges bättre verktyg och tillgång till snabb information och beslutsstöd.

Digitala vårdmöten och digitala bokningar

Region Örebro län har etablerat digital vårdcentral, digitala återbesök och digital ungdomsmottagning med positiva resultat. Vårdcentraler, mottagningar och kliniker använder sig i olika omfattning av möjlighet till digitala bokningar av besök och digitala vårdmöten. Utveckling bör gå mot ett mer likvärdigt utbud av digitala tjänster hos Regionens samtliga vårdinrättningar. Inom primärvården är det viktigt att de digitala vägarna in skapar enkla förutsättningar för patienterna att komma i kontakt med sin vårdcentral. De nya digitala kontaktvägarna till primärvården som skapats de senaste åren måste utvärderas i syfte att ständigt arbeta med förenkling och förbättring. Även andra digitala lösningar som exempelvis digital egenremiss måste följas upp och utvärderas i syfte att förenkla både för patienter och medarbetare.

Regionstyrelsen får i uppdrag:

- att genomföra en utvärdering av digitala vägar in till vården med utgångspunkt i effektivitet, patientnöjdhet och medarbetarperspektiv.
- att utveckla 1177 Direkt.

Effektivare arbetssätt

Mål: Digitalisering är ett verktyg för att förbättra arbetsmiljön

Under 2024 införs ett nytt journalsystem i Regionen. En stor brist har tidigare varit att systemen inte kommunicerar med varandra. I det nya journalsystemet ska det vara möjligt att kommunicera mellan såväl sjukhus, vårdcentraler och Regioner.

Det finns många och stora utmaningar när det kommer till ny digital teknik inom vården. Nya tekniska lösningar och verktyg är en del men framför allt ligger utmaningen i att utveckla nya sätt att arbeta, nya sätt att möta patienterna, utmaning i hänsynen och samspelet till arbetsmiljön. Digital diktering är ett exempel på hur digitala verktyg kan underlätta i arbetet.

Under pandemin blev behovet av att använda digitala lösningar vid möten och utbildningar allt tydligare. Utvecklingen behöver fortsätta för att hitta funktionella verktyg som motsvarar behoven. Det finns stora effektiviseringsmöjligheter genom att hålla möten och utbildningar digitalt. Fler digitala möten innebär att Regionen och kommunen spara in resurser som annars läggs på resor och restid. Färre resor leder också till mindre utsläpp och minskad miljöpåverkan.

Samtliga nämnder får i uppdrag:

- **att vid införandet av digitala tjänster inom den egna verksamheten säkerställa att de leder till ökad effektivitet.**

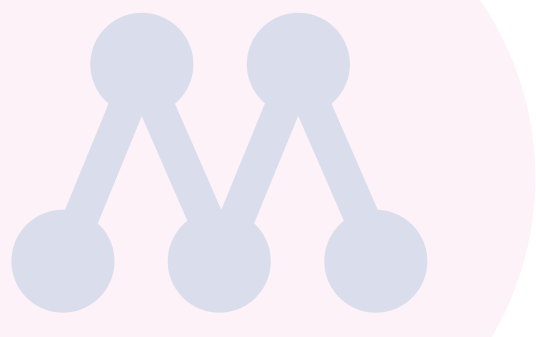
Patientperspektiv

Ur ett patientperspektiv är det angeläget att Regionen har välfungerande system för information om hälso- och sjukvården. Länets invånare ska ha lättillgänglig information. Det handlar bland annat om hälsotips, egenvård, hur man kommer i kontakt med sjukvården, hur man gör sitt vårdval och åtkomst till sin journal. Informationen ska vara tillgänglig digitalt på ett användarvänligt sätt. Ett syfte med informationen är att stärka medborgarens egenmakt. 1177 Vårdguiden behöver fortsatt utvecklas för att på ett bättre sätt inkludera patienten i sin vårdprocess och öka egenvården. Digitalt först är även en princip som säger att digitala tjänster, när det är möjligt och relevant ska vara förstahandsval i den offentliga sektorns kontakter med privatpersoner och företag. Alla kan eller vill dock inte utnyttja de digitala möjligheterna. Det är viktigt att hälso- och sjukvården är tillgänglig även för dem.

Nära Cancer är ett webbstöd som erbjuder trygghet och gemenskap för unga som har en närstående med cancer eller som har förlorat någon i sjukdomen. Det drivs av Region Örebro län och RCC Mellansverige med ekonomiskt stöd från RCC. Webbstödet ger unga anhöriga möjlighet att få rådgivning, stöd och kunskap från vårdpersonal när som helst och var de än befinner sig. Det innehåller artiklar, information om cancer och en plattform där unga kan ställa frågor till sjukvårdspersonal. Genom Vänförmedlingen Snacka kan unga mellan 13-30 år dela sina tankar och känslor med andra i liknande situation. Anmälan sker via 1177 och kontakten förmedlas genom att byta förnamn och mailadress. Webbstödet bidrar till ökad trygghet och kunskap för unga anhöriga. Liknande stöd bör implementeras för andra allvarliga sjukdomar för att stötta fler unga och deras familjer. Detta skulle kräva ekonomiskt stöd från Region Örebro Län

Regionstyrelsen får i uppdrag:

- **att fortsätta utveckla fler digitala tjänster.**
- **att säkerställa att hälso- och sjukvården och dess information kommer alla till del.**
- **att fortsätta utveckla Regionens digitala mottagning.**
- **att fortsätta utveckla webbstödsbaserade tjänster för unga anhöriga till svårt sjuka.**

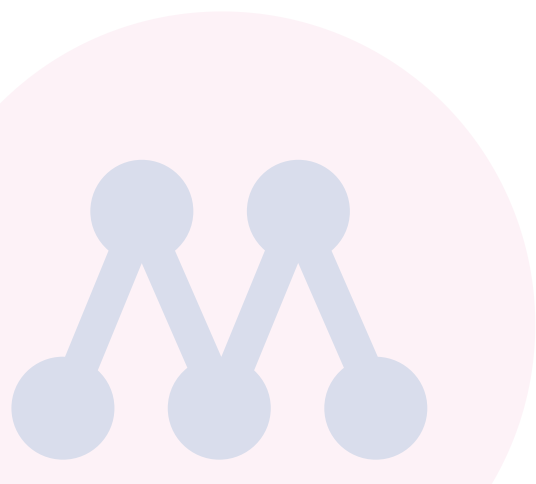

Medborgarperspektiv

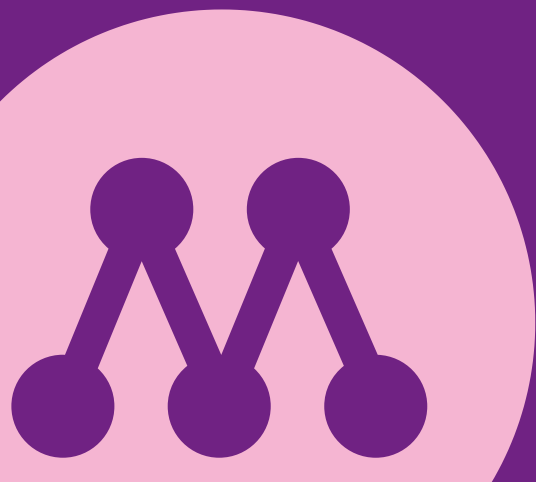
Inom den offentliga förvaltningen kan digitaliseringen skapa mycket stora välfärdsvinster i form av snabbare kontakt mellan myndigheter och medborgare, effektivare handläggning och färre fel. Möjligheten att tillhandahålla öppna data genom e-arkiv skapar nya möjligheter till insyn och uppföljning, både för myndigheterna, medierna och enskilda medborgare. Att begära ut en allmän handling bör kunna automatiseras till en mycket högre grad än hur det är nu. Offentliga handlingar och uppgifter behöver vara tillgängliga på medborgarnas villkor. Vi vill tillgängliggöra offentliga handlingar så att de är medborgare och företag till gagn, samtidigt som medborgarnas integritet självfallet aldrig får äventyras.

Regionstyrelsen får i uppdrag:

- **att tillgängliggöra offentliga handlingar och data digitalt för medborgare genom självbetjäning.**

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Patienten i centrum

Mål: En god hälsa och vård av högsta kvalitet för länets alla invånare.

Hälso- och sjukvården i Region Örebro län ska bedrivas personcentrerat och med fokus på patientens bästa. Här ska patienten komma i första hand och alltid känna sig trygg i att en god och nära vård finns där när den behövs. Det är av stor vikt att både patient och sjukdom står i centrum vid vård och behandling.

Varje individ ska bemötas med respekt och värdighet, oavsett om vården är somatisk eller psykiatrisk. Vården ska ges utifrån bästa möjliga förutsättningar, utgå ifrån varje individs unika situation och ha sin utgångspunkt i patientens egen berättelse. Att stärka och tydliggöra patientens ställning samt att ta hänsyn till integritet och delaktighet, är en central del i den personcentrerade vården.

Omställning till Nära vård

Mål: Primärvården utgör navet för Region Örebro läns hälso- och sjukvård.

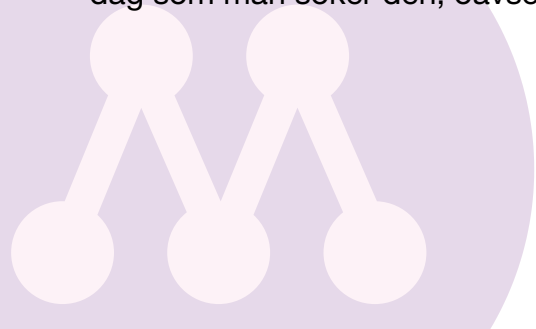
Omställningsarbetet till en god och nära vård pågår. 1177 Vårdguidens tjänster, kommunal omsorg, primärvård, akutsjukvård samt öppenvård inom specialiserad sjukvård är alla viktiga komponenter i utvecklingen av den nära vården.

Mer vård ska utföras nära invånarna och mer resurser ska omfördelas från sjukhusen till primärvården och den nära vården i syfte att göra den mer tillgänglig och personcentrerad. Tillgången till en hälso- och sjukvård av hög kvalitet, god tillgänglighet och kontinuitet ska säkerställas. För att primärvården ska ha en möjlighet att utgöra navet för regionens hälso- och sjukvård i omställningen, behövs ökade resurser.

Regionen måste även öka takten i den digitala omställningen för att göra vården mer personcentrerad och effektiv. Den nära vården och utbudet av vård och tjänster inom hälso- och sjukvården måste ständigt utvidgas, definieras och utvecklas för att kunna möta invånarnas behov. Filialer och mindre enheter samt en ökad samverkan för att erbjuda enklare vårdinsatser på länets mindre orter är en möjlighet som bör ses över.

Vårdcentralerna är basen i den nära vården

Vårdcentralen är ofta medborgarnas första kontakt med sjukvården. Minst en vårdcentral ska finnas i varje kommun i länet. Vårdcentralerna utgör basen i den nära vården. Den vård som du behöver ofta ska finnas nära dig som patient, oavsett om du bor i staden eller på landsbygden. Som patient ska man känna sig trygg med att vårdcentralen är tillgänglig och erbjuder vård samma dag som man söker den, oavsett om du har en fysisk eller psykisk åkomma.

Just nu sker en organisationsförändring i primärvården. Genom den organisationsförändring av primärvården som sker just nu finns en risk att välfungerande vårdcentraler avvecklas och att läkarkompetensen försvinner från dem. En god och nära vård ska inte innebära minskat vårdutbud och sämre tillgänglighet till läkarkontakt.

De krav som ställs på Regionens vårdcentraler idag genom Hälsovalets krav- och kvalitetsbok gör det svårt att bedriva kostnadseffektiva verksamheter och säkra kompetensförsörjningen med alla de kompetenser som krävs för en fullvärdig vårdcentral. En revidering av krav- och kvalitetsboken bör se över vilka förändringar och nya möjligheter som föreligger för att kunna möta behovet av en god och nära vård och samtidigt säkerställa att invånare på landsbygden har tillgång till vård i sin närhet genom exempelvis distriktsläkarmottagningar.

Fler vårdcentraler ska erbjuda varierade öppettider och vara tillgängliga även på kvällar och helger. Det kan innebära att några vårdcentraler vissa dagar i veckan endast är öppna exempelvis eftermiddag och kvällstid. Telefontillgängligheten måste förbättras och vara likvärdig i hela regionen. Att kunna erbjuda besökstider på kvällar och helger, drop-in mottagningar, digitala mottagningar samt tidsbokning på nätet är väsentligt för att anpassa tillgängligheten efter individens behov. En lättillgänglig primärvård minskar belastningen på den specialiserade vården genom att kunna göra rätt vårdnivå nåbar i större omfattning. Utvecklingen av verksamheterna ska drivas framåt genom att använda egna, interna goda exempel, som en grund för hur andra delar kan organisera sig mest effektivt. Detta skapar engagemang hos medarbetarna och främjar ett inspirerande ledarskap.

Fasta läkare ska finnas på alla länets vårdcentraler. En fast läkarkontakt ansvarar för patienten genom hela vårdprocessen, vilket skapar kontinuitet och trygghet. Rekryteringsproblemen vad gäller läkare innebär att många vårdcentraler idag är beroende av hyrläkare, vilket är kostsamt och framförallt leder till bristande kontinuitet för både övrig personal och för patienterna. Att skapa bra incitament för att arbeta på landsbygd behövs för att säkra tillgången till fasta läkare till länets alla kommuner.

För att skapa konkurrenskraftiga vårdcentraler så krävs en god arbetsmiljö, välutvecklade IT-system och andra stöd som gör att vårdens medarbetare får mer tid för patienten. Det ska vara möjligt för varje verksamhetschef att tillsammans med övriga medarbetare utveckla sin verksamhet och anpassa mottagningarna efter medborgarnas behov. Vi behöver tydliggöra chefernas roll och mandat över vårdcentralerna och ge dem bättre verktyg att forma verksamheten efter patientens behov. Regionens vårdcentraler ska också erbjuda mer varierade öppettider så att patienter kan göra besök kvällstid eller helger. Kvällsöppna vårdcentraler kan bidra till att avlasta länets akutmottagningar som ofta är hårt belastade.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- **att utveckla och stärka primärvården.**
- **att utveckla och stärka den psykosociala kompetensen inom primärvården.**
- **att arbeta för att fler vårdcentraler erbjuder mer varierande öppettider som inkluderar kvällar och helger.**
- **att ge förvaltningen i uppdrag att utforma ett systematiskt arbete kring spridning av goda exempel inom den nära vården.**
- **att möjliggöra för fler privata aktörer att bedriva läkarmottagning genom förenklade regler i krav- och kvalitetsboken.**

Förebyggande arbete för ett friskare liv

Mål: Minskade hälsoklyftor och en friskare befolkning.

Mål: Felbehandlingar, undvikbara vårdskador och vårdrelaterade infektioner ska inte förekomma.

En stor del av hälso- och sjukvårdens insatser och resurser läggs idag på att behandla kroniska sjukdomar. Ohälsosamma levnadsvanor, rökning, alkohol och stillasittande är några av orsakerna till dessa sjukdomar. Därför behövs en tydlig och samlad strategi för ett långsiktigt förebyggande och hälsofrämjande arbete. De hälsofrämjande och förebyggande investeringar som vi gör idag kommer att minska välfärdskostnaderna i framtiden.

Region Örebro län har en viktig uppgift i att prioritera det förebyggande arbetet för att öka kunskapen om hur man som patient förebygger ohälsa och kroniska sjukdomar. Preventivt och hälsofrämjande arbete är ett långsiktigt arbete vars effekt kan vara svår att mäta på kort sikt. Detta kan leda till att arbetet inte får lika hög status som andra kortsiktiga insatser där resultatet kan mätas relativt snabbt. Effekterna kan dock på lång sikt leda till bättre hälsa och minskade kostnader för regionen. För att få fler att välja en hälsosam livsstil är ett samarbete mellan region och föreningsliv av stor vikt. Även digitala verktyg som appar och webbaserade redskap kan användas i arbetet med att få fler invånare att välja att leva hälsosammare.

En god och jämlik hälsa är en förutsättning för långsiktig och hållbar tillväxt, vilket ger bättre förutsättningar för att klara välfärden. Förebyggande hälsosamtal utifrån vilken åldersgrupp man tillhör bör på sikt införas i Region Örebro län. En utveckling av de digitala möjligheterna kopplat till ett sådant arbete bör också göras. Samtalen erbjuds vart tionde år med syfte att underlätta för invånarna att leva hälsosamt och behålla en god livsstil mellan dessa samtalstillfällen bland annat genom att samla och följa olika data om allt från levnadsvanor och kostvanor till vikt och motion.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- att ge hälso- och sjukvårdspersonal möjlighet att vidareutveckla sin kompetens i hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete
- att utreda möjligheten att införa digitala hälsosamtal för relevanta åldersgrupper.

Vårdgaranti och ökad tillgänglighet

Mål: Ökad tillgänglighet i hela länet.

Mål: Region Örebro län följer lagen om vårdgaranti.

Mål: Länets invånare ska erbjudas kontakt, besök och behandling inom vårdgarantin.

Vårdgarantin är lag i Sverige. Patienten ska garanteras kontakt med vårdcentral samma dag, en medicinsk bedömning inom 3 dagar om behov finns, besök inom specialistvården inom 90 dagar samt behandling och operation inom 90 dagar. Region Örebro läns växande vårdköer och upparbetade vårdskuld gör att vårdgarantin inte nås. Det gäller både inom primärvård och specialistvård, vilket är oacceptabelt. Vård i rätt tid minskar både lidande för patienten och kostnader för sjukvården.

En god vård förutsätter att vården är lättillgänglig och fri från väntetider. Flera vårdcentraler har svårt att klara telefontillgängligheten, vilket leder till att patienter inte har möjlighet att boka tid. Även tillgängligheten mellan vårdcentralerna i länet varierar, vilket kan leda till en ojämlig vård. Digitala mottagningar, möten och bokningar är viktigt för att öka tillgängligheten och kan samtidigt avlasta traditionella sätt att komma i kontakt med vården. Tillgången till digitala tjänster ska vara likvärdig över Regionens alla vårdinrättningar.

Att etablera en vårdgarantienhet för att öka tillgängligheten har varit ett framgångsrikt koncept i flera regioner. Vårdgarantienheten arbetar aktivt i samverkan med vårdverksamheterna och produktionsenhet för att förbättra tillgängligheten och korta köer genom t.ex. information till patienter, slussning, rätt patienter i kö, att säkerställa behov av ny tid vid uteblivna besök, uppföljning av patienter som väntat mer än 90 dagar, stöttning i aktiv väntan på nästa åtgärd i vårdprocessen.

Kömiljarden har återinförts i syfte att patienter inte ska behöva vänta på vård. I vår region är köerna långa till operation och kortandet av köerna går för långsamt, trots upphandlade operationsteam. Regionen måste arbeta hårdare med att öka effektivitet och produktion, för att uppnå kömiljardens krav.

Hälso- och sjukvårdsnämnden och Regionstyrelsen får i uppdrag:

- att samarbeta och upphandla vårdavtal med andra vårdgivare för att nå kömiljardens krav.
- att etablera en vårdgarantienhet.

Ökad produktion och effektivitet

Mål: Hälso- och sjukvården ska bedrivas på ett effektivt och kvalitetssäkert sätt.

Effektiviteten och produktiviteten i sjukvården måste öka. Den planerade vården som sköts upp under Coronapandemin har skapat en ännu större vårdskuld än tidigare år. Region Örebro län bör samarbeta tillsammans med övriga regioner i Mellansverige och samordna sina resurser när det kommer till cancervården, både vad gäller operationer men även i screening och behandling. Detta för att minska risken för uppskjuten cancervård och dess konsekvenser.

Värdet, kvalitén och effektiviteten i vården skapas i mötet mellan patienten och vårdens medarbetare. Detta förutsätter att tillräcklig tid ges till mötet med patienten och att patienten ges god information före, under och efter mötet. Det kräver också att patienten görs delaktig eftersom denne har avgörande information och även möjlighet att med egna insatser påverka vårdens resultat.

Fler medarbetare behöver arbeta kliniskt och incitament för detta bör skapas. Det behövs också ett systematiskt arbete för att öka andelen klinisk tid med patienter, minska onödig administration och utveckla arbetssätt och stödsystem så att vårdens medarbetare får rätt verktyg för att kunna arbeta så effektivt som möjligt.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- att organisationen snarast ska vidta kraftigare åtgärder för att vårdskulden och de långa operationsköerna ska opereras bort.
- att möjliggöra fler besökstider i vården och minska antalet uteblivna besök.
- att utveckla digitala bokningar och möten med vården, så att de blir tillgängliga och likvärdiga hos regionens alla vårdinrättningar.
- att säkerställa att samtliga verksamheter har standardiserade sms-påminnelser inför besök eller operation
- att öka andelen klinisk tid för vårdens medarbetare.
- att utöka incitamenten för kliniskt arbete.
- att ta fram relevanta effektivitetsmått och jämförelsetal.

Ekonomi och budget i balans

Mål: Hälsa- och sjukvårdsnämnden har en budget i balans

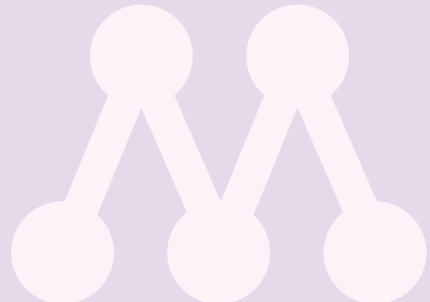
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen står inför flera stora utmaningar, framför allt vad gäller ekonomi och kompetensförsörjning. För att kunna klara uppdraget behöver det därför ske omfattande förändringar inom hälso- och sjukvården, både när det gäller arbetssätt och struktur.

Hälso- och sjukvården i Region Örebro län har under flertalet år gått med stora underskott. Förutom hög inflation och pensionskostnader så har investeringstakten ökat väsentligt, vilket har påverkat underskottet i negativ bemärkelse. I årsbokslutet för 2023 redovisade Hälsa- och sjukvårdsnämnden en budgetavvikelse på hisnande 1,2 miljarder.

Verksamheterna har under en längre tid inte använt budgeten som styrdokument samtidigt som regionens ekonomisystem inte möjliggör att det på ett lättöverskådligt sätt går att följa verksamheternas kostnader och eventuella budgetavvikelser. Detta har lett till felbudgetering av verksamheter som redan från början får kämpa med en budget som inte håller. På samma sätt finns svårigheter att se vilka verksamheter som är kostnadseffektiva.

En samlad utvecklingsplan för hälso- och sjukvården har färdigställts under 2023. Utvecklingsplanen beskriver fortsatt arbete med nära vård, psykiatrisk vård, vårdcentraler, habilitering och hjälpmedel samt specialiserad och högspecialiserad vård. Med Utvecklingsplanen som grund har Hälsa- och sjukvårdsförvaltningen fått i uppdrag att ta fram detaljerade färdplaner med Utvecklingsplanen som utgångspunkt.

Utvecklingsplanen anger inriktning för dessa förändringar och kommer att konkretiseras i ett flertal färdplaner för sjukvårdens olika delar som successivt kommer att beslutas i Hälsa- och sjukvårdsnämnden.

Målet är att färdplanerna tillsammans med andra åtgärder skall motsvara det kostnadsreduceringskrav som är beslutat för på 414 mnkr som är beslutat för HSN inom ram för RF budgetbeslut 2024.

Ordning och reda i ekonomin är grunden för att klara sjukvården. Det ska vara en självklarhet för ledande medarbetare att budgeten är styrande i verksamheten. Region Örebro län ska rusta och utbilda hälso- och sjukvårdens ledare att arbeta efter den principen.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- **att utbilda sjukvårdens ledare i ekonomistyrning.**
- **att upprätta och följa en ekonomisk handlingsplan som presenterar de åtgärder som krävs för att åstadkomma en budget i balans.**
- **att gällande periodrapporter systematiskt och löpande tillgängliggörs för länets invånare för att öka transparensen mot länets medborgare.**

Tre sjukhus – en trygghet för länets invånare

Mål: Region Örebro län ska ha tre akutsjukhus.

Mål: Region Örebro län ska ha ett starkt Universitetssjukhus.

Region Örebro län har förmånen att ha tre akutsjukhus, Universitetssjukhuset i Örebro, Karlskoga lasarett och Lindesbergs lasarett. Alla tre sjukhus är viktiga kuggjul för den specialiserade och högspecialiserade vården i länet. Att Region Örebro län kan erbjuda tre akutsjukhus är både en styrka och en trygghet för länets invånare, även ur ett beredskapsperspektiv, vilket vi ska beakta och värna om. Genom att fortsatt utveckla och stärka våra tre sjukhus kan Region Örebro län erbjuda en god och tillgänglig vård för våra länsinvånare.

Region Örebro län ska arbeta för att upprätthålla ett starkt universitetssjukhus, det är av stor vikt för länets utveckling och för dess invånare. Det handlar både om ändamålsenliga byggnader om förnyelse av medicinsk teknik. Det handlar också om att skapa förutsättningar att utveckla och upprätthålla kunskap inom området högspecialiserad vård i syfte att få fler uppdrag att utföra och även sälja mer vård. För att garantera länets invånare kvalitet och kontinuitet måste USÖ tillsammans med Karlskoga lasarett och Lindesbergs lasarett producera och fortsätta sälja mer vård.

En viktig del i arbetet för ökad tillgänglighet är att Region Örebro läns tre sjukhus, med samtliga kliniker och enheter, genomför en väl fungerande produktionsplanering. Som en del i produktionsplanen ingår också Capio Läkargruppen. Universitetssjukhuset ska ligga i den medicinska utvecklingens framkant. Med hjälp av medicinsk teknik kan patienter erbjudas en effektiv och patientsäker vård. Den medicinska tekniken förbättras och utvecklas ständigt, därför behöver det finnas ekonomiskt utrymme för investeringar inom medicinsk teknik.

Det är viktigt att du som patient har rätt till bra vård var du än bor. Basen i hälso- och sjukvården utgörs av primärvården. Genom en god samverkan med den specialiserade vården på sjukhusen skapas en trygg och patientsäker vård som finns nära dig, antingen på vårdcentralen, på ditt närmsta sjukhus eller i hemmet.

Det är rimligt att även patienter med enklare åkommor kan få hjälp med dessa vid länets samtliga tre akutmottagningar under dygnets alla timmar. Viss akutsjukvård, exempelvis vid svåra trauman, kräver mycket omfattande insatser från den högspecialiserade vården. Akuten är dessutom den enda ingången till sjukvården nattetid. Regionen bör utreda möjligheten att stärka akutmottagningarna med specialistutbildade akutläkare för att kunna möta de akuta behoven. Detta skulle också bidra till en förstärkning av kompetensen på länets akutmottagningar.

Organisationsförändringar, ojämn löneutveckling och försämrade arbetsmiljö har orsakat personalflykt inom organisationen. Idag finns stora skillnader gällande löneutveckling mellan nyexaminerade och erfarna specialistsjuksköterskor. För att bibehålla erfaren kompetens och få befintlig vårdpersonal att stanna kvar i organisationen behöver vår region se över löneutveckling, arbetsvillkor samt premiera erfaren personal. Vi behöver förbättra arbetsmiljön på alla tre sjukhus för att skapa en välmående organisation.

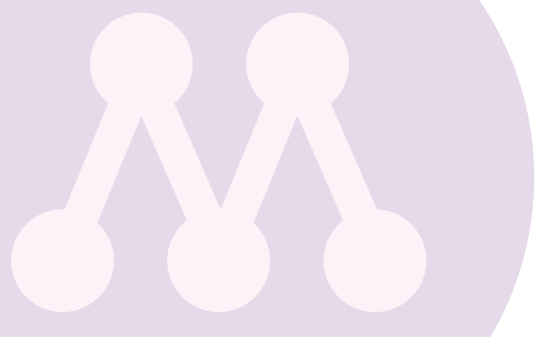
Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- att patienter kan få hjälp vid länets samtliga tre akutmottagningar dygnet runt, året om.
- att bevara och utveckla länets tre sjukhus som fullvärdiga akutsjukhus.
- att ta fram förslag på hur RÖL kan premiera erfaren vårdpersonal för att bibehålla kompetens inom organisationen.
- att stärka akutmottagningarna med specialistutbildade akutläkare.

Utveckling av specialiserad och högspecialiserad vård

För länets utveckling och dess invånare är det viktigt att region Örebro län kan upprätthålla ett universitetssjukhus som har kraft att konkurrera med Sveriges andra universitetssjukhus. Det handlar både om ändamålsenliga byggnader, som exempelvis H-huset och om förnyelse av medicinsk teknik. Det handlar också om att skapa förutsättningar att utveckla och upprätthålla kunskap inom området högspecialiserad vård i syfte att få fler uppdrag att utföra och även sälja mer vård. För att garantera länets invånare kvalitet och kontinuitet måste USÖ tillsammans med Karlskoga lasarett och Lindesbergs lasarett producera och fortsätta sälja mer vård.

Capio läkargruppen är en stor tillgång för vår regionala sjukvård. Region Örebro län har idag vårdavtal med Capio vilket innebär att alla remisser som skickas in till specialistvården fördelas mellan länets olika kliniker, Capio Läkargruppen inkluderat.

Samarbetet har varit fördelaktigt för Regionen och bidragit till ökad tillgänglighet och kortare köer inom vissa områden. Att utveckla och utöka avtalet ytterligare med Capio läkargruppen och göra dem till en naturlig del av Region Örebro läns hälso- och sjukvård är av högsta vikt för att öka tillgängligheten för länets invånare.

Regionstyrelsen och Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- **att utveckla och utöka Region Örebro läns vårdavtal med Capio Läkargruppen.**

Ledarskap och organisation

I Region Örebro län, med gemensam sjukvårdsorganisation och tre sjukhus som ska samverka, är ett bra lokalt ledarskap många gånger avgörande för att verksamheten ska fungera. Det nära ledarskapet måste utvecklas och stärkas och såväl nya som befintliga ledare måste ges stöd i ett sådant utvecklingsarbete. Den ekonomiska uppföljningen och arbetet med budget i balans ska vara en prioritet liksom resurseffektiv produktionsplanering och schemaläggning

I organisationsförändringen av sjukvården i länet har den samlade sjukvårdsorganisationen delvis organiserats i länskliniker. Syftet med länskliniker har varit att ge länets patienter bättre förutsättningar för jämlik vård genom samlade hälso- och sjukvårdskompetenser med målet att underlätta rekrytering av medarbetare inom dessa specialiteter, förbättra förutsättningarna för forskning, skapa en jämnare arbetsbelastning genom förbättrade möjligheter till produktionsplanering samt att minska kostnaderna. Omorganiseringen till länskliniker har lett till stora problem i organisationen såsom personalflykt, försämrad arbetsmiljö, ökat behov av ambulanstransporter samt bristande tilltro till ledningen. Hälso- och sjukvårdsorganisationen bör utreda och utvärdera befintlig länskliniksorganisation ur ett arbetsmiljö-, patient-, kvalitets-, och effektivitetsperspektiv samt även kostnadsmässigt.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- **att i det fortsatta arbetet med utvecklingsplanen och färdplaner arbeta fram tydliga risk- och konsekvensanalyser**
- **att utreda och utvärdera befintlig länskliniksorganisation.**

Högspecialiserad vård och medicinsk teknik

Mål: Region Örebro läns sjukvård ska ligga i den medicinska utvecklingens framkant.

Andelen såld högspecialiserad vård måste öka för att stärka USÖs position som universitetssjukhus. Det stärker också USÖ som attraktiv arbetsplats och ger bättre ekonomi och utvecklingskraft. Det kräver en fortsatt hög kvalitet, tillgänglighet och kostnadskontroll. Etablering i nationella och internationella nätverk för högspecialiserad vård ökar Regionens förutsättningar för att sälja vård. RÖL ska också aktivt delta i utvecklingsarbetet av det europeiska sjukvårdssamarbetet. Långsiktig planering och tydliga visioner för den högspecialiserade vården är nödvändiga om RÖL ska erbjuda högspecialiserad vård nationellt. Långsiktiga strategier och tydlig planering behövs för att säkerställa läkarutbildningen.

Medicinsk teknik gör det möjligt för region Örebro län att erbjuda patienter en effektiv och patientsäker vård. Därför ska det finnas ekonomiskt utrymme för nya medicintekniska investeringar. H-huset på Universitetssjukhuset i Örebro är en framtidsinriktad förnyelse för länets invånare som bidrar till att klara att möta kommande behov inom hälso- och sjukvårdsområdet, däribland målen för den högspecialiserade vården. Att bygga upp högspecialiserad vård är en långsiktig process som initialt kan vara en kostsam investering. Att våga göra sådana investeringar är en förutsättning för att kunna bedriva universitetssjukvård och för att vara i framkant inom den högspecialiserade vården.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- **att ta fram en plan för utveckling och investering i medicinsk teknik.**
- **att säkerställa att upphandlingar är korrekta och inte överskrider budget.**

En cancervård av hög kvalitet

Region Örebro län arbetar med standardiserade vårdförlopp inom cancervården. Det innebär att patienterna får en snabbare vårdprocess. I takt med den medicinska utvecklingen kan fler liv räddas. Efter en avslutad behandling får många patienter en existentiell kris samtidigt som samhället förväntar sig att de ska återgå till sitt vanliga liv. Därför är det viktigt att det finns en god eftervård och olika former av rehabilitering. Samhällsvinsterna av en förbättrad cancerrehabilitering är stora, inte minst för unga som har många års arbete, familjebildande och föreningsliv framför sig. Ingen patient ska behöva möta den så kallade cancerbaksmällan utan stöd.

Screening för prostatacancer

Prostatacancer står för 30% av cancerfallen hos män. År 2021 insjuknade över 10 000 män i Sverige i prostatacancer. Socialstyrelsen har gjort bedömningen att screening för prostatacancer med enbart PSA-prov inte bör erbjudas, eftersom nyttan inte tydligt överväger de negativa konsekvenserna och felmarginalen blir för stor. Under senare år har det dock tillkommit fler tester som skulle kunna komplettera PSA-provet och därigenom minska andelen män som behöver genomgå vävnadsprover efter PSA-testning vilket skulle minska överdiagnostik. Det vetenskapliga underlaget för dessa tester behöver kompletteras och resultaten från pågående studier behöver vägas in. Region Örebro län bör noga följa utvecklingen av detta och så snart tillräckligt bra testmöjligheter finns tillgängliga börja arbeta med screening för prostatacancer.

Hälso- och sjukvård i framkant med precisionsmedicin

Implementering av precisionsmedicin är ett av de viktigaste stegen i hälso- och sjukvårdens utveckling. GMS är en nationell satsning med visionen att möjliggöra individanpassade behandlingsval, forskning samt förbättrad diagnostik inom området precisionsmedicin. Detta görs i samverkan med näringslivet, universitet och sjukvården. GMS utgörs endast av regioner med universitet och universitetssjukvård såsom Örebro.

Arbetet som bedrivs är att förbättra och utveckla diagnostik baserat på bred gensekvensering vilket möjliggör behandlingsval som är mer individanpassade. En metod som används vid cancer men även vid infektionssjukdomar och sällsynta diagnoser. Precisionsmedicinsk forskning är viktig då den bidrar till bättre behandlingsresultat, minskad sjukdomsburda, minskade kostnader, förståelse av sjukdomsmekanismer och framförallt möjliggör för en personcentrerad vård. Precisionsmedicin innebär en modernisering av svensk sjukvård, införandet ställer stora krav på flera områden såsom högteknologisk infrastruktur, säker datahantering, uppföljning av patienter, hälsoekonomiska analyser, den enskilda patientens behov är i fokus. Region Örebro län ska ha ett precisionsmedicinskt centrum av hög kvalitet och fortsätta bedriva precisionsdiagnostik och medicin i framkant.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

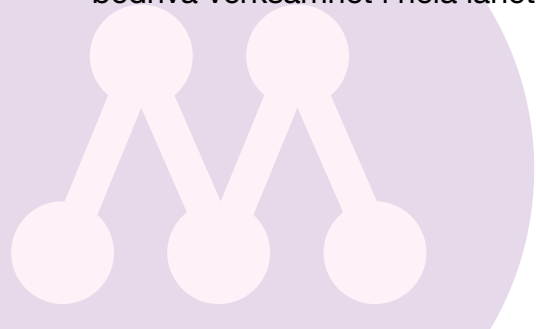
- **att införa screening för prostatacancer till alla män så snart bra testmöjligheter finns.**
- **att utveckla och förbättra rehabilitering och uppföljning av cancerpatienter efter avslutad behandling.**
- **att säkerställa att RÖL har ett Precisionsmedicinskt Centrum av hög kvalitet.**

Stöd till föräldrar förbättrar hälsan hos barn och unga

Hälsoläget för barn och unga i Sverige är generellt gott. Utmaningen är att skillnaderna i livsvillkor och hälsa mellan olika grupper i samhället har ökat de senaste årtiondena. Barn som växer upp i utsatta miljöer riskerar i högre utsträckning få en sämre hälsa, såväl fysiskt som psykiskt. Barn som växer upp i socioekonomiskt svaga områden har också en sämre språkutveckling. I Örebro län syns stora regionala skillnader. Föräldrarna är de som har störst påverkan på sina barns uppväxt och hälsa.

Föräldrar ska ges stöd och råd för att minska risken för ohälsa hos barn. Föräldraskapsstöd, hälsosamtal, möjlighet att delta i föräldragrupper (fysiska såväl som digitala) och hembesök av en barnmorska är några viktiga stödfunktioner och mötesplatser för föräldrar. Ett tidigt hembesök ska erbjudas till alla nyblivna föräldrar. I enlighet med socialstyrelsens rekommendationer ska ytterligare ett hembesök erbjudas när barnet är ca åtta månader. Idag finns familjecentraler eller liknade verksamheter i alla länets kommuner. Däremot finns inte familjecentraler knutna till alla BVC varför det inte finns en naturlig koppling för alla familjer. Familjecentraler kan samlokaliseras med exempelvis öppen förskola, mödrahälsovård och socialtjänst för att utgöra en viktig funktion för såväl barn som föräldrar samt bidrar till trygghet och kontinuitet. Region Örebro län bör fortsätta att arbeta för fler familjecentraler i vårt län.

Föräldrastödet, stödet till syskon och vänner måste stärkas runt barn och unga med psykisk ohälsa, missbruk och debuterande psykisk sjukdom. Ungdomsmottagningen spelar en viktig roll och ska ges rätt förutsättningar för att effektivt kunna sprida information, möta ungdomar och bedriva verksamhet i hela länet året om.

För att barn och unga tidigt ska få hjälp och stöd utifrån sitt och även sin familjs behov, är tidiga och samordnade insatser viktiga för att se helheten. Region Örebro län har tillsammans med några av länets kommuner genomfört projektet Tillsammans för alla barns bästa (TABB), ett arbete baserat på Skottlandsmodellen. Modellen innebär ett ökat samarbete mellan skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård för att i tidigt skede fånga upp och ge stöd till barn och ungdomar, där deras behov är i centrum och där både barn och vårdnadshavare görs delaktiga i processen. En ny arbetsmodell kallad Backa Barnet har nu införts i Degerfors kommun och en överenskommelse har tecknats mellan RÖL, Degerfors kommun och Polismyndigheten. Överenskommelsen innebär i praktiken att skapa en länk mellan vårdnadshavare och kommunens, regionens och polisens olika verksamheter. Fler kommuner i länet är på gång.

Föräldraskapsstöd är en viktig insats för att stärka barns hälsa och trygghet, främja målluppfyllelsen i skolan samt förebygga att barn hamnar i ett socialt utanförskap pga missbruk eller kriminalitet. Föräldraskapsstöd kan erbjudas i olika former genom riktade aktiviteter, insatser eller verksamheter som stärker föräldraförmågan och förbättrar relationen mellan barn och förälder.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- **att säkerställa att hembesök erbjuds till alla nyblivna föräldrar, oavsett socioekonomisk status, minst två gånger under barnets första levnadsår.**
- **att arbeta för fler familjecentraler knutna till BVC i länet.**
- **att arbetet med samordnade insatser för barn- och unga fortsätter och utvecklas i samverkan med länets samtliga kommuner.**
- **att verka för att arbetsmodellen Backa Barnet införs i samtliga 12 kommuner.**
- **att erbjuda föräldraskapsstöd i olika former.**

Hälso- och sjukvård för åldersrika

Mål: Äldre ska garanteras en trygg och säker vård av hög kvalitet.

Många över 65 år både kan och vill fortsätta att arbeta och många äldre är oberoende av hjälp trots en hög ålder. Det är positivt att allt fler lever friska längre men med åldrande ökar också risken för sjuklighet, kroniska sjukdomar och funktionsnedsättning. Det är viktigt att de äldre får tillgång till rätt vård och behandling. Det handlar om ett värdigt liv och livskvalitet. Det är nödvändigt att ha en helhetssyn på den äldres hälsa, vilket kräver god samverkan med berörda aktörer för att kunna erbjuda den äldre patienten en kvalitativ, god och säker vård.

Omkring 5 procent av patienterna använder mer än 50 procent av sjukvårdens resurser. Det är till största delen multisjuka äldre med stora vård- och omsorgsbehov. Vården ska utvecklas så att den bättre möter multisjuka äldres behov. Multisjuka äldre patienter med många olika diagnoser får sällan optimal vård eftersom hälso- och sjukvården inte ser helhetsbilden utan istället fokuserar på en specifik diagnos åt gången. Detta leder också till onödigt höga kostnader. Genom att istället fokusera på helhetsbilden kan vården för dessa patienter bli bättre samtidigt som vårdens resurser kan användas på ett effektivare sätt. Ett sådant arbete förutsätter också bättre samverkan mellan hälso- och sjukvården och den kommunala äldreomsorgen.

För att öka tillgängligheten och förbättra kvaliteten för mångbesökarna i vården ska Regionen arbeta med aktiv hälsostyrning. Mångbesökare på akuten ska identifieras tidigt och erbjudas rätt behandling. Det är extra viktigt att vården för den som ofta är sjuk samordnas bättre.

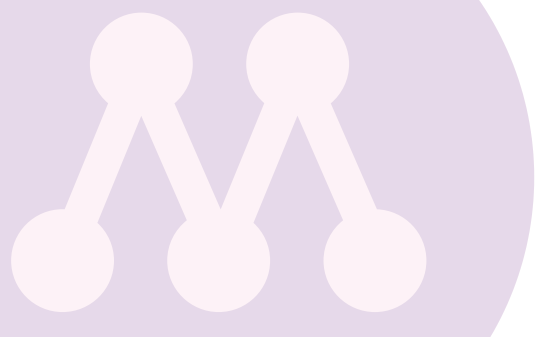
Anhöriga glöms ofta bort när man talar om äldre i vården eller äldrevården. Anhöriga ska ges möjlighet att kommunicera digitalt med vården, på ett sätt som är integritets- och patientsäkert för den äldre. Bristen på fasta läkare på vårdcentralerna drabbar särskilt äldre patienter med kroniska sjukdomar. Sjukhusvården är inte utformad för att passa äldre patienter med många sjukdomar och flera olika diagnoser. Sjuksköterskor i äldreomsorgen måste få bättre möjligheter att komma i kontakt med läkare för att kunna ge den äldre patienten rätt hjälp och vård på plats.

Örebro län ska ligga i framkant när det gäller äldres hälsa. Nätverket för äldreforskning och vårdutveckling kan vara grunden för ett geriatriskt centrum, en arena där vård och omsorg som rör äldre patienter samordnas. Där samlas kunskap, beprövad erfarenhet och forskning under ett och samma tak. Där utvecklas geriatrik, gerontologi och kunskapen om multisjuka äldre ur ett helhetsperspektiv. Kunskap och insikt om diagnoser, vård- och omsorgsbehov, behandling och läkemedel ska bli tillgänglig för vård- och omsorgspersonal. Arbetet ska också överbrygga brister i kommunikation och informationsöverföringen mellan olika aktörer och öka tilltron till varandra. Fler medarbetare inom primärvården med geriatrisk och gerontologisk kompetens skapar goda förutsättningar för att öka kvaliteten i äldrevården. För såväl förebyggande friskvårdsfaktorer som bekämpande av ohälsa och sjukdom hos äldre är utvecklingen av ett geriatriskt centrum betydelsefull.

Närsjukvården ska fokusera på uppgiften att utveckla lösningar för att erbjuda den ökade andelen äldre medborgare en kvalitativ, god vård. Överlag måste den geriatriska kompetensen stärkas inom den nära hälso- och sjukvården för att möta det ökade vårdbehovet hos äldre. Det är viktigt att länets vårdcentraler kan möta äldre patienters behov på ett lämpligt sätt. Geriatriker och specialistsjuksköterskor med geriatrisk kompetens på vårdcentralerna kan både förbättra omhändertagandet av äldre och minska trycket på akutsjukvården.

En särskild äldrevårdsmottagning ska finnas i varje länsdel. Dessa mottagningar ska samordnas med utvecklingen av Närsjukvårdsteam som vårdar äldre i hemmet. Tills dess att äldrevårdsmottagningar finns i samtliga fyra länsdelar ska samverkan med sjukhusens geriatriska kompetens stärkas och underlättas.

Rådgivning genom digitala geriatriska konsulter är ett steg i att stärka den geriatriska kompetensen i hela länets primärvård. Det går att förebygga flera av de psykiska och somatiska besvär och sjukdomar som drabbar äldre. Från 70 års ålder ska "seniorhälsa" erbjudas, vilket innebär hälsosamtal och hälsoundersökningar, med tillhörande hälsoplaner för att tidigt upptäcka och förebygga ohälsa.

Den omfattande läkemedelsanvändningen bland äldre ökar risken för biverkningar som leder till sjukhusinläggningar. Cirka 60 procent av läkemedelsorsakad akutsjukvård bedöms vara möjliga att förebygga. Alltför många patienter över 75 år behandlas med olämpliga läkemedel. Vissa läkemedel kan utlösa psykiska och somatiska besvär som en biverkning, samtidigt som andra läkemedel inte är lämpliga att användas tillsammans, vilket och kan leda till biverkningar. Läkemedelsgenomgångar ska göras för patienter med många läkemedel för att säkerställa rätt medicinering.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- att etablera ett geriatriskt centrum.
- att införa äldrevårdsmottagningar i varje länsdel.
- att erbjuda "Seniorhälsa" för att förbättra omhändertagandet av äldre på länets vårdcentraler.

Kvinnosjukvård

Mål: Öka kunskapen om kvinnors sjukdomar.

Mål: Kvinnosjukvården ska utvecklas och förbättras.

Mål: En trygg och säker förlossningsvård för länets födande kvinnor.

Kvinnosjukvården omfattar alltifrån gynekologisk mottagning, vårdavdelning och operation till specialistmödravård, förlossning, BB och fertilitetsenhet. Samtliga tre sjukhus i länet bedriver kvinnosjukvård, dess tillgänglighet och kvalitet kombinerat med ett professionellt och respektfullt bemötande, är viktigt för en jämlik och jämställd hälso- och sjukvård.

Fler kvinnor än män lider av långvarig smärta och är en av de största orsakerna till långtidssjukskrivning. Smärta kan vara en sjukdom i sig, trots det ses den ofta som skaderelaterad.

Endometriosis drabbar en av tio kvinnor i fertil ålder och det dröjer ofta många år innan kvinnor får rätt diagnos, vilket är helt oacceptabelt. Kvinnors smärta ska tas på allvar och det krävs ett kunskapslyft om kvinnosjukdomar inom primärvård och elevhälsa. Endometriosis är en östrogenberoende sjukdom och besvären börjar ofta i tidiga tonåren, det är därför viktigt att elevhälsan redan då kan hjälpa elever med misstänkta symptom. Moderaterna har lagt en motion om att både elevhälsa och primärvård i region Örebro län ska säkerställa att skriftliga rutiner för handläggning av misstänkt endometriosis finns, för att skapa en trygg vårdkedja för rätt diagnos och snabb behandling. Motionen fick bifall i Regionfullmäktige och ska verkställas.

Livmoderhalscancer är en sjukdom som utvecklas långsamt och drabbar 500 kvinnor per år och orsakas främst av HPV. Att erbjuda HPV-vaccinering är oerhört viktigt, det möjliggör en utrotning av livmoderhalscancer. Vaccinet ska erbjudas till kvinnor mellan 23 och 26 år vid sin första screening och som inte erbjudits detta under skolgång. Region Örebro län bör även erbjuda catch-up screening för kvinnor som i dag passerat den övre åldersgränsen för det nationella screeningprogrammet. Risken för livmoderhalscancer är störst för äldre kvinnor som inte deltagit i screeningprogrammet under längre tid, därför bör även de få delta i programmet.

Migrän är en folksjukdom som drabbar 14 % av Sveriges befolkning, kvinnor drabbas särskilt. Migränvården är ojämn gällande kvalitet, underdiagnostik och underbehandling är vanligt. Därför bör nya evidensbaserade metoder för att förbättra migränvården tas fram.

Benskörhet (osteoporos) drabbar varannan kvinna och var fjärde man i Sverige, ca. 80- 90 000 osteoporosrelaterade frakturer sker årligen. Att införa osteoperoscreening främst för kvinnor över 50 år eller kvinnor som befinner sig i ett för tidigt klimakterium skulle medföra att riskpatienter upptäcks i ett tidigt skede. Framförallt skulle det leda till minskade kostnader för regionen framöver.

Kvinnors sjukdomar har både inom forskning och kliniskt arbete varit eftersatt under lång tid. Det finns områden med stora kunskapsluckor om skillnaden mellan könen tar uttryck gällande bl.a. symptom och smärta. Hjärt- kärlsjukdomar är ett område där kvinnor inte får lika bra vård som män vid hjärtinfarkt och blir feldiagnostiserade p.g.a. att kranskärlen ser normala ut hos kvinnan även om hon har en infarkt. Därför behövs både kunskap och forskning om detta stärkas även i vårt län.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- att verkställa Regionfullmäktiges beslut om att utöka kunskapen om och säkerställa skriftliga rutiner för handläggning av endometrios i Primärvården och elevhälsa så att kvinnor som lider av sjukdomen får diagnos och hjälp i ett tidigt skede.
- att införa vårdval gynekologi.
- att erbjuda HPV-vaccinering till unga vuxna som inte fått vaccinet under sin skolgång.
- att erbjuda catch-up screening för livmoderhalscancer till kvinnor som idag passerat den övre åldersgränsen för det nationella screeningprogrammet.
- att utreda Regionens befintliga migränvård för att ta fram nya evidensbaserade metoder för att förbättra migränvården.
- att införa osteoporoscreening främst för kvinnor över 50 år samt kvinnor som hamnat i ett för tidigt klimakterium.

Förlossningsvård

Mål: Öka tryggheten för länets födande kvinnor genom två förlossningsavdelningar öppna dygnet runt, året om.

Mål: Inga förlossningsskador ska uppstå.

Många kvinnor efterfrågar en större kontinuitet i mödrahälsovården och vill gärna ha samma barnmorska under graviditeten som vid förlossningen och tiden därefter. För kvinnor som lider av förlossningsrädsla är detta en trygghet som bör kunna möjliggöras genom att erbjuda samma barnmorska i så stor utsträckning som möjligt. Stängningen av Karlskoga BB har skapat stor oro bland personal, invånare och näringsliv. Närheten till förlossningsvården är avgörande för patienternas trygghet. Detta har även orsakat ett ökat tryck på förlossningsavdelningen på USÖ och bidragit till färre vårdplatser inom länets förlossningsvård. Region Örebro län har erhållit stora summor i statliga medel öronmärkta för förlossningsvård och trots detta har man prioriterat att inte återöppna förlossningen i Karlskoga.

Länets födande kvinnor ska ha möjlighet till trygghet och valfrihet. Moderaternas motion om att återöppna förlossningen i Karlskoga innan mandatperiodens slut, bifölls dock av Regionfullmäktige i juni 2023 och ska nu verkställas. Moderaterna vill ha två förlossningsavdelningar, en i Karlskoga och en i Örebro, öppna dygnet runt, året om. Ingen kvinna ska känna oro för att bli hemskickad eller skickas vidare ut på vägen till annat sjukhus p.g.a. platsbrist. Ingen kvinna i vårt län ska heller behöva vara rädd för att inte få plats eller att hennes partner inte får stanna kvar, när det är dags att föda. Det är viktigt att länets förlossningsverksamhet noga och kontinuerligt följs upp för att alla födande kvinnor i länet ska få en trygg och säker förlossning.

Förlossningsskador ska tas på allvar och kvinnor ska inte behöva vänta flera år innan de får rätt behandling. Region Örebro län ska arbeta för att minimera förlossningsskador och risk för framtida inkontinens hos de som drabbas. För att ge kvinnor med dessa skador en fullgod vård ska det finnas specialistvård att tillgå med kompetens för förlossningsskador, som kan hantera både vanliga och ovanliga skador. Att behandla skadorna direkt och inte efter flera år ger ett mycket bättre resultat. Därför är det av högsta vikt att förlossningsskador både uppmärksammas och behandlas tidigt. Varje nyförlöst kvinna ska få möjligheten att bedömas och behandlas av kompetent kirurg vid skada.

Barnmorskorna i förlossningsvården i region Örebro län arbetar under högt tryck och ofta stressade situationer. Att satsa på en betald specialistutbildning till barnmorska för sjuksköterskor skulle öka möjligheterna till att säkra kompetensförsörjningen till mödra- och förlossningsvården som i sin tur bidrar till minskad arbetsbelastning för länets barnmorskor. Region Örebro län bör också föra samtal med Örebro universitet för att se över möjligheten till en barnmorskeutbildning i Örebro.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- **att ta fram en långsiktig strategi för hur länets förlossningsvård och neonatalvård ska organiseras.**
- **att upprätta en handlingsplan för att förbättra arbetsmiljö och säkra kompetensförsörjningen inom länets förlossningsvård.**
- **att verkställa Regionfullmäktiges beslut om att återöppna Karlskoga förlossning och BB innan mandatperiodens slut.**
- **att arbeta för en barnmorskeutbildning vid Örebro universitet.**
- **att säkerställa att varje nyförlöst kvinna med förlossningsskador får möjlighet att bedömas av specialistkompetens.**

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld

Det finns ett stort mörkertal vad gäller våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, samt könsstympning. Vårdens medarbetare har en stor uppgift i att fånga upp vad som hänt när en länsinvånare söker vård. För detta behövs god kunskap och förnyad kunskap när samhället förändras och fler tar mod till sig att tala med vården. Det är även viktigt att uppmärksamma våld i samkönade relationer, våld i nära relationer mellan äldre, samt barn som utsätter/utsätts för- eller bevittnar våld eller övergrepp.

Mot hedersrelaterat våld och förtryck krävs särskilda kunskaper och åtgärder. Tidiga insatser är avgörande. Kunskapen om, och kompetensen att, upptäcka och motverka hedersrelaterat våld och förtryck måste stärkas och utvecklas på alla instanser.

Snabba vägar till hjälp, vård och behandling ska finnas för alla inblandade, utsatta och förövare. Region Örebro län ansvarar både för att ge ett professionellt bemötande, vård och omsorg till flickor och kvinnor som är könsstympade. Likaså att förebygga könsstympning genom att uppmärksamma flickor som riskerar att utsättas för detta. Det krävs en utvecklad samverkan mellan region, kommuner, berörda myndigheter samt det civila samhället för att möta behoven hos både de som utsätts för våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck. gemensamt på ett effektivt, samordnat sätt. Regionen ska bidra med kunskap och skapa långsiktiga förutsättningar för civila organisationer som gör stora insatser för dessa utsatta grupper. Regionen ska jobba både för att förhindra att fler kvinnor utsätts för könsstympning och förebyggande mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Det uppdagades under 2022 att en läkare anställd av Region Örebro län utfört oskuldskontroller, vilket skapade stor debatt. Ingen läkare som är anställd av regionen eller av privat aktör som har avtal med regionen ska tillåtas att göra sådana avskryvda kontroller. Regionen ska se till att det finns skarpa riktlinjer mot och krav på att detta aldrig får förekomma inom vår verksamhet.

Sexuellt våld är ett stort samhällsproblem, inte bara i Sverige utan i hela världen. BRÅ (brottsförebyggande rådet) skriver att antalet sexualbrott ökar kraftigt i samhället. Under 2023 anmäldes omkring 24 278 sexualbrott, varav 9476 rubricerades som våldtäkt. Personer som blivit utsatta för sexualbrott väljer i vissa fall bort undersökning och spårsäkring när de får veta att det kostar pengar. Att få en faktura hemskickad kan leda till ytterligare försämrade hemförhållanden om det handlar om våld i nära relation. Att behöva betala för vård samt eftervård ska inte ligga hos den som blivit utsatt för denna typ av brott, samtliga besök ska vara avgiftsfria. Moderaternas motion om avgiftsfria besök för sexualbrottsutsatta bifölls i Regionfullmäktige och har verkställts.

För att fler brott ska klaras upp och för att de som drabbas av sexualbrott ska få bättre stöd genom processen, bör en mottagning för sexualbrottsutsatta upprättas i Örebro län där kompetens och representation finns från polis, socialtjänst, juridisk expertis och sjukvården. Det är viktigt att vården är kunskapsbaserad och då måste sjukvården utbilda och rekrytera personal för att kunna möta patienten med rätt kompetens. Dels för att den som drabbats av brott ska få ett tryggt bemötande och rätt vård och dels för att säkra bevisning och stärka möjligheten att komma vidare i en rättsprocess som leder till en fällande dom. Moderaternas motion om att öppna en mottagning för sexualbrottsutsatta bifölls i Regionfullmäktige och ska verkställas.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- **att skapa ett system och ge förutsättningar för att vårdens medarbetare ska kunna identifiera och anmäla**
- **våld i nära relationer, misstänkt hedersrelaterat våld och förtryck samt könsstympning.**
- **att införa skarpa riktlinjer mot och krav på, att oskuldskontroller inte genomförs av medarbetare anställda av Region Örebro län. Dessa riktlinjer och krav ska även innefatta medarbetare anställda hos privat aktör som ingått avtal med Region Örebro län.**

- att sprida kunskap och samordna åtgärder som verkar förebyggande inom kommuner, berörda myndigheter och civila samhället.
- att verkställa Regionfullmäktiges beslut om att upprätta en sexualbrottsmottagning i Region Örebro län.

Psykiatri och psykisk ohälsa

Mål: Personer med psykisk ohälsa ska få vård och behandling i tid.

Mål: Inga självmord ska ske i Örebro län.

Mål: En Barn- och ungdomspsykiatri utan köer.

Psykisk ohälsa är ett växande folkhälsoproblem. Enligt Socialstyrelsen upplever en av fyra vuxna psykisk ohälsa någon gång under sin livstid. Depressioner, ångestsjukdomar och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ökar. Även pandemin har påverkat barn, unga och äldres psykiska mående på ett negativt sätt. Strukturella förändringar behöver göras inom psykiatrin i syfte att bättre kunna möta det behov av psykiatrisk vård som finns. Sådana förändringar behöver särskilt beakta effektivt resursutnyttjande och identifiering av produktionsstörningar kopplat till både intern och extern samordning. Användningen av vårdens resurser måste aktivt styras och planeras. Produktionsmål måste införas, intensifieras och tydligare definieras till dagens uppdrag. Ett effektiviserat vårdflöde leder till ett förbättrat resursutnyttjande, vilket kan korta köerna och göra att fler patienter får vård snabbare. Möjligheterna till intraprenader och upphandlingar av psykiatritjänster från andra aktörer bör ses över.

Psykiatrin ska samarbeta med primärvården, länets kommuner, det civila samhället och privata aktörer. Det ska gå snabbt att få kontakt med kurator, psykolog och psykiatriker. Därför ska den psykosomatiska kompetensen stärkas över hela linjen. Genom ett utökat samarbete kan den psykiatriska vården bli bättre, tryggare och mer tillgänglig. Primärvården är i behov av kompetensförstärkning för att klara rollen som första linjens psykiatri. Fler kuratorer och psykologer behövs för att kunna möta upp, behandla och hantera lindrig psykisk problematik i tidigt skede. Genom direkt bedömning av patienter utan behov av specialistvård kan fler patienter få rätt behandling snabbare, på rätt vårdnivå. Psykosociala team behövs inom primärvården för att bemöta psykosociala problem ur ett helhetsgrepp.

Den psykiatriska vården påverkas negativt av bristen på personal, vilket i sin tur påverkar tillgängligheten för patienterna. Trots att bristen varit tydlig länge är tillgängligheten fortfarande en av psykiatrins största utmaningar. Psykiatrin behöver förbättras för att säkerställa att länets invånare får det stöd de behöver. Genom att samla psykiatrin i ett "psykiatrins hus" får verksamheterna bättre förutsättningar att samla kompetens och bättre nyttja de resurser som finns inom verksamheterna.

Den rättspsykiatriska verksamheten ska ägnas en särskild översyn med huvudfokus på att klarlägga möjligheterna till en utveckling av den rättspsykiatriska kliniken, samt huruvida verksamheten helt eller delvis, kan bedrivas intäktsfinansierad.

Till detta ska också behovsanalys genomföras gällande vårdplatser för rättspsykiatriska verksamheter på nationell nivå, samt samarbetsavtal med regioner som har intagna placerade på kriminalvårdsanstalter geografiskt placerade i länen och där rättspsykiatrisk vård är aktuellt.

Utvecklingsplanens förslag att ta bort psykiatriska heldygnsvårdplatser i Karlskoga och Lindsberg och istället införa SPOTteam anser vi problematiskt. SPOTteamerna ska komplettera slutenvårdsverksamheten, inte vara den enda insatsen. Innan en sådan verksamhetsförändring sker bör risk- och konsekvensanalys göras utifrån behovet samt utvärdera befintligt SPOTteam i Lindsberg först, innan fler implementeras.

Barn och unga inom psykiatri (BUP)

Ansvar för välfärdens stödfunktioner är utspritt vilket ofta leder till att barn hamnar mellan lagar och myndigheter. För att minska risken för ohälsa krävs tidiga insatser utifrån varje barns behov. Idag finns brister i samverkan med kommunerna. En förutsättning är att hälso- och sjukvården har en god samverkan med kommunerna i länet, främst skola och socialtjänst. En tydlig väg in till vården ska finnas.

De senaste åren har trycket på BUP ökat kraftigt, vilket framförallt är kopplat till det ökade antalet neuropsykiatriska utredningar. För barn och unga med psykisk ohälsa eller som är i behov av neuropsykiatrisk utredning är det viktigt med snabba vårdprocesser. Region Örebro län har idag avtal med en privat aktör vad gäller utredningsuppdrag. Det är rimligt att ytterligare upphandlingar görs för att fler barn och unga snabbare ska kunna få en utredning gjord.

Psykiatri måste som helhet bli mer personcentrerad. Fokus för barn- och ungdomspsykiatriens öppenvård, måste ligga på utökad samverkan, såväl internt som externt. Med en länsövergripande förtätad samverkan, kompetensutveckling och kunskapsutbyte mellan BUP, primärvården, skolhälsovård och länets socialtjänst kan förebyggande och rätt hjälp sättas in snabbare. Barn och ungas psykiska ohälsa är både primärvårdens och specialistvårdens uppdrag. För att fler barn och unga ska må bra krävs effektiv samverkan och bärkraftiga samverkansstrukturer, avtal och rutiner. Det gäller från den politiska styrningen till verksamhetens förebyggande och upptäckande arbete och möjligheter att ge tidiga specialiserade insatser till barn som behöver vård och stöd. BUP ska ha bred kompetens för att möta barn och unga med komplexa behov.

Det livsviktiga partnerskapet mellan patient och vårdpersonal måste tryggas och därför måste vårdpersonalens nödvändiga, men också onödiga kringarbete, klargöras för att prioritera patientmötet. En barn- och ungdomspsykiatri med hög tillgänglighet ökar möjligheterna till en lyckad skolgång och förbättrar förutsättningarna för en socialt fungerande vardag men kanske framförallt minskar lidandet för den drabbade individen och dess närstående.

Att upphandla delar av barn- och ungdomspsykiatri från andra aktörer kan öka tillgängligheten och korta köerna. Vårdval BUP ska införas inom Region Örebro län, vilket ger privata vårdgivare möjlighet att ansöka om att få bedriva verksamhet inom Vårdval BUP.

Enligt WHO:s riktlinjer bör unga 6–17 år ha minst 60 minuters daglig fysisk aktivitet. För målgruppen unga med psykisk ohälsa så är fysisk aktivitet ofta en stor utmaning, där den psykiska ohälsan i sig, ofta kan bidra till försämrade motivation. Fysioterapeutisk behandling av barn och ungdomar har på senare år tagit stora kliv framåt och insatserna vilar nu tydligt på en vetenskaplig grund. Studier visar bl.a. positiva resultat gällande fysisk aktivitet och förbättring av kärnsymtom vid ADHD. Vid psykiatriska fysioterapimottagningen inom Region Örebro län arbetar fysioterapeuter med rörelse för att förbättra psykiskt mående hos personer med en pågående behandling inom psykiatri. Denna verksamhet erbjuds dock endast till patienter över 18 år. Region Örebro län bör erbjuda psykiatrisk fysioterapi för patienter under 18 år inom Barn- och ungdomspsykiatri. Moderaternas motion om att införa psykiatrisk fysioterapi inom Barn- och ungdomspsykiatri bifölls av Regionfullmäktige och ska verkställas.

Äldrepsykiatri

Var femte man och var tredje kvinna över 77 år lider av ångest. Över en fjärdedel av de äldre känner sig ensamma, vilket kan leda till depression. Äldre män över 85 år toppar suicidtal. Det krävs kunskap om hur psykisk ohälsa tar sig uttryck hos äldre, ofta yttrar sig besvären fysiskt eller missas helt, då det ses som en naturlig del i åldrandet. Äldre med psykisk sjukdom ska få adekvat vård och omsorg, i synnerhet under perioder när den psykiska hälsan vacklar mer än vanligt. Primärvården bör utbilda och öka kunskapen hos medarbetarna gällande äldres psykiska ohälsa och samverka med psykiatri, för att tidigt upptäcka symtom och säkerställa att rätt behandling ges i rätt tid. Ett särskilt äldrepsykiatriskt team bör etableras för att säkerställa ett gott omhändertagande av äldre som lider av psykisk ohälsa eller samsjuklighet.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- att genomföra en särskild översyn av den rättspsykiatriska verksamheten med fokus på möjligheter till utveckling samt möjlighet för verksamheten att bedrivas via intäkter.
- att göra strukturella förändringar i syfte att bättre kunna möta det ökande behovet av psykiatrisk vård.
- att etablera ett äldrepsykiatriskt team.
- att inrätta psykosociala team på fler vårdcentraler i länet.
- att genomföra utökad upphandling av neuropsykiatriska utredningar inom BUP.
- att utreda möjligheten för ett Psykiatris Hus i Örebro.
- att förbättra och utöka samverkan med länets kommuner, för tidiga insatser som främjar barn och ungas hälsa.
- att införa vårdval BUP.
- att öka antalet patientbesök per behandlare.
- att säkerställa att köer inte förekommer till barn- och ungdomspsykiatri.
- att tydligt utvärdera befintligt SPOT team innan fler implementeras
- att SPOT team ska vara ett komplement till heldygnsvården i Karlskoga (Lindesberg)
- att genomföra risk- och konsekvensanalys för att på bästa möjliga sätt förändra verksamheterna.
- att verkställa Regionfullmäktiges beslut om att införa psykiatrisk fysioterapi för patienter under 18 år inom Barn- och ungdomspsykiatri.

Hjälpmedel

Alla har rätt till ett självständigt liv och att själv kunna bestämma över hur vardagen skall utformas. Personer med funktionsnedsättning ska ges samma möjlighet som andra att vara aktiva, kunna göra egna val och vara delaktiga i samhället. Det är allt fler barn i länet som får en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning diagnostiserad. Bättre och tidigare samverkan med skola och förskola, psykiatri och primärvård är nödvändig.

Nya, bättre och mer effektiva hjälpmedel utvecklas ständigt genom den moderna forskning och utveckling som bedrivs inom habiliteringsområdet. Hjälpmedelssortimentet ska kontinuerligt ses över och äldre hjälpmedel bytas mot modernare och bättre. Samtidigt ska Regionen sträva efter att vidga möjligheterna för privata aktörer inom rehabilitering och habilitering att etablera sig i länet. En viktig förutsättning för delaktiga och jämlika livsvillkor för de personer som lever med funktionsnedsättning är rätten till effektiva, användarvänliga och tillgängliga hjälpmedel.

Regionen ska se till varje patients individuella behov av hjälpmedel och skapa individuella lösningar därefter. Det ska vara möjligt att välja hjälpmedel som inte finns inom Regionens utbud. Personer ska kunna välja det hjälpmedel som bäst motsvarar det egna behovet. Om kostnaden för hjälpmedlet är högre än motsvarande hjälpmedel som erbjuds av Regionen får personen själv betala mellanskillnaden och stå för reparationer och service. Osakliga skillnader mellan vilka som får vilket hjälpmedel får inte förekomma. Det är viktigt att ha en behovsbaserad, jämlik och jämställd utdelning av hjälpmedel i hela länet.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- att införa fritt val av hjälpmedel.

Missbruk och samsjuklighet

Mål: Örebro län ska vara narkotikafritt.

Missbruket av alkohol, narkotika och läkemedel ökar. Kvinnor och män inom alla socioekonomiska grupper finns i riskgruppen för att hamna i ett missbruk. Det finns flera redskap för att arbeta mot narkotikamissbruk och dess påverkan för individ och samhället i stort. Den som vill ta sig ur sitt missbruk, ska ges möjlighet att göra det helt anonymt. Beroendecentrum ska erbjuda öppet intag till öppenvården. Det öppna intaget innebär att det går att ringa direkt till öppenvården och få hjälp. Sprututbytesprogrammet är en viktig del för att minska smittspridning och skapa nya kontaktvägar till sjukvården. Regionen ska verka för att den samlade kunskapen och kompetensen som finns vid Beroendecentrum används i samverkan med andra aktörer för att förebygga missbruk. Långa väntetider i vården riskerar att skapa missbruk av läkemedel, vilket kan bli bestående.

Det finns kopplingar mellan psykisk ohälsa, neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och användande av narkotika. Vid sådan samsjuklighet kan det ta orimligt lång tid innan korrekt hjälp och behandling sätts in. Arbetet med att ge patienter med samsjuklighet ett personcentrerat, samordnat och behovsanpassat omhändertagande behöver förbättras och utvecklas i samverkan mellan region och kommun.

Vi ser ett ökat antal unga som provar och brukar droger av olika slag. Tillgängligheten av exempelvis nätdroger, tillsammans med en allt mer tillåtande syn skapar känslan av legitimitet för bruk av cannabis, syntetiska droger och dopingpreparat bland ungdomar i hela länet. Maria Ungdom är en viktig plats för ungdomar med narkotikaproblem och deras anhöriga att besöka för att få råd, stöd eller behandling. Här utförs även drogtest. Denna verksamhet finns representerad i varje länsdel och bör utvecklas ytterligare i samverkan med länets kommuner.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- att förbättra omhändertagandet av patienter med samsjuklighet.

Forskning och utbildning

Mål: Region Örebro läns ska verka för ökad forskning som är relevanta för den verksamhet som Regionen bedriver.

Region Örebro län ska lyfta de forskningsområden som är nödvändiga för att stärka Regionens position i framtida diskussioner om nivåstrukturering och skapa förutsättningar för Regionens verksamheter inom hälso- och sjukvården att implementera forskningsresultat. Det är också viktigt att våga lyfta områden där andra inte forskat, där Region Örebro län kan vara unikt och bli framstående såväl nationellt som internationellt. Framstående forskning är en förutsättning för ett framgångsrikt universitetssjukhus.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag: att lyfta de forskningsområden som är viktiga för att stärka Region Örebro läns position nationellt.

Läkarutbildningen, sjuksköterskeutbildningen, samt andra akademiska vårdutbildningar på Örebro Universitet är viktiga tillväxtfaktorer för länet. De ska ligga högt i kvalitetsmätningar och jämförelser för att klara av konkurrensen.

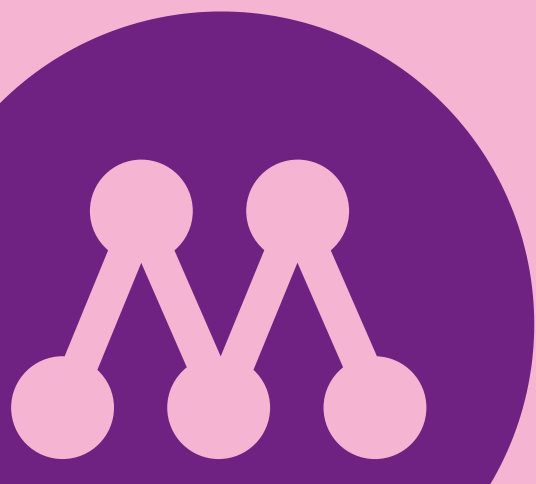
Övriga universitetsutbildningar som kopplas till forskning ska ges förutsättningar att utvecklas optimalt för att positionera Örebro som forskningscentrum. Vi har såväl psykologprogrammet som socionomprogrammet och påbyggnadsutbildningen för hälso- och sjukvårdskurator som har stark koppling till Region Örebro Län. Även forskning inom e-hälsa och digital vård är av stor relevans för Regionen.

Regionen ska arbeta för att ha vårdcentraler som uppnår akademisk status. För att klara detta är det viktigt att utveckla fler universitetssjukvårdsenheter med den formella akademiska status som krävs nationellt. Såväl läkare som kuratorer, sjuksköterskor och sjukgymnaster och andra som disputerat och vill forska ska efterfrågas.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- att ta fram en strategi för att öka antalet disputerade medarbetare.
- att verka för kommersialisering av forskningsresultat.

Folktandvårdsnämnden

Om munhälsa

En god munhälsa är väsentligt för människans välmående och tänderna fyller en viktig estetisk funktion som stärker självkänslan. Att kunna äta och njuta av en god måltid utan problem är viktigt både för livskvalitén och ur ett socialt perspektiv. Ohälsa i munnen kan ge ätsvårigheter och social distansering. Det ger upphov till näringsbrist och sänkt immunförsvar vilket i sin tur kan leda till svåra infektioner som kräver sjukhusvård och ibland kirurgiska insatser.

En regelbunden och förebyggande tandvård är en viktig framgångsfaktor för god munhälsa.

I dagens tandvårdssystem finns flertalet olika tandvårdsstöd, både statliga och regionala och det är av stor vikt att patienter informeras om dessa av sin behandlare. Vi har även avgiftsfri tandvård för barn och unga. Bättre information om tandvårdssystemet är en viktig del i att förebygga och bibehålla god munhälsa. Folk tandvården arbetar även med abonnemangsavtal – Frisk tandvårdsavtal. Tandstatus fastställs och ett avtal upprättas med en månatlig summa som betalas av patienten och Folk tandvården ska kalla regelbundet till kontroller. Frisk tandvårdsavtal ska utformas för att uppmuntra till ändrade levnadsvanor i syfte att uppnå en bättre munhälsa.

Tandvårdens framtida utmaningar

En av de största utmaningarna de kommande åren är det fortsatta ansträngda ekonomiska läget i Regionen. 2023 landade regionen på ett underskott på 1.2 miljarder kronor. Även om prognosen för 2024 är något bättre så är läget fortsatt ansträngt. Folk tandvården är inte undantagen där heller. Slutresultatet här landade på ett underskott på 37 miljoner kronor.

En god hushållande ekonomi är av största vikt. Prioriteringar är nödvändiga. Satsningar ska inte uteslutas men de ska vara genomtänkta och ge resultat som är långsiktiga och hållbara. En handlingsplan upprättades under hösten 2023. Den senaste rapporten visar att en del av underskottet har hämtats hem med insatta åtgärder. 2024-04-30 ser vi fortfarande ett underskott på 6,1 miljoner kronor. (Jmf med samma tid förra året då underskottet låg på 19 miljoner kronor). Vi står fortfarande inför ett svårt ekonomiskt läge och trots insatta åtgärder så är det viktigt att kartlägga och granska. En extern revision som granskar hela verksamheten skulle kunna ge en samlad bild av var och hur resurser används ur ett ekonomiskt- och kvalitetsmässigt perspektiv. Den ekonomiska utmaningen och de andra framtida utmaningarna som beskrivs nedan hänger ihop. Kan inte verksamheten få ordning på dessa utmaningar så kommer ekonomin fortsätta att försämrans. En ekonomisk utmaning som denna gör det svårt att kunna jobba med de framtida utmaningarna på rätt sätt. Därför är en extern revision en viktig del för att få en samlad bild av nulägesituationen.

Den skulle kunna belysa att de åtgärder som satts in är hållbara på lång sikt. Det skulle kunna ge ett kvitto på att nämnden är på rätt väg. Men en extern revision skulle även kunna belysa om det är dags att lägga ned Folk tandvårdsnämnden som egen självgående nämnd alternativt om det skulle fungera att driva denna som ett regionalt bolag. Så görs i Västmanland.

Folktandvården står även inför nya utmaningar då det uppdragats att det under flera år har funnits ett arbetssätt och kultur inom folktandvården som inte ekonomiskt försvarbart eller gynnsam. Även en ny tandvårdsdirektör ska rekryteras. Förvaltningen med den nya tandvårdsdirektören vid rodret måste vända denna skuta och hitta nya arbetssätt som gör att effektiviteten och produktiviteten ökar.

Folktandvårdsnämnden får i uppdrag:

- **att utreda Folktandvårdens samtliga kliniker genom extern revision ur arbetsmiljö-, effektivitets- och kvalitetsperspektiv samt om det fortsatt ska vara en egen nämnd eller om Folktandvården ska ingå i Hälso-och sjukvårdsnämnden alternativt att ett regionalt bolag bildas.**

Andra framtida utmaningar för tandvården är urbanisering, demografi och glesbygdsproblematik. Dessa benämns av flertalet andra områden inom hälso- och sjukvården. Folktandvården behöver arbeta mer aktivt för att vara en attraktiv arbetsgivare och locka medarbetare till hela länet. Genom att erbjuda varierade arbetsuppgifter och förutsättningar, goda arbetsvillkor, tillgång till erfarna tandläkare för nyexaminerade samt möjlighet till fortbildning ökar man incitamenten för tandläkare att verka även i länets glesbygd. För privata aktörer är fri etableringsrätt, fri prissättning och kostnadstäckning väsentliga delar för deras möjligheter att verka i glesbygdsområden.

Många tandläkare är unga, nyexaminerade och saknar erfarenhet. Vi behöver se över arbetsvillkor och lönesättning för att behålla erfaren tandläkarkompetens samt etableringsstöd för de som vill verka utanför staden. Som Folktandvården är organiserad idag har inte klinikerna i samtliga kommuner öppet alla veckans dagar, tandläkarna är inte heller alltid anställda på de kliniker de arbetar på vilket gör det svårt att utläsa kostnader och intäkter kopplat till budget. Samtidigt går mycket tid åt att resa mellan kliniker på arbetstid som motsvarar flera heltidstjänster. En större samverkan måste till mellan privata och offentliga tandvården för att tillgodose länets behov. Genom att ge tandvården dessa möjligheter ökar vi kvalitet och kontinuitet även i våra mindre kommuner. Folktandvården behöver öka sin täckningsgrad för att få balans mellan intäkter och kostnader.

Folktandvårdsnämnden får i uppdrag:

- **att öka sin effektivitet och produktivitet så att man når rikssnittet vad gäller kostnadsnivå**
- **att arbeta bort vårdskulden inom Folktandvården**
- **att utöka samverkan med privata aktörer för förbättrad tillgänglighet, kompetensförsörjning och produktivitet i länets mindre kommuner.**
- **att införa etableringsstöd för tandläkare som väljer att arbeta eller bosätta sig i länets glesbygdkommuner. Detta ska även gälla privata aktörer som vill samverka med Regionen.**
- **att förbättra metoden samt öka transparensen gällande kostnader och intäkter/klinik.**

Arbetsmiljö

Sjukfrånvaron inom Folktandvården ligger fortsatt högt även om korttidsfrånvaron minskat under 2023. Den totala sjukfrånvaron under 2023 var 7,24% (jmf med 8,22% under 2022). Under 2023 har man i förvaltningen arbetat aktivt med friskfaktorer och implementering av värdegrund. Även om sjukfrånvaron gått ner med dessa åtgärder är det viktigt att hålla i och försöka sänka ytterligare. Hög sjukfrånvaro är slitande för en organisation och det kan leda till ytterligare personalomsättning. Så ett fortsatt samlat arbete för att motverka och förebygga sjukfrånvaron och personalomsättningen i tandvårdsteamerna är av största vikt. För nöjda och friska medarbetare skapar en god och trygg arbetsmiljö där man vill vara kvar och verka i.

Folktandvårdsnämnden får i uppdrag:

- att göra en översyn av arbetsmiljön inom Folktandvården samt vad som ligger till grund för hög sjukfrånvaro.
- att fortsätta arbeta med friskfaktorer för att motverka hög sjukfrånvaro.
- att uppdra till förvaltningen att redovisa sjukfrånvaron och insätta åtgärder under varje nämndmöte för att få en samlad bild och kunna arbeta proaktivt.

Utbildning och forskning

Behovet av tandvård kommer att öka i framtiden och stort fokus bör ligga på det förebyggande arbetet. Idag råder brist på tandhygienister vars huvuduppgift är att arbeta med förebyggande tandvård och i framtiden har Folktandvården strategiskt sett behov av fler tandhygienister än tandläkare. Då det inte finns tandhygienister och inte alltid tandläkare så skulle det vara gynnsamt att satsa mer och anställa fler tandsköterskor. Med rätt viderutbildning och delegering skulle de kunna driva förebyggande insatser och öka tillgängligheten. Det har framkommit från de kliniker som har ett sådant arbetssätt. Det skulle gynna socioekonomiskt svaga grupper, personer som lider av psykisk ohälsa, utrikesfödda och äldre som är grupper som har stora behov av tandvårdsinsatser.

Att nu satsa på och utbilda tandsköterskor skulle kunna vara en del på kort sikt i det kompetensförsörjningsarbete som krävs inför framtiden. På lång sikt ska nämnden verka för att det blir fler tandhygienister då behov finns. Därför kan en tandhygienistutbildning med säte i Örebro län skapa förutsättningar för det. Den Tandsköterskeutbildning som tills nu har funnits i Örebro län bör återinföras och då med hög kvalitet.

Folktandvården i Region Örebro län är en av Sveriges största aktörer när det gäller specialistutbildning av tandläkare. Att satsa på odontologisk forskning lokalt kan bl.a. hjälpa till att tillgodose behovet av undervisande personer till befintliga och kommande utbildningar. Förutom resurser krävs ett aktivt samverkansarbete inom såväl vård som utbildning och forskning både regionalt och nationellt. Folktandvården ska vara väl representerade på den nationella odontologiska arenan.

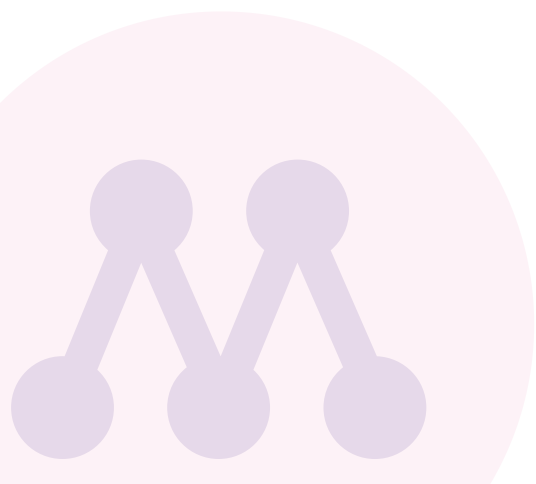
Tillgänglighet och digitalisering

Det är avgörande för länets ökade och förändrade befolkningsunderlag att Folk tandvården fortsätter vara en flexibel verksamhet genom att anpassa verksamheternas utformning och lokalisering utifrån de behov som uppstår. Det kan bland annat innebära fler mobila lösningar liksom nya utvecklade arbetssätt genom digitalisering. Folk tandvården har bl.a. utökat tillgängligheten genom att öppna en digital mottagning där patienter kan få rådgivning och hjälp med besvär som inte kräver fysisk undersökning. Även en digital mottagning för små barn och deras vårdnadshavare finns vilket har varit uppskattat och fungerat bra. Folk tandvården arbetar med SMS-utskick till patienter där patienten själv kan boka in sin tid. Patienter som anmält att de kan komma med kort varsel skickas SMS för att på så vis försöka fylla tider som blivit lediga till följd av sena avbokningar. Det är en bra och viktig del i produktivtetsarbetet. En fortsatt utveckling av digitala lösningar och minskning av telefonsamtal bör vara en betydande del i tillgänglighetsarbetet för att öka produktivitet och effektivitet.

Folk tandvården Direkt har prövats under några år på Folk tandvården Lindesberg och några till kliniker med syftet att ställa om från resurseffektiv till flödeseffektiv verksamhetsstyrning. För att möjliggöra omställningen användes verksamhetsstödet Hygga Flow som använts för tidsbokning, planering av resurser samt hjälpt till att skapa större möjligheter för flexibilitet och att effektivt ta tillvara på möjlig tid för behandling. I Kumla-Laxå har man istället arbetat med ett projekt under flera år som heter SoloTeam. Då det inte finns tandhygienister och inte alltid tillräckligt med tandläkare har man valt att anställa fler tandsköterskor och satsat på att utbilda dem och delegerat arbete till dem. Det har visat sig både ökat effektiviteten och produktiviteten. Kumla-Laxå är den klinik som ligger bäst till när det gäller vuxentandvård. Det här arbetssättet har även visat sig ge en ökad kundnöjdhet. Även personalen upplever detta mycket positivt och utmanande. Det ger en kompetensökning och utveckling som gör det roligt och utmanande. Det har uppkommit senaste tiden att patienter med friskvårdsavtal inte får de årliga återbesök som avtalet lovar. Det finns nu en vårdkö. Att implementera arbetssätt som SoloTeam på fler enheter, skulle kunna gynna en minskning av vårdkön.

Folk tandvårdsnämnden får i uppdrag:

- att implementera arbetsmodellen Solo Team på fler av länets kliniker.
- att varje enhet satsar på tandsköterskorna med vidareutbildning och delegering.
- att öka andelen patienter färdigbehandlade på ett besök.
- att minska vårdkön för de patienter med friskvårdsavtal så att de får de årliga återbesöken som de är utlovade och betalar för.

God munhälsa hos barn och unga

Nyblivna föräldrar erbjuds information om munhygien och goda kostvanor för att barnet ska få en bra start i livet. I vissa av länets orter och områden är det viktigt att etablera förstärkta tandvårdssatsningar för barn i förskola och skola. Folk tandvårdens folkhälsoenhet arbetar i samverkan med familjecentraler aktivt med insatser i socioekonomiskt utsatta områden där barn och ungas tandhälsa konstateras vara sämre.

Viva Tanden i Vivalla är en mötesplats för råd och stöd avseende barns munhälsa och är ett projekt som gett mycket goda resultat. Glada Tanden är ett annat projekt som folkhälsoenheten driver tillsammans med några av länets förskolor där man arbetar med daglig tandborstning med fluortandkräm. Projektet Glada Tanden bör utökas till att vara länsövergripande och samtliga förskolor i länet bör erbjudas möjlighet att delta i projektet. Detta görs genom samverkan med utbildningsförvaltning och nämnd i respektive kommun.

Folk tandvården ska stötta och uppmuntra länets förskolor, grundskolor och gymnasieskolor att organisera allmänna och regelbundna fluorsköljningar för att förebygga dålig munhälsa. Folkhälsan anordnar allmänna munhälsofrämjande aktiviteter mestadels centralt. Fluorsköljningar och tandvårdsrelaterade aktiviteter bör genomföras i länets samtliga kommuner. Regeringen kommer sänka åldern för fri tandvård till 19 år under 2025. RÖL skulle redan nu kunna sänka åldern till 19 år

Folk tandvårdsnämnden får i uppdrag:

- **att anordna munhälsofrämjande aktiviteter i hela länet.**
- **att uppdra till förvaltningen att redovisa resultaten av pågående projekt genom regelbundna uppföljningar.**
- **att sänka åldern för fri tandvård till 19 år redan nu.**

En god munhälsa för äldre

För äldre är en god munhälsa av högsta vikt för det allmänna hälsotillståndet. En dålig munhälsa kan orsaka infektioner i munnen men även i andra delar av kroppen. En dålig munhälsa kan även ge en näringsbrist vilket på längre sikt kan leda till försämrad sårhäkning, fallolyckor samt ökat behov av sjukhusvård. Allt fler äldre har idag många av sina egna tänder kvar, ofta med omfattande lagningar och komplicerade tandersättningar. Hos dessa äldre är kraven på daglig munvård höga och kontakt med tandvården behövs regelbundet. Regionen är skyldig att erbjuda nödvändig tandvård och kostnadsfri munhälsobedömning för personer med omfattande vård- och omsorgsbehov genom uppsökande verksamhet.

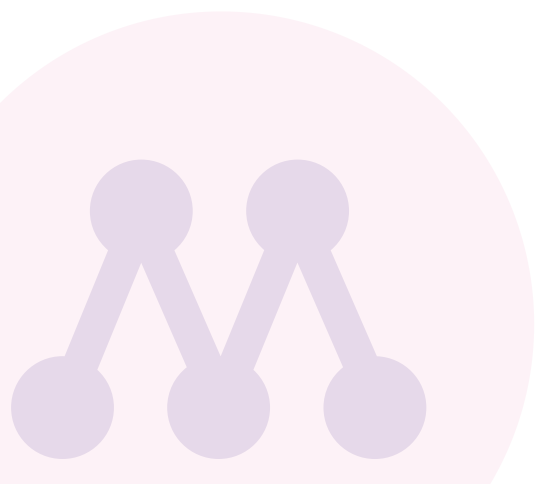
Kunskaps Centrum för Äldres Munhälsa (KCÄM) har ett tredelat uppdrag: att agera som en samlad enhet i Regionen för frågor rörande äldres munhälsa och tandvård, att fungera som kunskapsmässigt internt och externt stöd och att samverka med andra huvudmän och privata aktörer. KCÄM ska arbeta uppsökande mot länets äldre som har-, eller ligger i riskzonen för att utveckla dålig munhälsa. Det är viktigt att utveckla en nära och väl fungerande samverkan mellan KCÄM, akademien och kommunala vård- och omsorgsaktörer.

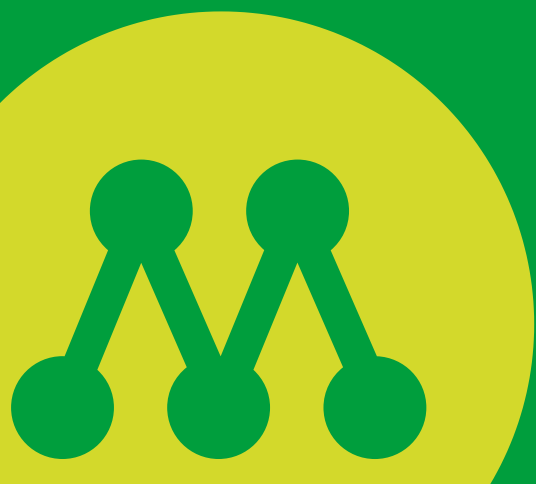
De viktigaste områdena kring samverkan rör utbildning och kunskapsförstärkning kring äldres munhälsa för vård- och omsorgspersonal och mobila flexibla uppsökande behandlingsinsatser. Under 2023 har KCÄM utbildat personal inom regionen och på universitetet men fortfarande verkar de inte samverka med kommuner runt om i länet. Flera kommuner inom regionen känner inte ens till KCÄM och vet heller inte vad de kan erbjuda i utbildning.

Folktandvårdsnämnden får uppdrag:

- att utveckla en nära och väl fungerande samverkan mellan **KCÄM akademien** och alla **länets kommunala vård- och omsorgsaktörer.**
- att införa tätare besök på länets äldreboenden. Tandhygienist kommer en gång/år och sen kan vidareutbildade tandsköterskor stötta upp ytterligare

Kollektivtrafiknämnden

Framtidens Kommunikationstrafik i Örebro län

Region Örebro läns val av kollektivtrafik påverkar alla länets kommuner med invånare som pendlar till arbete, utbildning m.m. Kollektivtrafiken och dess attraktionskraft påverkar också resandet med bil i länet.

Regionen ska utreda och komma med förslag tillsammans med kommunerna i hela länet för att utveckla landsbygdens kollektivtrafik i vårt län.

Bil och cykel kan vara viktiga delar i resekedjan och ett komplement till kollektivtrafiken. Detta måste utvecklas och alla trafikslag behövs. Tillsammans med kommunerna ska gemensamma utvecklingsfrågor såsom pendelparkeringar och parkeringsnoder förstärkas.

Kollektivtrafikens verksamhetsbudget är ännu inte i balans och det skapar fler problem än möjligheter då det inte går att investera i nya möjligheter eller ta ett omtag. Regionen behöver titta på andra alternativ när det gäller kollektivtrafiken på landsbygden, med fokus på ett kommunalt och regionalt sammanhållet kollektivtrafiksystem med resenären i fokus.

Genom att utveckla dialogen med kommunerna kring landsbygdens kollektivtrafik, förstärka fokus på kollektivtrafikens miljömässiga och ekonomiska förutsättningar vad som krävs vad avser linjer med begränsat resmönster.

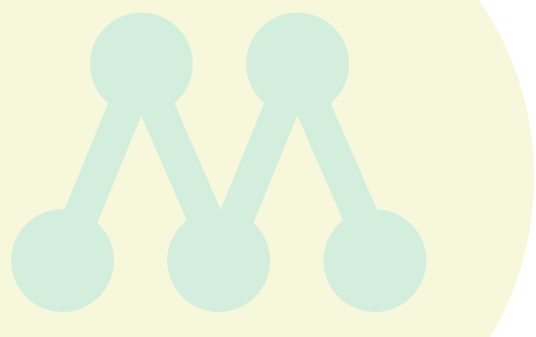
Kollektivtrafiknämnden får i uppdrag:

- **att i samarbete med länets kommuner föreslår alternativa lösningar som är både ekonomiskt förutsägbara och möjliggör en utveckling av kollektivtrafiken på landsbygden i Örebro län.**

En kombination av många olika trafikslag är nödvändig för fungerande transporter, för såväl privatpersoner som företag. Att det finns fungerande transporter skapar förutsättningar för en välfungerande arbetsmarknad, ett starkt näringsliv och därmed tillväxt i hela Region Örebro län. Arbetslinjen är viktigt för Moderaterna och därmed är det viktigt att den som arbetar eller studerar har möjlighet att förflytta sig inom och utom länet på det sätt som passar den enskilda människan utan att våra gemensamma resurser överutnyttjas.

Mål: Region Örebro län har en väl fungerande samordning av olika trafikslag så som bil, cykel, elsparkcykel, expressbussar, stadsbussar, landsortsbussar och tåg

Forskningen menar att vi går mot en tilltagande individualisering av samhället, där utrymmet för individuell handlingsfrihet och individens egenmakt har ökat. Medborgarna förväntar sig ett medborgarperspektiv snarare än ett produktionsorienterat perspektiv på verksamheter. Transport, vård och omsorg, skola och andra samhällstjänster väljs med utgångspunkt i kvalitet, valfrihet och tillgänglighet.

Kollektivtrafikens ekonomiska för- och nackdelar

Generellt sett är resande med kollektivtrafiken billigare för den enskilde än att äga och driva ett personfordon, vilket gör kollektivtrafiken till ett prisvärt alternativ för många. Samtidigt har biljetterna i kollektivtrafiken i Region Örebro län under en lång tid haft en alltför låg självfinansieringsgrad. Mer än 70 % av varje bussbiljett subventioneras idag med skattemedel. Självfinansieringsgraden ligger alltså under 30 %. Det är nödvändigt att öka självfinansieringsgraden inom kollektivtrafiken. Då ökar möjligheten att fortsatt utveckla kollektivtrafiken istället för att, som nu, tvingas till besparingar i form av bland annat nedlagda busslinjer. Det av Regionen delägda bolaget Svealandstrafik har tagit över delar av busstrafiken i länet. Det är viktigt att det uppdraget och kostnaderna för det kontinuerligt följs upp.

Mål: Länstrafikens självfinansieringsgrad ska öka med målet 60 %.

Kollektivtrafiknämnden får i uppdrag:

- att kontinuerligt granskar att kostnaderna är inom ramen för de mål kollektivtrafiknämndens verksamhet kan medge.

Regionen ska också ytterligare se över dubbeltrafiken i egen regi. Under vissa tider på dygnet finns det både bussar och tåg som trafikerar samma sträckor och därmed "konkurrerar" med varandra, en effektivare organisation skulle bidra till en ökad bekvämlighet för resenärer då mer resurser kan användas i utveckling och underhåll av fordon.

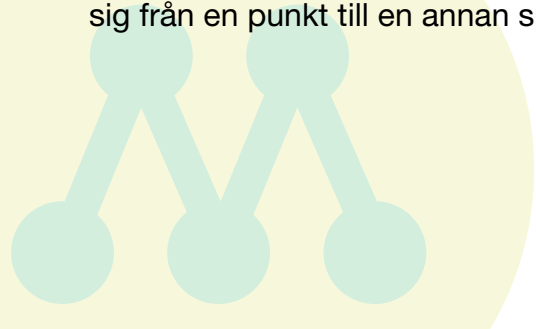
Kollektivtrafiknämnden får i uppdrag:

- att se över vilka trafikerade stråk där det nu finns dubbeltrafik i syfte att minimera dessa.

Det finns ett behov av indexuppräknning av avgifterna inom kollektivtrafiken. Varje år räknas löner, skatter, pensioner och andra avgifter upp enligt indexuppräknning. Det är rimligt att även avgifterna för kollektivtrafiken har ett sådant index och på så vis följer kostnadsutveckling i samhället.

Effektiv, prisvärd och attraktiv kollektivtrafik

Kollektivtrafiken en viktig pusselbit för att hela länet ska kunna utvecklas och bli framgångsrikt. Kollektivtrafiken runt om i Örebro län gör det möjligt att ta sig från en plats till en annan. Vår målsättning är att försöka fortsätta ha en balanserad subventioneringsgrad av kollektivtrafiken men samtidigt behöver den bedrivas på ett sätt som gör det mer ekonomiskt ansvarsfullt för skattebetalarna. Kollektivtrafiken skulle exempelvis kunna öka sina intäkter genom att sälja reklamplatser. Zon- och biljettsystemet behöver bli enklare för att stimulera att fler regelbundet väljer kollektivtrafiken. För att skapa ett sammanhållet län där invånarna fritt och snabbt kan röra sig från en punkt till en annan spelar kollektivtrafiken en viktig roll.

Det finns ett behov att jämna ut belastningen för kollektivtrafiken. Det är många som reser med kollektivtrafiken under morgonen. Genom att utveckla olika biljettpriser som att sänka priserna för att resa senare under förmiddagen skulle det kunna vara möjligt att få en jämnare belastning och färre fordon skulle behöva användas. Det skulle i sin tur kunna sänka kostnaden genom att det skulle behövas en mindre fordonsflotta.

Kollektivtrafiken behövs både inom, och mellan kommunerna och till omgivande strategiska målpunkter. Moderaterna vill se en attraktiv kollektivtrafiken i länet. I ett sammanhållet län måste invånarna kunna förflytta sig snabbt både inom länet och över länsgränsen. Kollektivtrafiken ska anpassas till de behov som uppstår i takt med att samhället utvecklas.

Kollektivtrafiknämnden får i uppdrag:

- att utveckla en attraktiv biljettprodukt som ger värdeskapande möjligheter för hela länet.

Tillgänglighet och effektivitet

Mål: Resandet med kollektivtrafiken ska öka

Kollektivtrafiken är ett bra färdmedel för de som inte har tillgång till en egen bil. Förutsättningarna för kollektivt resande behöver utvecklas i hela länet. Pendlingsmöjligheterna behöver ses över och länstrafiken behöver utvecklas.

Kollektivtrafiken kan vara ett effektivare sätt att resa än med personliga fordon, inte minst i tätbefolkade stadsområden där trafikstockningar kan vara ett stort problem. Kollektivtrafiken kan minska trängseln på vägarna, vilket kan leda till förbättrat trafikflöde, färre olyckor och en trevligare och säkrare körupplevelse.

Kollektivtrafiken kan också erbjuda expresstjänster, vilket kan minska restiderna. Kollektivtrafiken behöver byggas ut i de starka stråken, samtidigt som verksamheten anpassas till ett ökat resande för fler. Underlättade byten och bättre anpassade tidtabeller ökar också attraktiviteten.

Miljövinster

Genom kollektivtrafiken blir resan ofta mer miljömässigt hållbar än med personfordon eftersom kollektivtrafiken kan transportera ett stort antal människor i ett enda fordon.

Nyligen tog EU ett stort steg mot att klara de tuffa utsläppsminskningar som krävs för att nå FN:s klimatmål. Det innebär också att många av Sveriges bensin- och koldioxidskatter kan visa sig onödiga. Klimatfrågan är inte löst, men mycket talar för att politikerna på nivån ovanför den nationella har åstadkommit betydligt mer än klimatdebatten ger sken av. När det gäller koldioxidutsläpp har Europa nu inte bara ett tydligt mål utan också ett bevisat verkningsfullt verktyg på plats som styr mot det målet.

Små partiklar är framförallt i tätorter ett allvarligt miljöproblem. Partikelmassan för partiklar med en diameter upp till 2,5 mikrometer refereras som PM_{2,5}. Partiklar upp till dessa storlekar bildas främst vid förbränning och genom att gaser från förbränningen kondenserar.

Små partiklar emitteras även från vägslitage, däck och bromsar. Utsläppen av PM_{2,5} har minskat med en tredjedel i Sverige sedan år 1990, men har endast minskat svagt sedan millennieskiftet. Värden överskrids även i Örebro där miljömålets årsmedelvärde idag är 10 µg/m³. Vi måste tillsammans med de berörda kommunerna få en dialog och utveckla noder med olika behov som kopplar ihop det kollektiva resandet in i t.ex. Örebro. Det räcker inte med pendlarparkeringar, det behövs även attraktiva möjligheter ställa bilen utanför tätorten med lokala expressbussar som för in passagerare till Örebro.

Sammantaget är kollektivtrafiken en viktig komponent i det moderna samhället, och tillhandahåller ett tillgängligt, prisvärt, hållbart och effektivt transportmedel för miljontals människor runt om i världen. Givet att verktyget hålls på plats kommer Europa uppfylla sin del av Parisavtalet.

Arbeta när du reser

För att stärka attraktiviteten att resa kollektivt bör det finnas tillgång till internet, laddmöjligheter för teknisk utrustning och bekväma sittplatser under längre resor med tåg och buss. Det möjliggör för fler att kunna arbeta och studera samtidigt som de reser vilket skapar ytterligare incitament att resa med kollektivtrafik, och bör således ge en ökad kundnöjdhet. För att arbetspendling med kollektivtrafiken ska vara tilltalande måste kollektivtrafiken också vara attraktiv, punktlig och pålitlig.

Mål: Samtliga länsbussar utrustas med WiFi och laddmöjligheter för att göra resandet med kollektivtrafiken mer attraktivt.

En trygg kollektivtrafik

Kollektivtrafiken ska inte bara vara ett ekonomiskt fördelaktigt sätt att resa, det ska också vara ett tryggt sätt att resa. Tryggheten i fordonen, vid knutpunkter, på perronger och hållplatser måste öka. Trygghetshöjande insatser behöver förstärkas genom utökad kameraövervakning. Det gäller så väl i fordonen som på de platser som ligger i anslutning till det kollektiva resandet, såsom hållplatser. Även mer belysning vid hållplatser ökar tryggheten. Regionen har ett ansvar att skapa trivsamma miljöer för kollektivtrafikens resenärer. Regionen bör således införa de åtgärder som krävs för att främja en ökad trygghet för att stärka attraktiviteten och kundernas nöjdhet av resan. Uniformerade men även civila biljettkontrollanter ska upptäcka och bötfälla fler som reser utan giltig biljett. Kombinerat med detta kan kontrollanter också fungera som trivsel- och trygghetsvärdar. För att ytterligare stärka tryggheten och säkerheten inom kollektivtrafiken ska möjligheten att införa nattstopp vid resande med buss på kvälls- och nattid utredas.

Mälardalsrådet - En bättre sits

En Bättre Sits är ett brett transportpolitiskt samarbete mellan de sju länen Stockholm, Uppsala, Västmanland, Örebro, Sörmland, Östergötland och Gotland. Länsplaneupprättare, kollektivtrafikmyndigheter och kommuner arbetar tillsammans för en sammanhållen, hållbar region med infrastruktur och kollektivtrafik som underlättar människors vardag.

Med rätt nationella investeringar kan Stockholm-Mälarenregionen utveckla infrastrukturen, möjliggöra fler bostäder och skapa bättre förutsättningar för transporter och resor i Sverige.

Stockholm-Mälarenregionen har i första hand behov av att öka tillgängligheten i de storregionala stråken in mot Stockholm, men även mellan Stockholms stadskärnor och regionstäderna. Ytterligare ett behov är att åstadkomma en mer effektiv godshantering. Nyligen antogs en ny systemanalys, ett samlat dokument i regionerna, där prioriteras bland annat ombyggnad av spår genom Örebro samt spårområdet på Västerås central för att klara utökade resenärsflöden och frigöra kapacitet för gods.

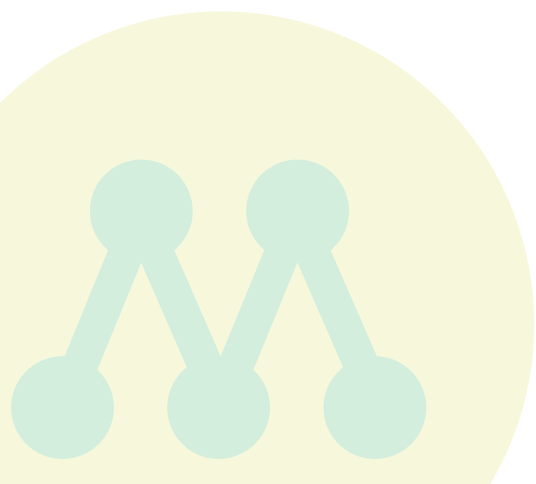
Oslo - Stockholm 2.55

Tågförbindelsen Oslo-Stockholm 2.55 är en prioriterad infrastruktursatsning för länets utveckling. Därför är det viktigt att regionen är en aktiv part i arbetet genom det gemensamma bolaget Oslo-Stockholm 2.55. I dag tar en tågresor mellan Oslo och Stockholm drygt fem timmar och därför väljer majoriteten av resenärerna flyget mellan huvudstäderna.

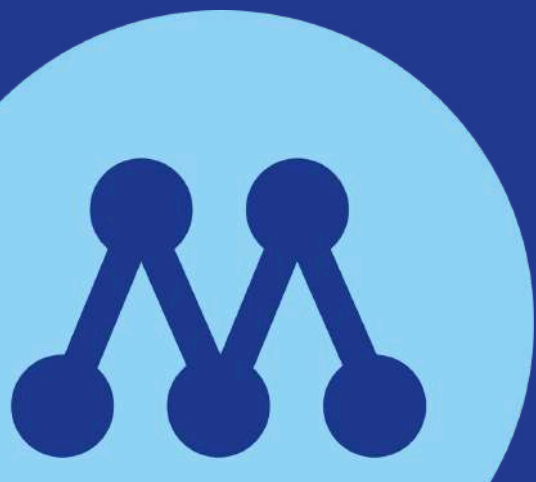
Stråket är ett av Sveriges befolkningsrikaste med 3,4 miljoner människor fördelat på 50 kommuner och åtta arbetsmarknadsområden. En bättre järnvägsförbindelse är avgörande för ett nytt hållbart resande, en starkare tillväxt och utveckling i hela Mellansverige. Det skulle gynna arbetspendling och därmed företagsamheten i vårt län.

Kollektivtrafiknämnden får i uppdrag:

- **att arbeta för ett genomförande av Oslo - Stockholm 2.55**

Servicenämnden

Servicenämnden har bland andra uppgifter ansvaret för den interna servicen inom organisationen och därmed ansvaret för det interna miljöarbetet. Regionens service har en viktig funktion, som möjliggör Regionens övriga verksamheter bland annat genom hantering av IT och medicinsk teknik. Om inte en operationssal städas, förbrukningsmaterial fylls på och vatten och värme fungerar så kan inga operationer genomföras. Det finns dock inget egenvärde i att regionen ska ha varje funktion i egen regi. Snarare är det en konkurrenshämmande faktor att regionen driver exempelvis tryckeri, budverksamhet och restaurang.

Effektivt resursutnyttjande

Sedan flera år tillbaka arbetar Region Örebro län med vårdnära service. Syftet är att varje vårdutbildad medarbetare ska arbeta på toppen av sin kompetens och att den vårdnära servicen utföras av medarbetare som inte är vårdutbildade. Det ska leda till ökad produktivitet och kvalitet och minskade kostnader. Dock har det visats sig att införandet av vårdnära service i många fall inneburit ökade kostnader för personal eftersom behovet av vårdutbildade medarbetare ändå inte har minskat. För att få önskad effekt är det viktigt att vårdnära service används till att avlasta vårdutbildade medarbetare. Hälso- och sjukvårdsnämnden behöver se över och utvärdera effekten av beställda tjänster inom området vårdnära service. Arbetet behöver därför kontinuerligt följas och utvärderas för att se att man når önskat resultat.

Servicenämnden får i uppdrag:

- att tillsvidare stoppa nyanställningar inom vårdnära service.

Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag:

- att genomföra en utvärdering av de effekter vårdnära service hittills har fått.

IT

Mål: Region Örebro län ska ha hög IT-säkerhet.

IT är i stora stycken en nyckelfråga vad gäller effektivisering, säkerhet och miljö. Vi måste ha beredskap, resurser och kunskap för att kunna dra nytta av teknikutvecklingen. Tekniken gör det t.ex. möjligt att använda stationer för incheckning i samband med vårdbesök. Regionens IT-system ska kännetecknas av användarvänlighet och lättillgänglighet. En genomgång av befintliga datasystem och dessas syfte, funktion och möjlighet till integration med andra system behöver göras. Ett arbete med digital incheckning på vårdcentraler har redan inletts men vi ser ett stort behov av att möjliggöra detta på fler vårdcentraler och mottagning för att frigöra resurser till vården.

Servicenämnden får i uppdrag:

- **att aktivt arbeta med införandet av digitala lösningar**

Region Örebro län ska i så stor omfattning som möjligt använda digitala handlingar i sitt interna arbete, på alla nivåer. Vår inriktning gällande IT är att samarbeta med övriga Regioner vid införande av program och system och i första hand använda, av andra, utvecklade produkter.

Region Örebro län ska i så hög grad som möjligt vara klimatneutral, och vid all verksamhet ska klimatbelastningen beaktas. Hela verksamheten ska fortsätta att utveckla sitt miljöarbete och bidra till att de övergripande målen och delmålen i programmet nås samt verka för att Region Örebro län blir en ledande aktör i det miljöstrategiska arbetet. Viktigt vid upphandling av livsmedel är att den görs uppdelat, mellan olika varor eller varugrupper. Detta för att göra det möjligt för mindre leverantörer att utgöra konkurrenskraftiga alternativ. Uppdelad upphandling ökar möjligheten att leva upp till ambitionerna i programmet för hållbar utveckling genom att till exempel ställa miljömässiga och etiska krav samt att dessutom kräva att upphandlade animalier producerats i enlighet med svensk djurskyddslagstiftning.

Servicenämnden får i uppdrag:

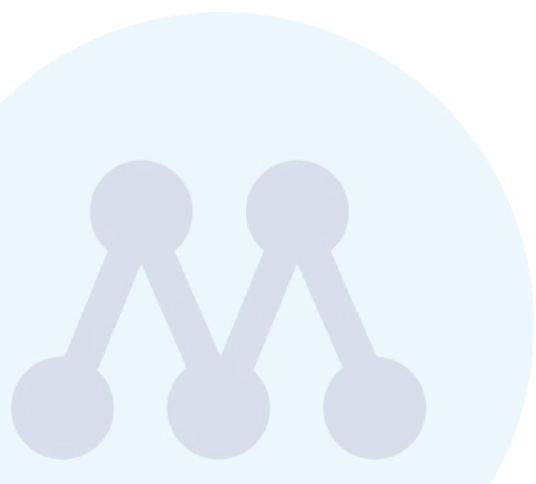
- **att under 2025 göra en översyn av Regionservice i syfte att konkurrensutsätta delar av verksamheten.**
- **att utreda energieffektiviteten i Regionens egna fastigheter.**

Fordonspark och parkeringar

Region Örebro län förvaltar idag sin egen fordonspark. Fordonsparken finns för att Regionens medarbetare på ett smidigt sätt ska kunna förflytta sig inom regionen. Till största del används bilarna under kontorstid. Det innebär att regionens bilar ofta står oanvända stora delar av vardagsdygnet och på helger. Regionen borde istället för att ha en egen fordonspark kunna hyra bilar av privata aktörer. Det finns flera exempel på kommuner och myndigheter som använder sig av privata bilpoolsföretag. Region Örebro län ska vid upphandling kräva säkra och miljövänliga fordon av hög kvalitet.

Servicenämnden får i uppdrag:

- **att lägga ut en större del av RÖLs fordonspark än idag på entreprenad.**

Region Örebro län har ett stort antal bilar som varje dag körs av våra medarbetare. För att öka trafiksäkerheten ska Regionen i kommande upphandlingar ha som krav att fordonen är utrustade med alkolås.

Servicenämnden får i uppdrag:

- **att delegera till serviceförvaltningen att i kommande upphandlingar av fordon inkl. upphandling av externt utförda transporter, ställa krav på alkolås i fordonen. Undantag för utryckningsfordon ska göras.**

Teknikutvecklingen går fort. Det är nödvändigt att Regionen följer med för att ta till vara nya och energieffektiviserande lösningar. Ett gott och långsiktigt samarbete med länets kommuner är nödvändigt. Den långsiktiga drivmedelsstrategin ska visa hur Region Örebro län ska uppmuntra till användandet av miljöklassade fordon för att minimera miljöpåverkan. På parkeringarna ska det finnas laddningsmöjligheter för elbilar.

Servicenämnden får i uppdrag:

- **att erbjuda privata aktörer möjligheten att placera laddstolpar på Regionens parkeringar.**

Universitetssjukhuset i Örebro har nyligen fått ett nytt parkeringshus som inneburit en klar förbättring gällande parkeringssituationen för de anställda på sjukhuset. Det finns dock fortfarande en del problem att ta tag i gällande parkeringsfrågan som helhet i regionen, bland annat gällande möjlighet till köp av dag- och veckokort för personalen. Skattemässiga hinder finns angående dessa alternativ men borde kunna avhjälpas med möjlighet till förmånsbeskattning av personal som vill ha dag- eller veckokort.

Servicenämnden får i uppdrag:

- **att införa möjlighet för personal att köpa dag- och veckoparkeringskort.**

Region Örebro län ska verka aktivt för att verksamhetens transporter görs med användning av alternativa drivmedel, t.ex. biogas. Den biogas som används ska i första hand vara lokalt producerad. Region Örebro län ska också påbörja införandet av elfordon inom den egna verksamheten.

Servicenämnden får i uppdrag:

- **att utreda införande av elbilar för transporter mellan olika verksamheter.**

Under senare år har Food trucks blivit en allt vanligare syn i våra städer. Det är en trend som också kan komma patienter och vårdpersonal till del vid deras arbetsplatser om intresse finns från Food truckföretag. Att möjliggöra för Food trucks att stå vid våra sjukhus kan vara ett bra komplement till det utbud av mat och serveringar som idag finns på sjukhusen.

Servicenämnden får i uppdrag:

- **att iordningställa parkeringsplatser för Food trucks i nära anslutning till Regionens samtliga tre sjukhus samt upprätta upplåtelseavtal eller liknande för dem.**

Konst

Regionen förvaltar och köper in lös konst för att utsmycka regionens publika utrymmen såsom entréer, väntrum, korridorer, grupp- och samtalsrum, konferensrum samt personalrum. Konstsamlingen består av ca 17 000 konstverk men det register där konsten är registrerad är inte uppdaterat och flera konstverk kan vara felplacerade eller helt enkelt försvunna. En del av konsten är lagerställd i förråd och har varit det över lång tid. Varken den lagerställda konsten eller Regionens konstregister är tillgängligt för medborgarna. Eftersom konsten är inköpt med skattemedel och ägs av det offentliga behöver den på ett bättre sätt komma medborgarna till handa. Konst som inte anses lämplig att använda inom regionen som utsmyckning ska avyttras.

Med bakgrund av det ansträngda ekonomiska läget är det också viktigt att i större utsträckning än idag använda den kost som redan finns istället för nyinköp till dess att den ekonomiska situationen i Regionen ljusnat betydligt.

Servicenämnden får i uppdrag:

- att utvärdera Region Örebro läns konstinnehav och utarbeta förslag på hur konsten kan göras mer tillgänglig.
- att pausa nyinköp av konst till dess att regionens ekonomi är i balans.
- att säkerställa att konstutsmyckning i offentliga lokaler i första hand ska göras med sådan konst som Regionens redan har i sin ägo.

Byggnader

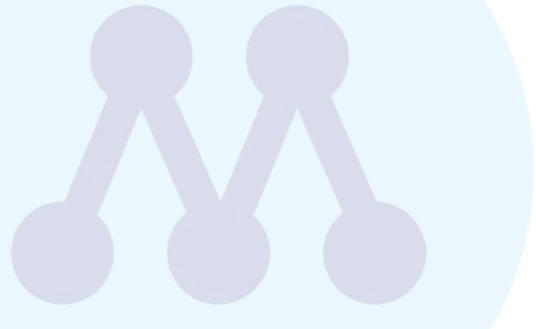
Servicenämnden förvaltar idag Regionens fastigheter såsom sjukhusen, flertalet vårdcentraler, regionkansliet m.fl. Då Regionens står inför stora investeringar ökar också behovet av resurser till dessa investeringar.

Region Örebro län både förvaltar och köper in konst till att utsmycka regionens offentliga utrymmen. För fastighetsinvesteringar som överstiger 5 miljoner har regeln varit att 1% av totala kostnaden går till byggnadsanknuten konst. Konstnärlig utsmyckning bidrar till ett mervärde för besökare och medarbetare i regionen men i rådande ekonomiska läge finns mycket litet utrymme för större konstinvesteringar. Det är rimligt att befintlig konst i första hand används. 1%-regeln bör därför tillfälligt avskaffas och istället bör maximalt 0,25% av ett byggprojekts kostnad finansiera konst.

Servicenämnden får i uppdrag:

- att minska konstens andel av kostnaden vid nybyggnation över 5 miljoner till 0,25%.

Region Örebro län ska enbart äga och förvalta fastigheter som är ändamålsenliga för Regionens egen verksamhet. Vid om- och nybyggnation ska hög energieffektivitet eftersträvas.

Beredskap för allvarliga händelser

Region Örebro län äger fastigheter som inrymmer skyddsrum. Det är viktigt att Regionen kontinuerligt ser över och underhåller dessa enligt de bestämmelser som finns, inte minst nu när vi ser oroligheter och krig i Europa.

Region Örebro län driver en verksamhet som är beroende av rinnande vatten och elektricitet. Därför måste Regionen hela tiden aktivt jobba med krishanteringsplaner samt se över den utrustning och de förutsättningar som finns för att bedriva verksamhet även om den normala vattenförsörjningen uteblir eller längre strömbrott uppstår. Det handlar bland annat om alternativ vattenförsörjning och bränslereserver för generatorer. Regionen behöver också ha beredskapslager av sjukvårdsmateriel och mat. Regionen måste kunna klara av att fortsätta bedriva verksamhet även om leveranser uteblir under en tid.

Servicenämnden får i uppdrag:

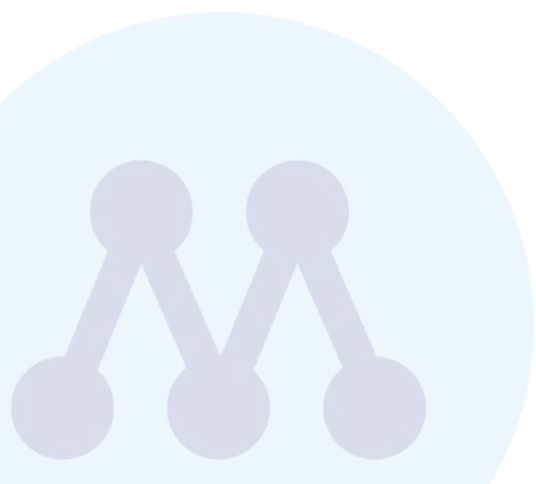
- att säkerställa att Region Örebro läns krisberedskap är hög och hålls uppdaterad.

Fikaförmån för Regionens bedarbetare

Fikaförmånen avskaffades under 2024 som ett steg i att minska kostnaderna. Förmånen var mycket uppskattad av många medarbetare. Som ett steg i att förbättra arbetsmiljön inom Regionen ska fikaförmånen återinföras och likt tidigare delfinansieras genom ett kostavdrag.

Servicenämnden får i uppdrag:

- att återinföra fikaförmånen för Regionens anställds.

Regional Tillväxtnämnd

Mål: Örebro län ska kännetecknas av företagsamhet, innovationer och utbildning som matchar marknadens behov

Region Örebro län ska vara ett attraktivt län där människor vill leva och verka och som erbjuder bra möjligheter till boende, utbildning, kommunikationer, fritidsaktiviteter och sjukvård. Region Örebro län ska erbjuda ett rikt kulturliv samt ha en positiv och främjande attityd till och främja entreprenörskap med god samverkan med näringslivet. Region Örebro län ska medverka till och starkt bidra till att utveckla ett starkt och sammanhållet innovationssystem för att bygga ett långsiktigt ekonomiskt hållbart län, där teknik, miljö och social sammanhållning är viktiga komponenter. Här finns goda förutsättningar för utveckling. Kriget i Europa och en mer instabil värld samt digitaliseringen utgör både utmaningar och möjligheter för hela länet.

Örebro län växer befolkningsmässigt och industrin har i dagsläget stora rekryteringsbehov som en direkt följd av kriget i Europa. Försvarsindustrin växer och produktion flyttas tillbaka till Sverige. Det är positivt med de möjligheter det innebär men det medför också utmaningar när det gäller jobb, bostäder, skola och vård. Tillväxt, en stark ekonomi och jobb är viktigt för en god och hållbar utveckling i länet.

För ett hållbart län är jämställda villkor avgörande. För att Örebro län ska vara ett jämställt län där kvinnor och män har samma möjligheter att forma samhället, bidra med kompetens och innovation krävs en samhällelig förändring. Lagstiftning är ett viktigt redskap, men för reell förändring i Örebro län krävs ett strategiskt jämställdhetsarbete på alla områden och nivåer.

Entreprenörerna och företagarnas region

Mål: Örebro län ska inom 7 år ligga över rikssnittet vad gäller nyföretagande avseende både mäns och kvinnors företagande.

En förutsättning för en stark ekonomi, en region i utveckling och fler jobb, där alla ges möjlighet att bidra med tillväxt, är att fler företag ständigt startar och kan och vill växa. Företagande bidrar till att fler kan lönearbeta och att resurserna till välfärden ökar. Nya företag innebär också att arbetsmarknaden breddas och möjliggör att attrahera en bredare yrkesgrupp och kompetensbas. Nyföretagandet i länet ska öka och stärkas, och särskilt när det gäller kvinnors företagande.

Region Örebro län fördelar idag statliga medel riktade till företag, så kallade 1:1 medel. Huvuddelen av dessa medel går till investeringstung tillverkande industri. Det behövs ett differentierat näringsliv och därför är det viktigt att se över hur stöden fördelas till exempel tjänsteföretag, innovationer inom alla områden och såväl tillämpad som ny forskning.

Entreprenörskapsfrämjande satsningar och ett system som stödjer innovation och forskning är nyckeln till en växande ekonomi. Fokus på aktiviteter som ska prioriteras ska ligga mot det som snabbt skapar effekt på tillväxten. Region Örebro län ska fortsätta utveckla samverkan mellan akademi, näringsliv, civilsamhället och det offentliga.

Regionen ska aktivt bidra till ett näringslivsklimat som uppmuntrar till innovationer och skapar förutsättningar för entreprenörskap och företagande bland både kvinnor och män. Det är färre kvinnor än män som startar och driver företag i länet och graden av kvinnors företagande skiljer sig mellan länets kommuner. Nyföretagandet ligger under Sverigesnittet och kvinnors nyföretagande bland de sämsta i landet. Ett jämlikt och jämställt näringsliv stärker såväl Örebro län som dess invånare.

Regionala tillväxtnämnden får i uppdrag:

- att utvärdera effekterna av de bidrag nämnden ger i form av företags- och projektstöd.
- att prioritera de insatser som främjar innovation och företagande.
- att sammanställa tydliga mål för företags- och innovationsutvecklingen i länet.

Nyföretagande och innovation

Mål: Region Örebro län ska öka insatserna till de operativa aktörerna inom ekosystemet för att stödja innovationer och företagande.

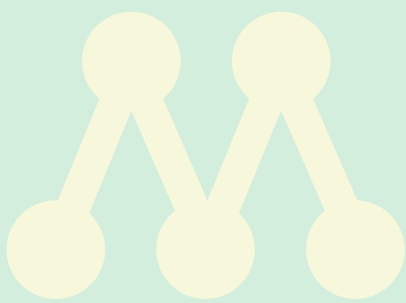
För att bättre fånga upp innovativa idéer och entreprenörskap ska den tidiga delen i ekosystemet för att stödja innovationer stärkas. Det finns flera aktörer i Regionen som kan bidra till och uppmuntra nyföretagande och start-up företag. Exempel på aktörer som arbetar med att främja nyföretagandet är Nyföretagarcentrum, Business Region Örebro, Inkubera, Örebro universitet Holding AB samt privata aktörer. Intresset för att söka rådgivning har ökat de senaste åren.

Ung Företagsamhet och dess lokala organisationer har nått nära hälften av landets gymnasieskolor sedan 2009 och på så sätt gett elever möjlighet att driva UF-företag. Effekten av insatserna har medfört att 15% av eleverna har fortsatt bedriva entreprenörskap. Erfarenheterna från UF ökar också de ungas anställningsbarhet. Forskning visar att genom att arbeta med entreprenörskap redan i grundskolan så ökar elevernas självsäkerhet, motivation och engagemang. Viktiga delar för att klara av skolan, lärande och att växa som person. Ung Företagsamhets verksamhet ökar mot både grundskolan och gymnasiet vilket lägger en bra grund.

En god inställning till företagare och företagande är en avgörande framgångsfaktor för länets utveckling. Detta kräver en bra samordning. Business Region Örebro (BRO) är en plattform för kommunerna och länets företag. BRO ägs av Regionen och länets kommuner.

Regionala tillväxtnämnden får i uppdrag:

- att stärka samarbetet med Ung Företagsamhet.
- att utvärdera Business Region Örebros arbete och målsättningar i syfte att säkerställa verksamhetens kvalitet och nytta för kommunerna och för länet.

Tillväxtfrämjande aktiviteter

Mål: Region Örebro län ska stärka insatser på akademiska innovationer med målet att nå kommersiell aktivitet och tillväxt samt samhällsnytta genom att ge resurser till Örebro universitet Holding AB samt till Inkubera.

Mål: Region Örebro län ska aktivt stötta Regionens IUC med målet att snabbt få effekt på det stora kompetensbehov som råder inom den avancerade tillverkningsindustrin.

För en stark ekonomi och tillväxt behövs fler växande företag i länet. ALMI företagspartner erbjuder rådgivning och lån, och är en viktig utvecklingspartner till företag som kan och vill växa och utvecklas. Inkubera och Örebro universitet Holding AB är viktiga aktörer för att omsättning av forskning och spetskunskap som överförs till innovationer, nyföretagande samt växande företag. Enligt den senaste forskningen kring entreprenörskapets status i Sverige så lyfts behovet av att de företag som startas behöver växa. Region Örebro län bör stärka de aktiviteter som berör inkubering av de företag som startas för att ge de bästa förutsättningarna för att de nystartade företagen ska växa och bli tillväxtföretag.

Region Örebro län ska satsa på forskning och innovationer. I länet finns en växande IT- och datasektor, en stor tillverkningsindustri och företag med unik kunskap inom teknik och avancerad produktutveckling och tillverkningsindustri. Karlskoga är ett exempel på en kommun i regionen där den högteknologiska spetskompetensen finns inom försvarsindustrin, tillverkningsindustrin och processteknisk industri. Det nya omvärldsläget medför att produktion flyttas tillbaka till Sverige och det ger Region Örebro län en stor potential för tillväxt.

Regionala tillväxtnämnden får i uppdrag:

- att stärka resurserna till Inkubera med målet att få fler växande nystartade företag.
- att säkerställa att uppföljning och analys görs av Regionens ekosystem för att stödja innovationer och kommersiell aktivitet.

Europa och internationalisering

I en alltmer globaliserad värld är det viktigt att Region Örebro län deltar i internationella sammanhang. Konkurrensen om kompetens, arbetskraft och företagande sträcker sig utanför Sveriges gränser. Region Örebro län ska stå stark i den internationella konkurrensen.

EU beslutar dagligen om lagar och regler som får konsekvenser för Region Örebro län. I Bryssel har Region Örebro län, tillsammans med Dalarna och Gävleborg, ett Brysselkontor, Central Sweden, som bevakar regionernas intressen. Regionen deltar också i Assembly of European Regions (AER), samt Conference of Peripheral Maritime Regions of Europe (CPMR), där erfarenheter utbyts och frågor drivs tillsammans med ett hundratal andra regioner i Europa. Ett viktigt fokusområde är också TEN-T, det transeuropeiska transportnätet, där ny förordning läggs fram 2023. Tågprojektet Oslo-Stockholm 2:55 är av stor betydelse för regionens utvecklingspotential vilket ska bevakas.

Inom EU finns möjligheten att söka finansiering för olika investeringar. Region Örebro län och dess aktörer ska bli bättre på att söka sådana EU-medel. Kompetensen inom detta område måste öka och möjligheten till hjälp med ansökningsförfarandet för näringslivet måste finnas tillgänglig. Konkurrensbeprövade medel innebär att bästa projekt får finansiering oavsett var projektet utförs. Region Örebro län måste bli bättre på att vinna projektansökningar till dessa program. Region Örebro län behöver sänka nivån av egenfinansieringsgrad och till större del använda och arbeta för den medfinansiering som finns inom EU:s strukturfonder, program och samarbeten. Genom att öka medfinansiering kan vi öka den nivå av medel som kommer in och växla ut delar av det regionbidrag vi lägger på regionalutveckling.

Regionala tillväxtnämnden får i uppdrag:

- **att aktivt verka för tågförbindelsen Oslo-Stockholm 2.55.**
- **att öka andelen projekt i länet finansierade av EU-medel och följa upp att resultatet av dessa optimeras.**

Landsbygdsutveckling och gröna näringar

Som inköpare av livsmedel kan Region Örebro län verka för öppna landskap i det egna närområdet. Upphandling av livsmedel ska genomföras uppdelat för olika varor eller varugrupper för att möjliggöra för mindre och "smala" leverantörer att bli konkurrenskraftiga alternativ. Uppdelad upphandling ökar möjligheten att leva upp till Regionens miljö- och hållbarhetsprogram genom att ställa miljömässiga och etiska krav samt att kräva att upphandlade animalier producerats i enlighet med svensk djurskyddslagstiftning.

En konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar och bidrar till fler jobb och hållbar tillväxt i hela Örebro län är målet för den regionala handlingsplanen som grundar sig i den nationella livsmedelsstrategin. Handlingsplanen Mat för hälsa och hållbarhet anger gemensam färdriktning för hur länet ska tillvarata branschens utvecklings- och tillväxtpotential. Dagens klimatutmaningar innebär möjligheter för näringslivet att utveckla och erbjuda klimatsmarta lösningar vilket innebär nya marknadsmöjligheter även i Örebro län. Region Örebro län ska verka för att självförsörjningsgraden av livsmedel ökar. Detta är viktigt utifrån rådande världsläge.

Länet är också ett skogslän där skogsnäringen bidrar till möjligheterna inom den gröna omställningen. De gröna näringarnas restprodukter kan bland annat förse värmeverk och värmekraftverk i närområdet med bränsle för uppvärmning liksom skogens restavfall bidrar till råvara till exempel nya flygbränslen. Forskning pågår kring metoder och tekniska lösningar för att tillverka förnybara bränslen, till exempel flygbränsle av lignin. (RISE)

Regionala tillväxtnämnden får i uppdrag:

- **att följa forskning och utvecklingen kring de gröna näringarna för att hitta regionens möjlighet till utvecklingsområden och ökad självförsörjningsgrad.**

Integration, utbildning och kompetensförsörjning

Örebro län är svagt när det gäller matchning på den regionala arbetsmarknaden. Samtidigt som det är mycket stor efterfrågan på rätt kompetens inom industrin i länet är utlandsföddas arbetslöshet fortsatt relativt hög. Därför måste multikompetens, yrkesväxling och vidareutbildning stärkas. Det ska vara möjligt att "lära hela livet", att byta yrke eller stärka sin kompetens. Därför behöver också marknadsföringen inom och utom region Örebro län öka i syfte att locka till sig rätt kompetens. Regionen med dess kommuner och företag ska marknadsföras som en framtidsregion att flytta till.

Region Örebro län ska också arbeta för att förbättra förutsättningarna för personer som står långt från arbetsmarknaden att komma i arbete och att tillvarata och bygga på kunskaper och erfarenheter. Region Örebro län ska verka för att stärka vuxenutbildningen för att öka möjligheten till arbete fram till och efter pensionsåldern. Förbättrad validering för de med utbildningar från andra länder och språkkunskap är nyckeln för att komma in i sysselsättning. Nyttänkande förebilder i länet kring nya utbildningskonceptet bör lyftas och spridas. Region Örebro län ska verka för en stärkt och strukturerad samverkan mellan vuxenutbildningen och näringslivet samt mellan arbetsmarknadsutbildningar, näringslivet och SFI.

Länets kommuner har ansvaret för att höja kvaliteten och förbättra resultaten i grund- och gymnasieskolorna. Goda utbildningsresultat är en förutsättning för att kompetensnivån i länet höjs. Region Örebro län ska samverka med länets kommuner via det Regionala samverkansrådet. En fortsatt satsning på Vård- och Teknikcollege och fler yrkeshögskoleutbildningar är viktigt för länets fortsatta utveckling liksom uppmuntran att bryta normtänkandet avseende yrkesval. Regionen ska i högre grad än idag ha en övergripande bild av behovet för hela länet av till exempel olika gymnasieprogram och underlätta samarbete mellan kommunerna i länet.

Regionala tillväxtnämnden får i uppdrag:

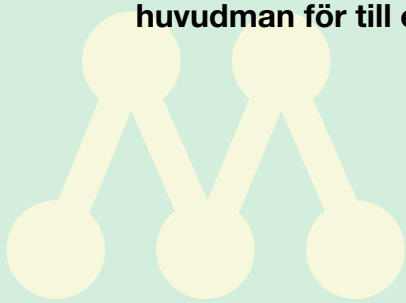
- att öka marknadsföringen av regionen som en framtidsregion för att dra till sig både företag attraktiv kompetens.

Folkhögskolorna

Region Örebro län är huvudman för två folkhögskolor, Kävesta och Fellingsbro. Övriga folkhögskolor i länet drivs av andra aktörer. Region Örebro län ska avsäga sig sitt huvudmannaskap för Kävesta och Fellingsbro och i stället låta mer lämpade huvudmän få möjligheten att driva och utveckla folkhögskolorna.

Regionala tillväxtnämnden får i uppdrag:

- att överlåta ägande och drift av de två folkhögskolorna som Region Örebro län är huvudman för till en eller flera externa aktörer.

Civila sektorn

Social ekonomi syftar till att de som hamnat utanför ordinarie arbetsmarknad eller ”mellan stolarna” hos Arbetsförmedling, Försäkringskassan och socialtjänsten inkluderas i meningsfull verksamhet och får stöd som leder till egenförsörjning, ger egenmakt, självkänsla och egenvärde. Det är därför angeläget att regionen stödjer arbetet med social ekonomi och sociala innovationer samt aktörer som Finsam för att motverka socialt utanförskap. Färre sjukskrivningar och minskat beroende av försörjningsstöd är bra för både den enskilde människan och för samhällsekonomin. Region Örebro län ska även fortsättningsvis stödja samverkan mellan Coompanion, Finsam och Länsbygderådet.

Regionala tillväxtnämnden får i uppdrag:

- att stötta arbetet med social ekonomi och stödet för en väg tillbaka in i arbetslivet samt följa upp resultatet för respektive aktör.

Besöksnäring

En av de näringar som utvecklats mycket är upplevelseindustrin som är starkt kopplad till turism. Örebro län är rikt på natur- och kulturmiljöer som erbjuder möjligheter till upplevelser och rekreation. I turismsammanhang är det viktigt att lyfta verksamheter som genom sin särprägel kan ha dragningskraft på besökare utifrån. Arbetet med Restauranghögskolan i Grythyttan av bland annat Carl Jan Granqvist har resulterat i ett varumärke med akademisk status. Detta riskerar länet gå miste om särprägel med lokaliseringen i Grythyttan inte utnyttjas.

Naturturismen ökar länets nationella och internationella attraktionskraft och synlighet och lockar resenärer från hela världen. Inom länet finns goda förutsättningar för att utveckla och stärka naturturismen och se skogen och vatten som en resurs för att öka nyföretagandet.

Besöksnäringen och naturturismen är lämpad för ett utvecklingsarbete i samverkan med den gröna näringen och måltidsbranschen. Förutsättningarna för en expansion inom branscherna ska förstärkas genom en regional strategi för besöksnäring. Närproducerad mat och dryck är något som tilltalar många och som kan stärka både näringslivet och turismen i länet. I vårt län har vi flera lokala producenter av öl och vin att vara stolta över. En statlig utredning från 2010 (SOU 2010:98) har visat att gårdsförsäljning inte skulle ha några negativa konsekvenser för folkhälsan, utan stället skulle vara en möjlighet att stärka näringslivet och turismen.

Regionen har nyligen tillsammans med externa konsulter investerat i en platsberättelse. I detta projekt har det skapats tekniska möjligheter att aktörer i länet kan rekommendera varandra. Det är viktigt att denna investering skapar återbetalning genom att den blir ett bra stöd för länets besöksnäring men också så att de känner sig positiva till att använda systemet till att rekommendera varandra så vi får en positiv utveckling för besöksnäringen i hela länet.

Regionala tillväxtnämnden får i uppdrag:

- att kontinuerligt kartlägga tillgängligheten i länets besöksnäring och bidra till ökat samarbete inom besöksnäringen i länet.
- att medverka i arbetet för att säkra Restauranghögskolan i Grythyttan.

Kultur – en förenande kraft i samhället

Kulturen är en del av vår gemensamma historia, som förenar såväl det gamla som det nya Sverige som vår kultur i alla delar av länet. Denna koppling är av stor betydelse och bör därför värderas och bevaras.

Kultur är också en sammanlänkande kraft, som binder samman människor och ger oss möjlighet att utöka våra perspektiv. Genom kulturella upplevelser kan vi uppleva välbefinnande och läkning, oavsett om det är genom en skogspromenad, teaterföreställning, dans, konst eller en vacker solnedgång. Som ett steg i att genomföra besparingar i den politiska organisationen bör kulturnämnden läggas ner och kulturfrågorna flyttas till Regionala utvecklingsnämnden.

Kultur för ett levande och attraktivt län

Kulturen är av central betydelse för att länet ska kunna växa och utvecklas. Verksamheterna i den Regionala kulturplanen ska prioritera barn och unga och ha ett jämställdhetsperspektiv. Det är viktigt att kulturen är tillgänglig för alla invånare i hela länet, oavsett var man bor. Detta innebär att kulturen måste finnas tillgänglig både fysiskt och digitalt.

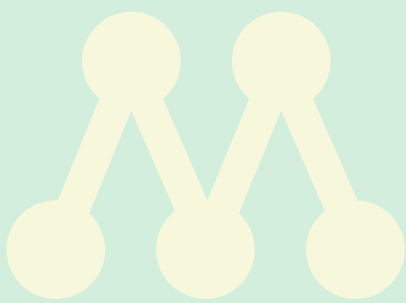
Tillgänglighet till kulturen är en demokratifråga. Kulturen bör vara inkluderande för personer med funktionsnedsättning, både som utövare och mottagare av kultur. Det är också viktigt att följa upp verksamheten regelbundet utifrån dessa aspekter. För att kunna genomföra detta krävs det en kraftsamling för att samverka mellan länets kulturaktörer. De etablerade kulturinstitutionerna utgör en grund och plattform för att bära och förnya utvecklingsprojekt inom kultursektorn. Därför bör samarbetet mellan kulturinstitutioner, entreprenörer och andra aktörer uppmuntras.

För att uppnå tillväxt i länet är det viktigt att kulturutövare och kulturföretag samarbetar och hittar nya samarbeten med mer traditionella företag i regionen. Detta innebär att det finns stora möjligheter för kulturutövare att tänka utanför boxen och att använda lokaler mer effektivt genom samordning och samarbete.

Kultur på hög nivå

Mål: Det finns ett rikt kulturliv i hela länet.

De regionala kulturinstitutionerna har ett mångfasetterat uppdrag och ska erbjuda länets invånare kultur av hög kvalitet. Region Örebro Län har ett ansvar att tillsammans med kulturinstitutionerna säkra kulturens framtid. De regionala kulturinstitutionerna behöver också arbeta aktivt med att öka sin självfinansieringsgrad. En större grad av självfinansiering leder till friare och mer oberoende kulturinstitutioner.

Örebro slott är en viktig tillgång som lockande resmål i vårt län. Region Örebro län ska skapa förutsättningar för Länsmuseet att utveckla slottsutställningen för att ytterligare stärka besöksattraktionen.

Alfred Nobels Björkborn är en viktig del i länets industri- och kulturarv och har stor potential att bidra till besöksnäringen i hela länet.

Örebro läns museum har begränsade resurser i en nationell jämförelse, både generellt och vad avser möjligheten att visa konst. Likväl är det viktigt att Länsmuseet uppfyller en för länet central roll i bild- och formsammanhang, En diskussion behöver föras med Örebro kommun om museets roll och uppdrag i syfte att stärka det kommunala engagemanget. Det är också viktigt att Örebro läns museums lokaler så snart som möjligt kan tas i bruk igen.

Kulturnämnden får i uppdrag:

- **att föra diskussioner med länets kommuner i syfte att stärka det kommunala engagemanget för Örebro läns Museum**

Örebro länsteater ägs gemensamt av Region Örebro län och Örebro kommun. Örebro länsteater har två scener i Örebro, Örebro teater och Nya China, men uppdraget inkluderar konstnärlig närvaro i hela länet.

Länsmusiken som ägs av Örebro kommun och Region Örebro län producerar, utvecklar och stödjer professionell musik. Verksamheten utgår från Örebro konserthus, men inkluderar också kreativa samarbeten för att gynna länets musikaliska kulturutbud som helhet.

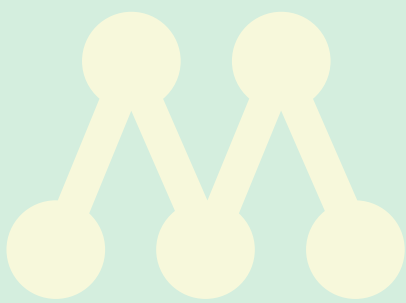
Alla dessa kulturinstitutioner är betydelsefulla för vår region. Därför behövs tydlig redovisning och uppföljning av verksamheterna.

Crowdfunding

Crowdfunding, även kallad gräsrotsfinansiering eller användarfinansiering, innebär att många individer bidrar med små summor till ett särskilt projekt eller verksamhet. Genom att införa crowdfunding som metod inom kultursektorn kan mindre föreningar och kulturaktörer söka ekonomiskt stöd genom bidrag från privatpersoner och samtidigt få tillgång till regionala kulturmedel motsvarande den summa som föreningen eller den enskilda aktören samlar ihop. Syftet är att ge möjlighet för fler att stödja och berika kulturlivet i regionen och samtidigt ett sätt för fria kulturaktörer att få tillgång till regionala kulturmedel.

Kulturnämnden får i uppdrag:

att möjliggöra crowdfunding som metod för finansiering av kulturprojekt.

Kultur – en arena för folkbildning

Regionens bibliotek spelar en viktig roll för folkbildningen. Därför är det viktigt att de når brett. Ett nutida bibliotek är inte längre bara böcker. Därför måste den digitala utvecklingen gå framåt på dessa områden. Den digitala utvecklingen ska beaktas av kulturinstitutionerna och användas för att på bästa sätt locka fler besökare. Att använda digital teknik kan hjälpa till i arbetet att nå hela regionen.

Folkbildningen har en stor betydelse som kulturspridare. Studieförbunden är den i särklass största kulturarrangören med många arrangemang, ofta genomförda tillsammans med föreningslivet. Demokratikriteriet är väldigt viktigt att ta i beaktande vad gäller dessa verksamheter. En viktig poäng med studieförbunden är att de ska verka för gemenskap. Därför är det viktigt att förbunden inte har etniska förtecken utan är öppna för alla. Den verksamhet som bedrivs inom folkbildningen främjar i allra högsta grad folkhälsan. Det egna frivilliga skapandet skapar egenvärde, självkänsla och välmående. Det motverkar dessutom isolering och utanförskap. Region Örebro län tilldelar det civila samhället bidrag för 1–3-åriga projekt inom kultursektorn. Det civila samhället utgör en viktig arena, där ideella föreningar, nätverk, stiftelser med flera kan bidra till kulturutbudet. Regionens projektstöd ska i möjligaste mån komma alla kommuner till del.

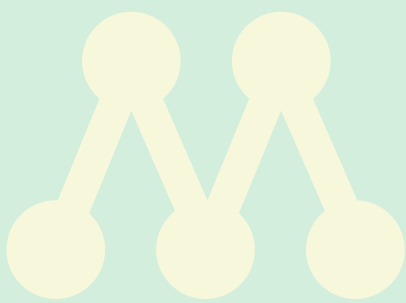
Kultur – för ett blomstrande föreningsliv

Länets olika föreningar är viktiga, allt från politiska ungdomsförbund, idrottsföreningar, ungdomsorganisationer, kulturföreningar och mycket annat. I ett samhälle är dessa frivilliga ideella krafter en nyckel för att människor ska finna mening i tillvaron. Små gemenskaper är en fundamental pusselbit i ett lyckat samhällsbyggande. För många av dessa föreningar är stödet från Regionen viktigt, men föreningarna själva behöver också arbeta aktivt med att öka självfinansieringen. Detta ökar föreningarnas demokrati och oberoende. Det är viktigt att de föreningsbidrag som Region Örebro län delar ut kontinuerligt följs upp och utvärderas.

Länets föreningar kan bidra på många olika sätt. Föreningsgemenskap bör bidra till integration och jämställdhet. Länets föreningar ska inte bidra till segregering. Föreningar som bygger på etnicitet ska därför inte tilldelas bidrag. De föreningar som specifikt arbetar med ungdomar ska ha en policy för ANDT (alkohol, narkotika, doping och tobak).

Kulturnämnden får i uppdrag:

- att utvärdera effekten av de olika stöden och att mottagarna uppfyller regelverkens krav.
- att se över regelverken och säkerställa att de ställer relevanta krav på verksamheten, deltagande och demokrati.

Gemensam nämnd för företagshälsovård samt tolk- och översättarservice

Den gemensamma nämnden för företagshälsovård samt tolk- och översättarservice har det övergripande ansvaret för det arbete som förvaltningen Företagshälsa och tolkförmedling bedriver. Det sker gemensamt för Region Örebro län, Örebro kommun, Kumla kommun, Hallsbergs kommun, Lindesbergs kommun, Laxå kommun, Ljusnarsbergs kommun, Lekebergs kommun och Nora kommun. Förvaltningen består av två verksamheter, dels Regionhälsan som avser företagshälsa och dels Tolk- och översättarservice som avser språktolkning och översättningar. Syftet är att tillhandahålla relevanta tjänster till anslutna kundorganisationer och bidra till att skapa goda förutsättningar för gott arbetsmiljöarbete samt underlätta kommunikation där gemensamt språk saknas.

Tolk- och översättarservice

Vid lättare tolkning bör möjligheten att använda översättningsprogram ses över. Vid tolkuppdrag som inte kräver platstolkning ska alltid distanstolkning erbjudas som första alternativ. För att få tillgång till platstolkning ska alltid särskilda skäl eller lagkrav ligga till grund för att få detta beviljat. Genom utökad användning av distanstolkning minskar resor och restid för tolkarna, vilket innebär att en större del av arbetstiden kan ägnas åt faktisk tolkning. Samtidigt ökar tillgängligheten och det blir lättare att snabbt få tolkhjälp om sådan behövs.

Gemensamma nämnden för företagshälsovård samt tolk- och översättarservice får i uppdrag:

- att utveckla skärmtolkning samt aktiv telefontolkning för att öka tillgängligheten och samtidigt minska resor och restid.
- att följa utvecklingen inom AI-tolkning samt implementering av detta när tekniken tillåter.

Företagshälsovård

Mål: Regionhälsan ska erbjuda tjänster och verksamheter som är konkurrenskraftiga

Genom att satsa mer på förebyggande arbete har företagshälsovården möjlighet att bidra till minskad sjukfrånvaro i medlemskommunerna och skapa attraktivare arbetsplatser genom att erbjuda en bra arbetsmiljö. Företagshälsan medlemmar har över 30 000 anställda vilket gör att man har möjlighet att påverka den allmänna hälsan positivt, såväl den fysiska som den psykiska, hos personalen med liten eller ingen kostnad.

Företagshälsovården kan kommunicera de goda effekterna med fysiska aktiviteter och bra kost till över 30 000 ambassadörer vilket även kan ha positiv effekt på hälsan hos övriga kommuninnevånare i medlemskommunerna.

Gemensamma nämnden för företagshälsovård samt tolk- och översättarservice får i uppdrag:

- att aktivt arbeta för att minska sjukfrånvaron.
- att ta fram adekvata mätetal för konkurrenskraften hos nämndens verksamheter.

Patientnämnden

Mål: Nämndens rapporter är kända och används i verksamhets- och kvalitetsutvecklingen i hälso- och sjukvården och tandvården.

Till patientnämnden kan länets invånare vända sig för att lämna synpunkter och klagomål gällande:

- Hälso- och sjukvård i Region Örebro län
- Hälso- och sjukvård i Örebro läns kommuner
- Hälso- och sjukvård som utförs av privata vårdgivare enligt avtal med Region Örebro län eller någon av länets kommuner
- Folk tandvården eller annan tandvård som helt eller delvis finansieras av Region Örebro län
- Den kommunala elevhälsans medicinska insatser

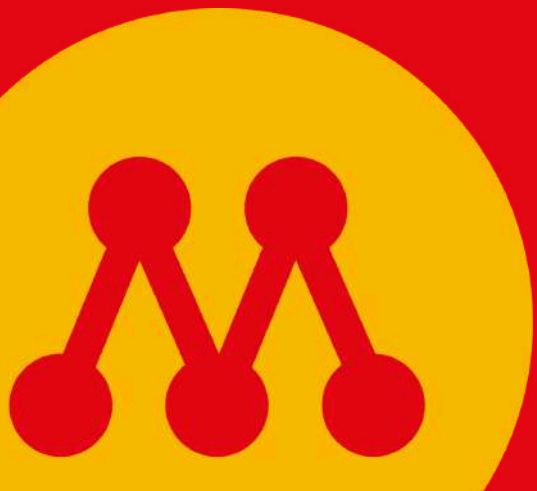
Patientnämndens uppgift är att hjälpa både patienter och närstående att föra fram synpunkter och klagomål till vårdgivaren och att se till att vårdgivaren besvarar dessa. Patientnämnden kan också hjälpa medborgare att få information som behövs för att ta till vara medborgarens intressen i vården.

Det åligger patientnämnden att särskilt beakta barnens bästa om patienten är barn. Verksamheten har utvecklat arbetssätt för hur synpunkter och klagomål på vården ska tas omhand och hur barnets bästa ska beaktas.

Patientnämnden gör ingen bedömning av klagomålet och tar inte ställning till om vårdgivaren har begått fel. Patientnämnden utser också stödpersoner till patienter som vårdas enligt tvångsvårdslagstiftning. Patientnämndens kansli tar fram rapporter om patientens synpunkter och klagomål på vården. Nämndens rapporter utgör ett viktigt underlag i arbetet med att stödja, kvalitetsutveckla och förbättra hälso- och sjukvården.

Ekonomi

Ekonomi

Internationell och svensk ekonomi

I år dämpas inflationen i flertalet av världens ekonomier och stabiliseras nära inflationsmålen, vilket får flera centralbanker att sänka styrräntorna. Det gör att den globala efterfrågan gynnas, men stimulansen blir liten jämfört med föregående års åtstramning. De högre prisnivåerna ligger kvar och det tar tid innan räntesänkningarna ger full effekt, den globala tillväxten tar därför fart först år 2025. BNP-tillväxten i Sverige dämpades mer än i stora delar av omvärlden 2022–2023, mycket beroende på högre räntekänslighet. Den lägre inflationstakten i år gjorde att Riksbanken redan vid sitt maj-möte sänkte styrräntan och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) räknar med ytterligare tre sänkningar under året. Svensk ekonomi har legat före andra länder i nedgångsfasen och SKR räknar därför med en tidigare uppgång, men det kommer ändå att dröja till 2025 innan de lägre räntorna slår igenom och tillväxten tar fart ordentligt. Då räknar SKR med att BNP ökar med 2,8 procent jämfört med 2024 års tillväxt på 0,6 procent. 2024 blir löneökningstakten högre än inflationen, något som får hushållens reallöner att öka. Tillsammans med uppdämda konsumtionsbehov, bidrar reallöneutvecklingen till en högre hushållskonsumtion. Dessutom blir hushållens ränteutgifter lägre och det lägre ränteläget bidrar dessutom till att kreditgivningen blir mindre stram. Många arbetsgivare har behållit den fasta personalen så länge som möjligt, till skillnad från tidigare konjunkturedgångar. I år väntas företagen inte kunna fortsätta med hamstringen av arbetskraft vilket gör att fler företag minskar sin personalstyrka och sysselsättningen faller. Arbetslösheten stiger därmed till 8,5 procent som årsgenomsnitt. När efterfrågan och BNP ökar under 2025 kommer medelarbetstiden att öka. Därefter ökar även sysselsättningen. År 2026 väntas en hög sysselsättningstillväxt och arbetskraftsdeltagandet 2027 väntas nå samma nivå som 2023. (Källa: SKR Ekonomirapporten, maj 2024)

Regionsektorns resultat år 2023

2023 års resultat för kommunsektorn – kommuner och regioner sammanräknat – uppgick till 14 miljarder kronor år 2023, vilket innebar en minskning med 29 miljarder eller 67 procent jämfört med år 2022. Det försämrade resultatet beror främst på ökade verksamhetskostnader. 2023 års resultat för kommunerna minskade med 8 miljarder kronor medan regionerna hade en minskning på 21 miljarder kronor jämfört med år 2022. Detta visar vilken stor påverkan inflationseffekten på pensionskostnaderna har för regionerna jämfört med kommunerna. År 2023 blev ett tufft år för landets regioner. Verksamhetens intäkter minskade med 3 procent medan verksamhetens kostnader ökade med 10 procent. Endast tre av landets regioner hade ett positivt resultat och en region visade nollresultat. Övriga regioner redovisade negativa resultat. (Källa: SCB)

Prognos år 2024 och år 2025 för regionsektorn

År 2023 var ett mycket tufft år ekonomiskt för regionsektorn och förutsättningarna för år 2024 är ytterligare ökade kostnader för pensioner till följd av det höga inflationsläget. Det totala underskottet för sektorn har värderats till 24 miljarder kronor. För att dämpa effekterna av det temporärt höga kostnadsläget för pensioner har regeringen beslutat om att tillskjuta bidrag till hälso- och sjukvården. I höstbudgeten för 2024 beslutades om ett sektorsbidrag om 3 miljarder kronor och till vårändringsbudgeten har regeringen avsatt ytterligare 6 miljarder kronor. Fördelningen ska ske utifrån det

kommunala utjämningsystemet vilket innebär totalt cirka 272 miljoner kronor för Region Örebro län. Statsbidragen är ettåriga och inga förlängningar har aviserats ännu. Det är troligt att Regeringen förlänger en del av statsbidragen när budgeten presenteras i höst. Sammantaget kommer presenterade förutsättningar medföra betydligt bättre ekonomiska förutsättningar från år 2025 och framåt.

Budget för 2025 samt plan för 2026 och 2027

Allmänna förutsättningar

Resultatbudgeten baseras på ekonomiskt utfall till och med år 2023 samt SKR:s prognos för skatteunderlag och löne- och prisindex från april 2024. Resultatbudgeten omfattar de ekonomiska effekterna av tidigare beslutade särskilda satsningar. En planeringsreserv finns för respektive år för att kunna möta tillfälliga resultatsvängningar. I de regiongemensamma posterna finns kostnader för pensioner, vilka har beräknats utifrån Skandias prognos per 31 december 2023.

Finansnettot är budgeterat utifrån att investeringar görs med viss upplåning och en avkastning på placerade medel på 5 procent. Hela avkastningen budgeteras att realiseras. För åren 2025 och framåt budgeteras realiserade finansiella intäkter motsvara den finansiella kostnaden för pensionsskulden respektive år. Mellanskillnaden dessa år mellan den beräknade avkastningen om 5 procent och det som räknats in i resultaträkningen redovisas som orealiserade värdeökningar i resultatbudgeten. Dessa får inte räknas in i balanskravet.

Grundförutsättningen för ekonomistyrningen i Region Örebro län är att nämnderna har en ekonomi i balans för samtliga år. En tidig prognos för Region Örebro läns balanskravsresultat år 2024 visar ett underskott på 600 miljoner kronor, vilket är 590 miljoner kronor sämre än budget. Underskott uppstår trots att redan beslutade åtgärder vidtas och ger ekonomisk effekt samt att regeringen beslutar om utökat statsbidrag. Arbete med handlingsplaner pågår. Åtgärderna får ekonomisk effekt både år 2024 och år 2025. Effekten år 2025 har reducerats från prognosticerat underskott år 2024 och kvarvarande underskott uppgår till 450 miljoner kronor, vilket har lagts in i resultatbudgeten.

Riktade statsbidrag redovisas sedan år 2019 direkt hos berörd nämnd och ingår därför inte i den övergripande budgeten. Ingen uppräknings för läkemedelskostnader har gjorts då uppräknings inte heller har gjorts för statsbidraget för läkemedelsförmånen.

Skattesats

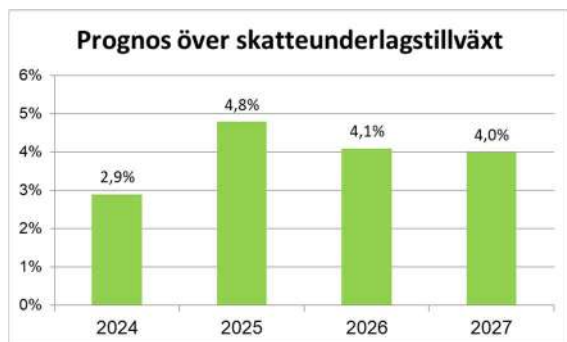
Skattesatsen är 12,30 kronor för år 2025.

Skatteintäkter, generella bidrag och riktade statsbidrag

SKR har lämnat planeringsförutsättningar för regionerna för åren 2024–2027 den 27 april 2024. Dessa innebär en prognos för skatteintäkter för år 2025 på 9 724 miljoner kronor. Därefter har SKR gjort en preliminär beräkning av 2025 års kostnadsutjämnings med hjälp av uppdaterat underlag från Statistiska centralbyrån. Sammantaget ger dessa underlag en prognos för generella statsbidrag och utjämningsavgift på 3 507 miljoner kronor år 2025. I beloppet ingår statsbidraget för läkemedelsförmånen med samma värde som år 2024. Justering av statsbidraget för läkemedelsförmånen för kommande år blir

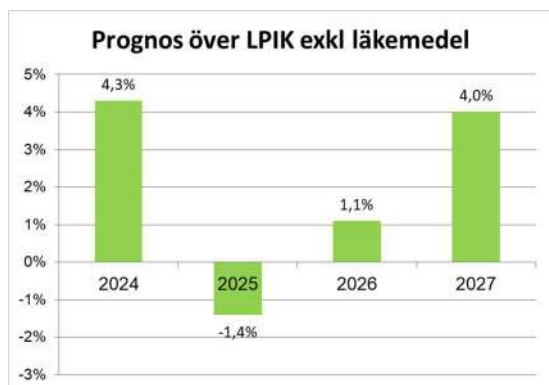
känt i början av år 2025. Efter beslutet tar regionstyrelsen beslut om tilläggsbudgetering till berörda nämnder.

Riktade statsbidrag som är kopplade till befintliga överenskommelser mellan staten och SKR ingår inte i budgeterad ram. De riktade statsbidragen tillfaller berörd nämnd utifrån hur kriterierna för respektive riktat statsbidrag uppfylls. I det fall nya eller utökade generella eller riktade statsbidrag beslutas efter att regionfullmäktiges budget har fastställts ska regionstyrelsen fatta beslut om vilka nämnder som får ta del av statsbidraget.

Bedömd prisutveckling i sektorn

I löne- och prisindex (LPIK) ger SKR sin bedömning av regionsektorns prisutveckling. LPIK baseras på SKR:s ekonomiska antaganden och ändras i takt med nya bedömningar av samhällsekonomin. I indexet ingår inga volymförändringar. Aktuell prognos över LPIK inklusive läkemedelspriser framgår av grafen nedan.

För år 2025 blir indexet negativt. Orsaken är att komponenten sociala avgifter i indexet har en kraftig minskning. Utöver detta bedöms timlöner och övrig förbrukning öka medan läkemedelspriserna minskar. Se följande tabell för detaljer:

LPIK	2024	2025	2026	2027
LPIK inkl läkemedel	4,0	-1,3	0,8	3,3
- timlön	3,8	3,5	3,3	3,3
- socialavgifter	7,0	-13,9	-5,4	7,6
- läkemedel	2,0	-0,7	-0,7	-0,7
- förbrukning	2,6	2,4	2,5	2,5
LPIK exkl läkemedel	4,3	-1,4	1,1	4,0

Ramar till verksamheterna

Det sammanvägda LPIK bygger på en fördelning av kostnaderna för en region som helhet. Det innebär att lönekostnader och därmed följande sociala avgifter får stor vikt. Fördelningen av kostnadsmassan skiljer mycket mellan Region Örebro läns nämnder och även för Region Örebro län som helhet mot SKR:s vikter i LPIK. En beräkning har därför gjorts av respektive nämnds kostnadsmix/andelar multiplicerat med LPIK:s olika delfaktorer. Resultatet av den beräkningen är att ramjusteringen bättre anpassas till förväntad kostnadsförändring baserat på respektive nämnds kostnadsmix, det vill säga verksamheter som inte har mycket lönekostnader kan räkna med lägre kostnader, samtidigt som ramen också minskar, medan verksamheter med låg andel lönekostnader kan räkna med kostnadsökningar och därmed en ökad ram.

Sammantaget innebär ovanstående beräkning att budgetramarna i resultatbudgeten räknas ned med 32 miljoner kronor för år 2025. För år 2026 och framåt har det sammanvägda indexet LPIK exklusive läkemedel använts som preliminär ramjustering.

Ekonomiska åtgärder

För verksamhetsåret 2024 beslutade regionfullmäktige om ett flertal åtgärder för att uppnå en ekonomi i balans. De kostnadsreduceringar som nämnderna fått i uppdrag att genomföra har påbörjats under året och uppföljning sker i april, oktober och december.

Kostnadsreduceringar

Kostnadsreduceringarna för år 2025 uppgår till totalt 161 miljoner kronor inkl LPIK. Reduceringarna ska fokusera på den stora administrativa överbyggnad som arbetats upp under många år. Både inom hälso- och sjukvården men också inom övrig verksamhet i organisationen. Den administrativa besparingen uppgår till 87 mnkr. Besparingen ska leda till en minskning av administrativa uppdrag inom organisationen samt en minskning av antalet administrativa tjänster. Kostnadsreduceringar ska även ske inom den politiska organisationen genom en avskaffning av kulturnämnden. Vidare görs också en besparing på de regiondrivna folkhögskolorna genom att Regionen aktivt letar efter andra aktörer som kan ta över Regionens huvudmannaskap. Den besparingen uppgår till 40 miljoner kronor.

- Generell administrativ besparing	80 mnkr
- Regionkansliet	7 mnkr
- Kulturnämnd	2,9 mnkr
- Folkhögskolor	40 mnkr

Särskilda prioriteringar

För år 2025 och framåt kommer Moderaternas prioriteringar fortsatt att vara på Regionens kärnuppdrag – en tillgänglig hälso- och sjukvård. Hälso och sjukvårdsnämnden kommer därför tilldelas en förstärkning av ramen på 250 miljoner kronor vilket ska användas till ett antal satsningar och för att minska effektiviseringsbehovet. Primärvården tilldelas också en ramförstärkning på 50 miljoner kronor som ska gå till att stärka vårdcentralernas arbete.

Hälso och sjukvårdsnämnden 250 mnkr

- *Generell förstärkning av ramen* 100 mnkr
- *Lönesatsning på erfaren vårdpersonal – skapa ett bonussystem* 50 mnkr
- *Satsningar inom kvinnosjukvården* 30 mnkr
- *Psykiatri för barn & unga (BUP)* 30 mnkr
- *Ambulanssjukvården* 15 mnkr
- *Stärka akutmottagningen på USÖ* 15 mnkr
- *Öka antalet vårdplatser på IVA* 10 mnkr

Primärvården 50 mnkr

- *Rekrytera fler fasta läkare till vårdcentralerna*

Regionkansliet tilldelas 14 miljoner kronor som ska gå till frukostförmån för Regionens anställda. I samband med den satsningen föreslår vi en något ökad självfinansieringsgrad än tidigare.

Regionkansliet 14 mnkr

- *Frukostförmån till regionens anställda*

Extra intäkter

Vi föreslår en rad åtgärder som skulle stärka kollektivtrafiknämndens driftram. Dels ett förslag om att utöka möjligheten till reklam inom kollektivtrafiken vilket skulle ge ökade reklamintäkter. Vi har också lämnat in ett förslag om att pausa HVO-användning vilket skulle leda till en minskad kostnad. Vidare har vi även föreslagit att den föreslagna höjningen av taxan inom kollektivtrafiken på 4% ska träda i kraft redan i september år 2024 vilket skulle ge extra intäkter. Detta för att öka självfinansieringsgraden inom kollektivtrafiken.

Kollektivtrafiken 15 mnkr

- *Höjning av kollektivtrafikstaxa 4% - ikraftträdande i september år 2024* 2,3 mnkr
- *Reklamintäkter* 8 mnkr
- *Pausa HVO* 4,7 mnkr

Planeringsreserv

God hushållning innebär att ha en reserv för oförutsedda resultatsvängningar. Det kan handla om såväl uteblivna intäkter som tillkommande kostnader, till exempel kan den osäkra ekonomiska utvecklingen i omvärlden medföra en risk att den bedömda skatteunderlagstillväxten inte blir lika stark som budgeterats. Mot bakgrund av detta har för samtliga år i planen en ekonomisk reserv på 30 miljoner kronor lagts in i beräkningen.

Avgiftsjusteringar år 2025

De senaste årens inflationsutveckling har urholkat avgifternas finansieringsgrad av verksamheten. Trots generella avgiftsjusteringar år 2024 på 10 procent har kostnaderna de senaste åren ökat mer än avgifterna. För år 2025 förväntas prisökningar utvecklas olika beroende av verksamhet, där framför allt utveckling av pensionskostnaderna avgörs av kostnadsprisindex (KPI) i juni 2024. För personalintensiva verksamheter baseras därför avgiftsjusteringen på KPI i juni, medan

kollektivtrafikavgifterna och interna ersättningar till servicenämndens verksamheter, för att matcha de senaste årens kostnadsökningar, i genomsnitt behöver öka med 4,0 procent respektive 0,5 procent. För de olika nämnderna gäller följande:

Hälso- och sjukvårdsnämnd	KPI i juni 2024
Folktandvårdsnämnd	KPI i juni 2024
Kollektivtrafiknämnd	4,0 procent
Kulturnämnd	KPI i juni 2024
Regional tillväxtnämnd	KPI i juni 2024
Servicenämnd	0,5 procent
Gemensam nämnd för företagshälsovård samt tolk- och översättarservice	KPI i juni 2024

Årets resultat

Utifrån ovanstående förutsättningar uppgår årets resultat till 494 miljoner kronor och balanskravsresultat till 486 miljoner kronor år 2025. Moderaternas verksamhetsplan med budget uppfyller därmed balanskravet.

Årets resultat för planperioden uppgår till 937 miljoner kronor år 2026 och 851 miljoner kronor år 2027. Med dessa resultat kommer soliditeten att förbättras under planperioden och det finns fortsatt möjlighet att uppfylla den långsiktiga målsättningen att uppnå en positiv soliditet år 2027.

Förutsatt ett underskott på 600 miljoner kronor för år 2024 kommer Region Örebro län behöva återställa cirka 1 500 miljoner kronor för åren 2023–2024. Överskotten i budgeten för kommande år visar att ett återställande av resultatet bör kunna ha skett vid utgången av år 2027.

Investeringar i anläggningstillgångar

Investeringsramarna för år 2025 uppgår sammantaget till 763 miljoner kronor.

Nämnd (mnkr)	Immateriella	Fastigheter	MT	IT	Övr invest	Totalt
Regionstyrelsen (oförutsett)					10,0	10,0
Hälso och sjukvårdsnämnden	1,1		106,0		26,9	134,0
Folktandvårdsnämnden			7,2		3,5	10,7
Servicenämnden		499,1		98,9	6,9	604,9
Kollektivtrafiknämnden	1,0				2,4	3,4
Regional tillväxtnämnd					0,4	0,4
Gem nämnden/företagshälsa tolkförmedl						0,0
SUMMA	2,1	499,1	113,2	98,9	50,1	763,3

Finansiering av investeringar

Utgångspunkten i Region Örebro läns strategi för finansiering av investeringar är att de över tid ska ske med egna medel. Lånefinansiering ska därför endast förekomma vid höga investeringsnivåer eller för finansiering av fastigheter med externa hyresgäster.

I de fall en fastighet med externa hyresgäster finansieras med externa lån ska finansieringskostnaden via hyran betalas av den externa hyresgästen. Huvudregeln för investeringar för eget bruk är att de över tid ska finansieras med avskrivningar och årets resultat, det vill säga egenfinansieras.

Om ytterligare likviditetsbehov ändå uppstår ska regionen i första hand använda tillgängliga medel. I andra hand ska finansiering ske genom långfristig upplåning eller att kortfristigt använda checkräkningskrediten. Val av upplåningsalternativ beror på hur lång period som likviditetsbehovet bedöms finnas samt ränteläge.

För att säkerställa att Region Örebro län under år 2025 har en tillfredsställande likviditetsberedskap beslutas följande:

1. Låneramen utökas med 71 miljoner kronor för finansiering av investeringar i fastigheter med externa hyresgäster. Aktuellt projekt avser upprustning av Länsmuseet.
2. Mot bakgrund av budgeterad investeringsnivå i lokaler avsedda för regionens verksamheter samt avskrivnings- och resultatnivån finns inget behov av att utöka låneramen.
3. Region Örebro läns checkräkningskredit uppgår till 1 miljard kronor.

Sammantaget innebär det att Region Örebro läns upplåningsram från och med år 2025, inklusive lån för externt uthyrda investeringar, utökas med 71 miljoner kronor till 3 664 miljoner kronor.

Region Örebro läns skuldportfölj förvaltas så att regionen kan amortera låneskulden i takt med avskrivningarna på de belånade fastigheterna, över tid cirka 70 miljoner kronor per år.

Utlåning och borgensåtagande för andra juridiska personer

Region Örebro län har lämnat långfristigt lån till dotterbolaget Region Örebro läns förvaltnings AB på 182 miljoner kronor. Därutöver lämnas ett lån till Svenskt Ambulansflyg på 19 miljoner kronor och till Arkiv-Centrum på 0,4 miljoner kronor.

Borgensåtagandena för andra juridiska personer, det vill säga utnyttjade borgensbelopp, uppgår till 2 325 miljoner kronor vid årsskiftet 2023, varav den största är Länsgården Fastigheter AB om 1 450 miljoner kronor. Totalt har Region Örebro län en beviljad borgen för lån till Länsgården Fastigheter AB på 2 719 miljoner kronor. För Svealandstrafiken AB:s investeringar i fordon lämnar Region Örebro län en borgen om 600 miljoner kronor, vilken vid årsskiftet nyttjades om 333 miljoner kronor. Övriga större borgensåtaganden avser solidarisk borgen för AB Transitio om 427 miljoner kronor avseende finansiering av spårfordon samt borgen för Örebro Läns Flygplats AB som nyttjas till 88 miljoner kronor.

Kreditlimiter för hel- eller delägda bolag år 2025:

	(mnkr)
Länstrafiken Örebro AB	0
Scantec AB	5
Länsgården Fastigheter AB	10
Region Örebro läns förvaltnings AB	5

Förutsättning är att bolagen ingår i regionens koncernkontosystem

Region Örebro län debiterar en borgensavgift i de fall borgen för lån lämnas till hel- eller delägt bolag som bedriver verksamhet på en konkurrensutsatt marknad. Borgensavgifter gäller från år 2025 enligt följande:

Länsgården Fastigheter AB	0,40%
Örebro läns flygplats AB*	0,35%
Svelandstrafiken AB**	0,40%
Scantec AB	0,40%

*) samordnad med Örebro kommun

***) samordnad med Region Västmanland

Pensionsmedelsportfölj

Region Örebro län har årligen sedan år 2008, med undantag för återlån under åren 2017–2020, gjort avsättningar till pensionsmedelsportföljen motsvarande förändringen av pensionsskulden i balansräkningen respektive år. De senaste åren har de årliga placeringarna överstigit 500 miljoner kronor. Från år 2025 minskar behoven av avsättningar, då skuldförändringen mellan åren minskar. Årliga avsättningar om 200 miljoner kronor sker till dess att pensionsportföljen uppnår ett värde som motsvarar 120 procent av pensionsavsättningen. Därefter kan eventuell årlig värdeökning i portföljen finansiera amorteringar eller investeringar.

Realiseringar budgeteras så att realiseringar av värdeökningar är lika stora som den finansiella kostnaden för pensionsskulden. Extra realiseringar under förutsättning att:

- Den ackumulerade finansiella kostnaderna för pensionsskulden sedan 2008 överstiger den realiserade intäktssumman.
- Övervärdet i portföljen, det vill säga skillnaden mellan investerat kapital och marknadsvärde, måste överstiga 10 procent av portföljens värde.

Realisering av finansiella tillgångar kan därför endast ske om de orealiserade ackumulerade värdeökningen tillåter det (överstiger 10 procent av portföljens värde) samtidigt som de finansiella kostnaderna för pensionsskulden sedan 2008 överstiger ackumulerat realiserad intäkt.

Om dessa förutsättningar är uppfyllda ska en möjlig ytterligare realisering av övervärde framgå av aktuellt års delårsrapport, varefter försäljning genomförs i slutet av aktuellt år.

Känslighetsanalys

En känslighetsanalys är ett sätt att visa hur olika förändringar i Region Örebro läns omvärld påverkar organisationen finansiellt och kan utgöra ett underlag till bedömningar och beslut. I nedanstående tabell redovisas hur ett antal händelser påverkar Region Örebro läns ekonomi:

Känslighetsanalys	Kostnader/intäkter (mnkr)
Löneförändring 1 procent	± 84
Förändring av övriga driftskostnader 1 procent	± 65
Förändring av skatteunderlaget med 1 procent	± 86
10 öre förändrad utdebitering	± 79

1.1.1 Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och resultatreserv

I och med beslutet om verksamhetsplan med budget beslutar regionfullmäktige om följande riktlinjer för god ekonomisk hushållning.

Målet för Region Örebro läns ekonomiska politik är att skapa en långsiktig, stark ekonomi samt uppnå en verksamhetsmässig och finansiell, god hushållning.

Grundtanken med god ekonomisk hushållning i Region Örebro län är att varje generation av länets invånare ska bära kostnaderna för den service som de själva beslutar om och drar nytta av samt att gjorda investeringar ska kunna ersättas. Det medför att god ekonomisk hushållning idag är en förutsättning för att också i framtiden bedriva och utveckla en bra verksamhet för länets invånare.

En långsiktig stark ekonomi omfattar att ha reserver som klarar anpassningar från högkonjunktur till lågkonjunktur utan drastiska åtgärder. Det krävs därför mer än nollresultat för att finansiera verksamheterna över tid. Över mandatperioden ska utvecklingen av Region Örebro läns resultat, tillgångar och skulder resultera i att soliditeten (inklusive samtliga pensionsförpliktelser) som uppgick till -11 procent i bokslutet 2023 blir positiv senast 2027.

Region Örebro läns intäkter i form av skatter och statsbidrag utgör den ekonomiska ramen för omfattningen på den verksamhet som regionen kan erbjuda till länets invånare. Därför är det av största vikt att respektive verksamhets omfattning anpassas efter de ekonomiska ramarna och redovisar ett resultat varje år som är noll eller större. Den ekonomiska styrningen av verksamhetens omfattning innebär även att varje verksamhet ska ta hänsyn till, och inom befintlig ram, finansiera förändrade avskrivningskostnader till följd av beslutade investeringar.

Region Örebro län ska använda tillgängliga resurser på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Det innebär att verksamhet bedrivs på rätt sätt, med rätt insatta resurser och vid rätt tidpunkt. Detta gäller oavsett om verksamheten bedrivs i regionens regi eller av privata entreprenörer.

För att uppfylla kravet på god ekonomisk hushållning ska huvuddelen av finansiella och verksamhetsmässiga mål vara uppfyllda. Vid bedömningen om kraven på god ekonomisk hushållning har uppfyllts ska årets resursutnyttjande ställas mot verksamheternas övergripande måluppfyllelse.

Riktlinjer för resultatreserv

Möjligheten att avsätta medel till en resultatutjämningsreserv (RUR) har upphört. Sista gången en avsättning var möjlig var i årsredovisningen för år 2023. De som har en RUR kan nyttja den till utgången av år 2033. Region Örebro län beslutade om riktlinjer för RUR i verksamhetsplanen med budget för år 2024.

Riksdagen har i stället beslutat att kommuner och regioner under vissa förutsättningar kan avsätta medel i en resultatreserv (RER). Resultatreserven ska ge en möjlighet för kommuner och regioner att utjämna intäkter över en konjunkturcykel, att bygga upp en reserv under goda tider för att senare kunna utnyttja reserven i sämre tider.

Följande riktlinjer för resultatreserv gäller för Region Örebro län:

Reservering till RER:

- Reservering till RER får göras med ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsutredning som överstiger 1 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning om det egna kapitalet är positivt.
- Om det egna kapitalet är negativt, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser, ska gränsen för när reservering får ske i stället uppgå till 2 procent.
- RER får uppgå till högst 5 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.
- Det är regionfullmäktige som i samband med att årsredovisningen behandlas beslutar om reservering till RER.

Regionfullmäktige kan besluta om att disponera medel ur RER om regionfullmäktige bedömer att reserven helt eller delvis behövs för att ett visst år bidra till att klara balans i ekonomin. Det kan exempelvis vara aktuellt i en konjunkturedgång, när det reala skattunderlaget är lågt eller vid andra omständigheter som påverkar de ekonomiska förutsättningarna negativt. Om medel från RER planeras att användas ska det aviseras inom ramen för den normala planerings-/uppföljningsprocessen. Slutligt beslut fattas av regionfullmäktige i samband med årsredovisningen.

Budgetkalkyl

RESULTAT mnkr	Utfall 2023	Budget 2024	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Budgetramar till nämnderna		-11 071		-11 960	-11 903	-12 034
Löne- och prisjustering		-389		32	-131	-481
Kostnadsreduceringar		152		92	92	92
Särskilda prioriteringar		-608		-314	-314	-314
Ramar justerade		-11 917	-12 677	-12 150	-12 256	-12 737
Regionstyrelsens planeringsreserv, årets		-50	-50	-30	-30	-30
Regionstyrelsens planeringsreserv, föreg år		0	0	0	-30	-60
Regionstyrelsens verksamhetskostnad		-241	-293	-177	-175	-170
Kvarvarande underskott				-320	-320	-320
Avgiftshöjning/intäktsökning				15	15	15
Verksamhetens nettokostnader	-12 382	-12 208	-13 020	-12 662	-12 795	-13 302
Skatteintäkter	8 627	9 333	9 291	9 724	10 106	10 480
Generella statsbidrag och utjämning	3 154	3 327	3 655	3 507	3 539	3 577
Verksamhetens resultat	-601	451	-74	570	850	755
Finansiella intäkter	467	310	468	349	387	420
Finansiella kostnader	-705	-752	-867	-425	-300	-325
Finansnetto	-238	-442	-398	-76	87	95
Årets resultat	-839	10	-473	494	937	851
Balanskravsjusteringar	-70	0	-127	-8	-172	-174
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	-909	10	-600	486	765	677

Driftbudget per nämnd

	Aktuell ram 2024	Justering ar inför 2025	Löne- o pris uppräknig	Kostnads- reducering	Särskilda prioriteringa r	Ramar till nämnderna 2025
DRIFTREDOVISNING, mnkr						
Budgetramar till nämnderna						
Regionfullmäktige	-18,7		0,1			-18,7
Regionstyrelsen						
varav						
- Regionstyrelsen, regionkansliet o uppdrag	-356,8		-1,5	7,0	-14,0	-365,3
- Hälsovalsenheten	-2 155,9		-17,2		-50,0	-2 223,1
- Tandvårdsenheten	-270,3		-1,6			-271,9
						0,0
Hälso- och sjukvårdsnämnd	-8 168,7	28,0	70,4		-250,0	-8 320,3
Folktandvårdsnämnd	0,0		0,0			0,0
Servicenämnd	1,8		0,0			1,8
Kollektivtrafiknämnd	-805,5		-17,3			-822,8
Regional tillväxtnämnd/Kulturnämnd	-146,2	40,0 *	0,8			-209,6
Kulturnämnd	-108,4	0,9 **	-2,1	5,4		0,0
Gem nämnd för företagsh.o tolk	0,0		0,0			0,0
Besparingar administrationen				80,0		80,0
Summa budgetramar till nämnderna	-12 028,7	68,9	31,5	92,4	-314,0	-12 149,9
- Regionstyrelsens verksamhetskostnad	-127,0					-176,7
- Regionstyrelsens planeringsreserv	-51,8					-30,0
- Kvarvarande underskott						-320,0
- Avgiftshöjning						15,0
Verksamhetens nettokostnader	-12 207,4					-12 661,5
Regionstyrelsens finansförvaltning	12 217,4					13 155,2
Årets resultat	10,0					493,7

Balansbudget

BALANSRÄKNING (mnkr)	Utfall 2023	Budget 2024	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
TILLGÅNGAR						
Anläggningstillgångar						
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>	35	59	34	34	34	34
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>						
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	7 256	6 328	7 299	7 539	7 539	7 539
Maskiner och inventarier	1 252	1 623	1 420	1 402	1 402	1 402
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>	191	191	191	191	191	191
Summa anläggningstillgångar	8 733	8 201	8 944	9 166	9 166	9 166
Omsättningstillgångar						
Förråd	125	105	125	125	125	125
Fordringar	1 630	1 200	1 630	1 630	1 630	1 630
Kortfristiga placeringar pensionsmedelsportfölj	5 733	7 024	6 691	7 240	7 827	8 447
Kassa/bank o kortfr placeringar likv portfölj	58	382	-21	210	714	1 126
Summa omsättningstillgångar	7 545	8 710	8 424	9 204	10 295	11 327
SUMMA TILLGÅNGAR	16 278	16 911	17 368	18 370	19 461	20 493
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER						
Eget kapital						
Ingående eget kapital	3 871	3 881	3 032	2 560	3 054	3 990
Årets resultat	-839	10	-473	494	937	851
Summa eget kapital	3 032	3 891	2 560	3 054	3 990	4 841
Avsättningar						
Avsättning för pensioner inkl löneskatt	6 708	7 815	8 081	8 530	8 695	8 888
Summa avsättningar	6 708	7 815	8 081	8 530	8 695	8 888
Skulder						
Långfristiga skulder	2 755	1 631	2 883	2 882	2 810	2 739
Långfristiga skulder avs finansiell leasing	1 009		1 009	1 069	1 129	1 189
Kortfristiga skulder	2 774	3 575	2 835	2 836	2 836	2 836
Summa skulder	6 538	5 205	6 727	6 786	6 775	6 763
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	16 278	16 911	17 368	18 370	19 461	20 493

Kassaflödesbudget

KASSAFLÖDE	Utfall 2023	Budget 2024	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN						
Årets resultat	-839	10	-473	494	937	851
Justering för av- och nedskrivningar	549	503	602	602	602	602
Justering för gjorda avsättningar	1 004	1 213	1 374	448	166	193
Justering för övr ej likv.påverkande poster						
<i>Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital</i>	714	1 726	1 503	1 544	1 705	1 646
Ökning/minskning kortfristiga fordringar	5	0	0	0	0	0
Ökning/minskning förråd och lager	-9	0	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga skulder	-4	0	0	0	0	0
Justering ej likvidpåverkande poster						
Kassaflöde från den löpande verksamheten	705	1 726	1 503	1 544	1 705	1 646
INVESTERINGSVERKSAMHETEN						
Investeringar i immateriella anläggningstillgångar	-10	-3	-19	-2	-3	-3
Investeringar i materiella anläggningstillgångar	-650	-719	-733	-691	-539	-539
Investeringar i materiella anläggningstillgångar, ext hyresgäst		-10	0	-71	0	0
Försäljn/utrangering materiella anläggningstillgångar	28	0	0	0	0	0
Investeringar i finansiella tillgångar (årets placeringar)		-512	-512	-200	-200	-200
Realis avkastning på pensionsmedelsportf, återinvesteras		-310	-319	-341	-215	-246
Justering ej likvidpåverkande poster		0	-127	-8	-172	-174
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-633	-1 554	-1 710	-1 312	-1 129	-1 162
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN						
Amortering långfristiga skulder	-165	-72	-72	-72	-72	-72
Nyupptagna långfristiga skulder	950	209	200	0	0	0
Nyupptagna långfristiga skulder, externa hyresgäster		10	0	71	0	0
Förändring långfristiga fordringar	1	0	0	0	0	0
Omplacering kortfristiga lån till långfristiga lån	84					
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	870	148	128	-1	-72	-72
ÅRETS KASSAFLÖDE (exkl förändr pensionsmedel)	943	320	-79	231	504	412

1.2 Investeringsbudget

1.2.1 Övergripande förutsättningar

Respektive nämnd som gör en investering ska rymma ökade driftkostnader till följd av investeringar inom den befintliga ramen. Investeringsbudgeten anger ramar för respektive investeringsgrupp och nämnd som kommer att bära kostnaden för investeringen. Fastighetsinvesteringar över 10 miljoner kronor och som innebär en ny eller utökad verksamhet ingår i regionfullmäktiges beslut. Även medicintekniska investeringar som innebär en ny verksamhet beslutas av regionfullmäktige. Utifrån regionfullmäktiges angivna ramar ska respektive nämnds verksamhetsplan med budget specificera investeringsramen.

Servicenämnden har övergripande ansvar för att genomföra av regionfullmäktige beslutade fastighetsinvesteringar om inget annat har beslutats. Servicenämnden ansvarar för beslutsprocess för fastighetsinvesteringar samt har rätt att överföra investeringsmedel mellan beslutade investeringsobjekt om utrymme finns i andra objekt. Om en sådan justering av investeringsbudgeten leder till ökade driftkostnader ska justeringen först godkännas av berörd nämnd.

1.2.2 Överföring av investeringsmedel mellan åren

Efter avslutat verksamhetsår sammanställs de investeringar som har beslutats men ännu inte verkställts. För fastigheter och medicinteknisk utrustning ska de investeringar som beslutats för mer än tre år sedan, men ännu inte verkställts tas bort och för övriga investeringar ska beslut som inte verkställts inom ett år i normalfallet tas bort. Återstående investeringar som ska föras över till nästa år tas upp till beslut av regionfullmäktige i samband med behandling av årsredovisningen.

Investeringsramen för år 2024 är 732 miljoner kronor. Tillsammans med föreslagna överföringar av beslut från tidigare år blir investeringsbudgeten totalt 1646 miljoner kronor. Prognosen för genomförda investeringar år 2024 är per april 894 miljoner kronor. Mellanskillnaden 752 miljoner kronor kan därför bli föremål för bedömning om det är investeringsbeslut som ska strykas eller föras över till 2025 års budget.

1.2.3 Investeringsramar 2025

Nämnd (mnkr)	Immateriella	Fastigheter	MT	IT	Övr invest	Totalt
Regionstyrelsen (oförutsett)					10,0	10,0
Hälsa och sjukvårdsnämnden	1,1		106,0		26,9	134,0
Folktandvårdsnämnden			7,2		3,5	10,7
Servicenämnden		499,1		98,9	6,9	604,9
Kollektivtrafiknämnden	1,0				2,4	3,4
Regional tillväxtnämnd					0,4	0,4
Gem nämnden/företagshälsa tolkförmedl						0,0
SUMMA	2,1	499,1	113,2	98,9	50,1	763,3

1.2.4 Fastigheter

Ramen för fastighetsinvesteringar för år 2025 uppgår till 499 miljoner kronor. I den ingår en pott för förstudier och planering samt projektering av nya fastighetsinvesteringar om totalt 15 miljoner kronor. Fördelning av fastighetsinvesteringar per nämnd som kommer hyra lokalerna framgår nedan. Totalsumman för fastighetsinvesteringar innefattar även 71 miljoner kronor för investeringar åt externa hyresgäster, vilket avser Stiftelsen Länsmuséet.

Fastighetsinvesteringarna avser	Mnkr
Hälso och sjukvårdsnämnden	96,0
Folktandvårdsnämnden	25,1
Regional tillväxtnämnd	1,8
Servicenämnden, egna verks	3,8
Servicenämnden, robusthet, lagkrav, energi	53,0
Servicenämnden, ny fjärrkylecentral	150,0
Servicenämnden, reinvesteringar	83,8
Servicenämnden, externa hyresgäster	70,6
Pott förstudier, projektering mm	15,0
SUMMA	499,1

Beskrivning av nyinvesteringar över 10 miljoner kronor i fastigheter

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Objekt: USÖ L-huset, Ombyggnation Psykiatrisk avdelning 2

Lokalerna är undermåliga och det finns brister utifrån funktion, vård- och arbetsmiljö samt säkerhet. Fastighetsunderhållet är eftersatt och avdelningen saknar sprinkler. Genom att utföra åtgärderna i lokalerna blir miljön mer läkande och säker. Behovet är helt i linje med område psykiatrins utvecklingsplan och färdplan och hör samman med utvecklingen av SPOT samt vårdplatsutbud. Behoven är i detalj beskrivna i dokumentet ”Avd 2 inventering av lokal 2023-07-10”.

Investeringsutgift: 24,5 mnkr för 2025

Objekt: USÖ O-huset, Utbyggnad ytterligare en MR-kamera

Fastighetsinvestering i samband med MT-investering

Investeringsutgift: 20,0 mnkr för 2025

Objekt: Karlahuset, Ny Rättspsykiatrisk avdelning

Antalet nydömda till rättspsykiatrisk vård har ökat och det råder platsbrist även nationellt, därav behov av att tillskapa ytterligare nio vårdplatser inom Region Örebro län. I Karlahuset finns en tidigare vårdavdelning som kan bli aktuell för rättspsykiatrisk vård, idag nyttjas lokalen av Vuxenhabiliteringen och de behöver erbjudas andra lokaler inom byggnaden. Investeringen avser lokalanpassning för både rättspsykiatrins och vuxenhabiliteringens verksamheter.

Investeringsutgift: 10,0 mnkr för 2025

Objekt: USÖ O-huset, Angiolab T2+T4

Fastighetsinvestering i samband med MT-investering

Investeringsutgift: 10,0 mnkr för 2025 och 10,0 mnkr för 2026.

Folktandvårdsnämnden

Objekt: Klostergatan specialisttandvården Örebro, ombyggnation tandtekniskt lab.

Projektet innebär en ombyggnation av det tandtekniska laboratoriet inklusive gjutrum och arbetsstationer för att modernisera verksamhetens lokaler.

Servicenämnden, robusthet, lagkrav och energi

Objekt: USÖ T-huset, nybyggnad kylcentral inklusive reservkyla

Ett samarbetsprojekt mellan Region Örebro län och Navirum Energi AB där en ny fjärrkylecentral föreslås byggas på universitetssjukhusområdet. Projektet syftar till att säkerställa fullgod leverans av fjärrkyla till Universitetssjukhuset. Förslaget att investera i ny anläggning för fjärrkyla på Universitetssjukhuset är en omfattande investering. Investeringen kommer under lång tid att generera ökad kapacitet och robusthet men också nya höga kapitaltjänstkostnader. Mot bakgrund av detta behöver de tekniska förutsättningarna utredas ytterligare innan investeringen kan verkställas. Servicenämnden får därför i uppdrag att genomföra en ”second opinion”-utredning innan anvisade budgetmedel får ianspråk tas. Se uppdrag till servicenämnden i kapitel Regionstyrelsen och nämndernas ansvar.

1.2.5 Immateriella investeringar

Under immateriella investeringar budgeteras 2 miljoner kronor för förvärv av it-system inom hälso- och sjukvårdsnämnden och kollektivtrafiknämnden.

1.2.6 MT-investeringar

För MT-investeringar budgeteras en ram om 113 miljoner kronor för år 2025, varav 8 miljoner kronor finansieras via ALF-medel.

Beskrivning av föreslagna investeringsobjekt som är över 2,5 miljoner kronor och inte reinvesteringar:

Objekt: MR-kamera inklusive tillhörande barackliknande byggnad (relocatable), VO röntgen och sjukhusfysik, Område specialiserad vård.

Investeringen avser ny utrustning för att hantera det ökade behovet av bilddiagnostik med magnetröntgen. Utrustningen placeras i en barackliknande byggnad i anslutning till O-huset då utrymme i O-huset saknas.

Investeringsutgift: Utrustningsinvesteringen uppgår till 24,0 mnkr. Fördelningen är 12 mnkr för utrustning 2025, 12 mnkr för utrustning för 2026. Serviceavtal tillkommer.

Objekt: Blodbestrålningsskärmar, VO laboratoriemedicin, Område specialiserad vård.

Investeringen avser ny utrustning för bestrålning av blod.

Investeringsutgift: Utrustningsinvesteringen uppgår till 3,8 mnkr för 2025.

Objekt: Instrument för optical genome mapping (OGM), VO laboratoriemedicin, Område specialiserad vård.

Investeringen avser ny utrustning som möjliggör förbättrad genetisk diagnostik samt möjlighet att analysera proverna i Örebro.

Investeringsutgift: Utrustningsinvesteringen uppgår till 3,4 mnkr för 2025. Serviceavtal tillkommer.

Objekt: Tillägg till endoskopiutrustning, VO röntgen och sjukhusfysik, Område specialiserad vård.

Investeringen avser tillägg till (Ref 1588) genomlysning för röntgenkliniken och endoskopienheten på grund av ökade priser och tillkommande kringutrustning.

Investeringsutgift: Utrustningsinvesteringen uppgår till 10,5 mnkr. Fördelningen är 7,5 mnkr för utrustning beviljat 2023, 3 mnkr för utrustning för 2025.

Objekt: Bildlagring och videorouting sal 3 och sal 4 op Lindesbergs lasarett, VO kirurgi, Område specialiserad vård.

Investeringen avser två nya utrustningar som möjliggör god bildkvalitet och fjärrkonsultation vid avancerad laparoskopisk kirurgi.

Investeringsutgift: Utrustningsinvesteringen uppgår till 3 mnkr för 2025.

1.2.7 It-investeringar

Investeringsramen för IT-utrustning år 2025 uppgår till 99 miljoner kronor. Det är fortsatt ett stort behov av investeringar för att klara både driftsäkerhet och IT/informationssäkerhet framåt.

1.2.8 Övriga investeringar

Totala investeringsramen för övriga investeringar sätts till 50 miljoner kronor, varav 2 miljoner kronor finansieras via ALF-medel. Fördelning per nämnd framgår av tabell ovan.

2. Region Örebro läns koncernföretag

Region Örebro läns koncern omfattar Region Örebro län med regionfullmäktige, regionstyrelsen samt nämnder med dess verksamheter samt hel- och samägda bolag där regionorganisationen äger mer än 20 procent av aktierna och där bolagens balansomslutning uppgår till en väsentlig del av regionens ekonomiska omslutning. I kapitel Organisation framgår vilka bolag som ingår i koncernen samt hur stor andel regionorganisationen äger. Sammanställda räkenskaper upprättas i årsredovisningen, men inte i budget eller delårsrapport, då omfattningen av bolagens ekonomi understiger väsentlighetskriterierna. För 2023 uppgick årets resultat för koncernen till -817 miljoner kronor, vilket var 22 miljoner kronor högre än regionorganisationens resultat. Eget kapital den sista december 2023 för koncernen uppgick till 3 449 miljoner kronor, vilket var 417 miljoner kronor högre än regionorganisationen. För 2025 förutses inga större förändringar i omfattningen av koncernföretagens ekonomi. De majoritetsägda bolagen ges i enlighet med Region Örebro läns bolagspolicy nedanstående årliga direktiv. Direktiven för bolagen anger mål, inriktning och resultatkrav för bolagets verksamhet.

2.1 Direktiv för samtliga majoritetsägda bolag

Regionens ägda bolag ingår som organ i regionens organisation. Särskilt majoritetsägda bolag ska bedriva sin verksamhet så att de långsiktigt bidrar till arbetet att uppnå fullmäktige i Region Örebro läns målsättningar.

Bolagen ska i sin verksamhet ta hänsyn till den samlade effekten för regionkoncernen som helhet för att åstadkomma största möjliga koncernnytta. Ägaren, moderbolaget Region Örebro läns förvaltnings AB, och de majoritetsägda bolagen har därför ett ansvar att i samråd söka lösningar som tillgodoser helhetsintresset.

2.1.1 Region Örebro läns förvaltnings AB

Mål och inriktning

Bolaget ska uppnå mål enligt beslutat ägardirektiv samt det övergripande direktivet för majoritetsägda bolag enligt ovan.

Resultatkrav

Bolagskoncernens verksamhet ska bedrivas på affärsmässiga grunder med beaktande av kommunala principer. Moderbolaget ska finansiera sin verksamhet i form av koncernbidrag från dotterbolagen. Bolagskoncernen ska sträva efter ett ekonomiskt resultat som ger utrymme för långsiktig konsolidering i moderbolaget och i dess dotterbolag samt en skälig avkastning till Region Örebro län. Förvaltningsbolaget ska under 2025 inklusive ersättning för ränta på lån generera en utdelning på 22 miljoner kronor till ägaren.

2.1.2 Länsgården Fastigheter AB

Mål och inriktning

Bolaget ska följa beslutad bolagsordning, aktieägardirektiv samt det övergripande direktivet för majoritetsägda bolag enligt ovan. Det innebär att Länsgården Fastigheter AB har i uppdrag att genomföra fastighetsförsäljningar som bidrar till koncernnytta eller där fastigheten inte primärt ingår i vård- och omsorgsuppdraget.

Resultatkrav

Bolagets verksamhet ska bedrivas på affärsmässiga grunder med beaktande av kommunala principer. Bolaget ska sträva efter ett ekonomiskt resultat som ger utrymme för långsiktig konsolidering och årlig avkastning i form av koncernbidrag eller aktieutdelning till Region Örebro läns förvaltnings AB. Avkastningskravet på bolaget ska, i samråd med dess styrelse, årligen prövas och fastställas av styrelsen för Region Örebro läns förvaltnings AB med utgångspunkt från bolagets konsolideringsbehov.

2.1.3 Länsteatern i Örebro AB

Mål och inriktning

Bolaget ska följa beslutad bolagsordning, ägardirektiv samt det övergripande direktivet för majoritetsägda bolag enligt ovan. Det innebär att bolaget ska erbjuda invånare i Örebro kommun och Örebro län professionell teater och scenkonst av hög konstnärlig kvalitet samt vara en resurs för kommunerna inom länet, för professionella teateraktörer och amatörteater samt för skolan i dess olika former. Länsteatern i Örebro AB har i uppdrag att fortsätta arbeta för att utveckla länsuppdraget.

Resultatkrav

Bolagets verksamhet ska bedrivas på affärsmässiga grunder med beaktande av kommunala principer. Bolaget ska sträva efter ett ekonomiskt resultat som ger utrymme för långsiktig konsolidering.

2.1.4 Svealandstrafiken AB

Mål och inriktning

Bolaget bedriver trafikrörelse avseende kollektivtrafik samt därmed förenlig verksamhet i Västmanlands län och Örebro län.

Bolaget ägs till lika delar av Region Västmanland och Region Örebro län. Bolaget är en del av respektive regions verksamhet. Bolaget ska i sin verksamhet beakta detta. Bolagets verksamhet regleras, utöver av lag och av bolagsordningen, av direktiv utfärdade av respektive regions fullmäktige eller styrelse, fastställda av bolagsstämman.

Uppdraget enligt nedan är ett komplement till ägardirektiv och bolagsordningen och baseras på de förutsättningar och målsättningar som förelåg inför bildandet av ett gemensamt ägt bolag.

Följande effekter förväntades uppstå:

- Flera positiva stordriftsfördelar och synergier, med lägre kostnad som följd.
- För Region Örebro län förväntades:
  - Högre upplevd kundnöjdhet.
  - Bättre anställningsvillkor för busschaufförer.
  - Fortsatt högre andel anställda kvinnor i bolaget än branschen i övrigt.

Bolaget ges fortsatt i uppdrag att i samband med ägardialoger redovisa aktiviteter och effekter utifrån målsättningarna ovan.

Resultatkrav

Bolaget ska ha som inriktningsmål att nå ett resultat i verksamheten som medger avkastning på insatt kapital motsvarande 10 procent. Den närmare nivån beslutas på ägarsamråd årligen.

Beslut om utdelning av avkastning till ägarna måste föregås av beslut vid ägarsamråd.

Bolaget ska eftersträva att vid varje tillfälle ha en soliditet på minst 15 procent.

2.1 Bilaga : Riktlinjer för ekonomisk styrning

2.1.1 Verksamhetsplan och budget

Regionfullmäktiges verksamhetsplan med budget är Region Örebro läns övergripande styrdokument. Den syftar till att styra och utveckla Region Örebro läns verksamheter för att tillgodose invånarnas och samhällets behov på bästa sätt. Verksamhetsplanen anger mål, inriktningar och ambitioner. De fastställda målen och uppföljningen av dessa mål är en viktig del av Region Örebro läns verksamhetsutveckling, ekonomistyrning och kvalitetsutveckling. Målen styr och anger förutsättningar för hur de olika nämnderna ska planera sin verksamhet. Regionfullmäktige beslutar om verksamhetsplan med budget i juni året före verksamhetsåret.

2.1.2 Nämndernas budgetar

1. Nämndernas ekonomiska budgetram fastställs av fullmäktige på nettokostnadsnivå.
2. Nämnden ska, om det är nödvändigt för att hålla sig inom fastställd budgetram, vidta åtgärder och göra omprioriteringar i den nuvarande verksamheten.
3. Dessa åtgärder kan beslutas av nämnd så länge besluten ryms inom nämndens uppdrag enligt "Bestämmelser för politiska organ inom Region Örebro län".
4. När nämnd fattar beslut om investeringsbudget ska nämnden också besluta om hur investeringens driftkostnader ska finansieras inom befintlig ram.
5. Nämnderna ska i händelse av prognosticerade underskott inkomma till regionstyrelsen med en handlingsplan för ett återställande av det ekonomiska resultatet.

2.1.3 Specialdestinerade statsbidrag

Riktade statsbidrag som är kopplade till befintliga överenskommelser mellan staten och SKR ingår inte i budgeterad ram. De riktade statsbidrag tillfaller berörd nämnd utifrån hur kriterierna för respektive riktat statsbidrag uppfylls.

I det fall nya eller utökade statsbidrag beslutas efter att regionfullmäktiges budget har fastställts ska regionstyrelsen fatta beslut om vilka nämnder som får ta del av statsbidraget.

2.1.4 Överföring av resultat mellan åren

Huvudregeln är att nämndernas budgetavvikelse inte balanseras över till nytt år.

Undantaget från huvudregeln är verksamheter som är konkurrensutsatta eller där annan förutsättning motiverar att undantag sker. För närvarande balanseras resultatet för följande verksamheter:

- Folkandvårdsnämnden
- Hälso- och sjukvårdsnämndens verksamhet inom Hälsoval Örebro län
- Gemensamma nämnden för företagshälsovård och tolkförmedling

2.1.5 Investeringsplan

Med investeringar avses inköp/egen produktion av anläggning med en livslängd på tre år eller mer och med ett värde överstigande ett prisbasbelopp. Se Rutin för redovisning av anläggningstillgångar.

Generellt kring investeringar

1. Fullmäktige fastställer en investeringsram per nämnd.
2. I ramen ska större investeringsprojekt särredovisas så att investeringens totalbudget framgår. Beloppsgränserna för detta är 10 miljoner kronor för fastighetsinvesteringar och 2,5 miljoner kronor för medicinteknisk utrustning.
3. För investeringar som innebär projekt som pågår över flera år ska den totala investeringsbudgeten fördelas på investeringsåren. Nämnden ska varje år i samband med budgetprocessen precisera budgetårets budgeterade utgift.
4. Vid investeringsprojekt överstigande 400 miljoner kronor ska likviditetsplan upprättas av investerande förvaltning.
5. Redovisning av större investeringsprojekt enligt punkt 2 ovan ska ske i delårs- och årsredovisning.

Kostnadsansvar och driftbudgeteffekter av fastighetsinvesteringar

1. Hyresgästinitierade investeringar motiverade av verksamhetsbehov betalas genom hyrestillägg eller nya hyreskontrakt och ska finansieras inom befintlig ram.
2. Reinvesteringar vilket avser naturligt underhåll för att hålla fastigheterna i ursprungligt skick betalas inom befintliga hyreskontrakt och beslutad indexuppräknings.
3. Ambitionshöjande fastighetsinvesteringar till följd av nya lagkrav, regler för ökad robusthet, säkerhet med mera genererar hyrestillägg eller nya kontrakt och finansieras med justerad budgetram om inte investeringen leder till påvisade lägre kostnader.

Upprättande av underlag och beslut

1. Berörd förvaltning ansvarar för att upprätta underlag till investeringsbudget för medicinteknisk utrustning, fordon och övriga inventarier. Regionservice ansvarar för underlag avseende fastigheter och IT-utrustning.
2. Berörd nämnd fastställer investeringsbudgeten för medicinteknisk utrustning, bilar samt övriga inventarier inom fullmäktiges ram. Servicenämnden fastställer investeringsbudgeten för fastigheter och IT-utrustning inom fullmäktiges ram.

2.1.6 Budgeten på nämnds- och verksamhetsnivå

1. Samtliga nämnder ska senast vid sitt sammanträde i december fastställa en verksamhetsplan med budget samt mål och uppdrag för nämndens verksamheter inklusive investeringar inom de budgetramar och med den inriktning som regionfullmäktige har beslutat.
2. Nämnderna har under året möjlighet att besluta om omdisponering av budgeterade drift- samt investeringsmedel inom hela sitt verksamhetsområde. Budgetavvikelse som avser större investeringsprojekt som regionfullmäktige fastställer får inte disponeras av nämnderna.
3. Bruttobudgetering ska tillämpas.

2.1.7 Internprissättning och interndebitering

Kostnader och intäkter ska i så stor utsträckning som möjligt hänföras till rätt verksamhet. Syftet är att redovisningen ska ge en rättvisande bild av resursanvändningen och att skapa kostnadsansvar och kostnadsmedvetande i organisationen. Vid fördelning av kostnader måste alltid nyttan vägas mot den

administrativa insats som fördelningen medför. Helhetssyn och koncernnytta ska alltid beaktas och värderas. Interna debiteringar får aldrig leda till suboptimering av regionens resurser.

Följande principer ska gälla vid beställning och kostnadsberäkning av interna tjänster:

1. Bokföring av interna beställningar ska så långt det är möjligt ske med automatiska import av bokföringsfiler. I undantagsfall ska intern bokföringsorder användas.
2. Modeller och metoder för intern prissättning ska vara enkla och förutsägbara.
3. Prissättningen ska utgå från en självkostnads kalkyl.
4. I samband med investeringsprojekt där regionfastigheter deltar i planeringsarbetet ska nedlagt arbete bokföras på investeringsanslaget först då ett investeringsanslag är beslutat. I det fall ett anslag till investeringen inte beslutas ska redan nedlagda kostnader betalas av beställande förvaltning.

2.1.8 Kapitaltjänstkostnader

1. Regionstyrelsen äger all egendom i den regionala verksamheten. Kapitaltjänstkostnader kan ses som en intern ersättning till regionstyrelsen för tillhandahållande av anläggningstillgångar och består av ränte- och avskrivningskostnader.
2. Anläggningstillgångar ska skrivas av så snart anläggningen tas i bruk. Avskrivningskostnaden speglar användningen eller förbrukningen av en investering under anläggningens nyttjandeperiod. Se Rutin för redovisning av anläggningstillgångar.
3. Regionstyrelsen ansvarar för att tillgänglig likviditet finns för att finansiera investeringen. Den interna räntan som verksamheten betalar till regionstyrelsen syftar till att täcka regionstyrelsens finansieringskostnader. Räntesats är SKR:s rekommenderade internräntesats.

2.1.9 Lokaler och hyreskontrakt

1. Servicenämnden ansvarar för regionens övergripande och strategiska lokalplanering. Detta sker genom upprättandet av lokalförsörjningsplaner på olika nivåer i organisationen.
2. Regionens egna lokaler ska nyttjas i första hand, i andra hand nyttjas lokaler som tillhandahålls av regionens ägda bolag och i tredje hand kan lokaler hyras av extern hyresvärd.
3. Hyreskontrakt ska finnas mellan Regionservice, regionfastigheter och respektive förvaltning.
4. Regionservice Regionfastigheter ingår/tecknar kontrakt med externa hyresvärdar.
5. I undantagsfall kan regionen göra investeringar i inhyrda lokaler.

2.1.10 Rapportering och uppföljning

Regionstyrelsen upprättar en årsredovisning per den 31 december. Årsredovisningen innehåller lagstadgade informationskrav som förvaltningsberättelse, finansiella rapporter och andra jämförelsetal för Region Örebro län och regionkoncernen. Nämnderna ska till regionstyrelsen rapportera årets ekonomiska utfall samt verksamhetsmässigt utfall. Årsredovisningen överlämnas till regionfullmäktige för beslut.

Regionstyrelsen upprättar en delårsrapport den 31 juli varje år. Den innehåller en förkortad förvaltningsberättelse, finansiella rapporter och andra jämförelsetal. Uppföljningen av utfall och prognos sker för regionen totalt och per nämnd. Nämnderna ska till regionstyrelsen rapportera

periodens ekonomiska utfall, prognos för året samt verksamhetsmässigt utfall i delårsredovisningen per juli. Delårsrapporten överlämnas till regionfullmäktige för beslut.

Regionstyrelsen följer löpande regionens ekonomiska utveckling i periodrapporter. Periodrapporter upprättas varje månad förutom i januari och juni.

Verksamhetsplanen som regionfullmäktige har fastställt är utgångspunkten för återrapporteringen av verksamhetsmässiga resultat.

Regionfullmäktigegruppen 2022-2026

Sebastian Cehlin

Anna Nordqvist

Kristian Berglund

Anna Stark

Erik Baecklund

Ola Karlsson

Lennart Carlsson

Cecilia Askerskär
Philipsson

Thomas Vuolo

Anna Ragén

Inger Högström-
Westerling

Darko Spahic

Eric Viduss

Cecilia Albertsson